

FORM NO. 51.61
MAY 1949

13993

CLASSIFICATION

CONFIDENTIAL
SECURITY INFORMATION

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

INFORMATION REPORT

REPORT NO. [REDACTED]

CD NO. 25X1A

COUNTRY Czechoslovakia

DATE DISTR. 8 January 1953

SUBJECT Foreign Trade Magazine

NO. OF PAGES 1

PLACE
ACQUIRED [REDACTED] 25X1A

NO. OF ENCLS. 1 (magazine)
(LISTED BELOW)

DATE OF INFO. [REDACTED] 25X1A
ACQUIRED [REDACTED]

SUPPLEMENT TO
REPORT NO. [REDACTED] 25X1A 25X1A

THIS DOCUMENT CONTAINS INFORMATION AFFECTING THE NATIONAL DEFENSE
OF THE UNITED STATES WITHIN THE MEANING OF THE ESPIONAGE ACT 50
U. S. C., 31 AND 32 AS AMENDED. ITS TRANSMISSION OR THE REVELATION
OF ITS CONTENTS IN ANY MANNER TO AN UNAUTHORIZED PERSON IS PRO-
HIBITED BY LAW. REPRODUCTION OF THIS FORM IS PROHIBITED

THIS IS UNEVALUATED INFORMATION

* Documentary

25X1

SOURCE

1. The attached copy of Zahranicni Obchod, No. 11 of 1952, is sent to you for retention. The contents are listed in English on the inner front cover page.
2. Reference is made to the evaluation requests contained in [REDACTED] and [REDACTED] forwarding preceding issues of this magazine. Please indicate if you are interested in receiving future issues.

25X1

THIS DOCUMENT HAS AN ENCLOSURE ATTACHED
DO NOT DETACH

25X1A

Trans. as

FEB 25 1 15 PM '53
RR-6/6

CLASSIFICATION CONFIDENTIAL

STATE	NAVY	NSRB	DISTRIBUTION						
ARMY	AIR		ORR EV						

EXPEDITE

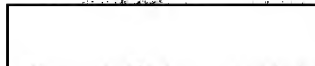
NOTICE

25X1A

THIS ENVELOPE
CONTAINS AN
INTELLIGENCE
DOCUMENT WITH
AN ENCLOSURE
ATTACHED

MAR 14 1953
25X1A

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

25X1A

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

THIS IS AN ENCLOSURE TO

Approved For Release 2002/08/19 : CIA-RDP83-00415R013800140012-0

25X1A

CONFIDENTIAL
U.S. OFFICIALS ONLY

CONFIDENTIAL

ZAHRAŇIČNÍ OBCHOD

CONFIDENTIAL

11

CONFIDENTIAL
U.S. OFFICIALS ONLY

1952

ZAHNANICNÍ OBCHOD

MEŠICNÍK MINISTERSTVA ZAHNANICNÍHO OBCHODU
PRO HOSPODARSKOU INFORMACI

ŘIDI JAROSLAV NAVRÁTIL S REDAKČNÍ RADOU

Bratrská pomoc SSSR, záruka rozkvětu naší vlasti	445
Josef Gabriel: O nové metodě plánování v zahraničním obchodě	448
J. H.: Stále zvyšovat kvalifikaci našich pracovníků	453
Jaroslav Tureček: Rumunský zahraniční obchod a jeho organizace	457
Dr. Ant. Malík: Statut podniku pro zahraniční obchod a reorganizace	462
Dr. Jiří Setínský: Světový obchod s traktory	467
Dr. Dušan Závada: Mezinárodní normované dodací doložky	472
Ing. Luděk Vybíral: Směrnice pro obchodní styk s nejdůležitějšími zeměmi liberové a dolarové oblasti	474
Josef Žaloudek: Nové formy kodování	475

Братская помощь СССР - залог развития нашей родины	445
Иосиф Габриел: Новые методы планирования во внешней торговле	448
И. Г.: Постоянно улучшать квалификацию наших работников	453
Ярослав Турецек: Румынская внешняя торговля и её организация	457
Др. Антон Малик: Статут предприятия внешней торговли и реорганизация	462
Др. Георгий Сетинский: Мировая торговля по тракторам	467
Др. Душан Завада: Международные нормированные формулы по ставкам	472
Инж. Людовик Выбирал: Директивы для торговых сношений с важнейшими странами фунтовой и долларовой зон	474
Иосиф Жалоудек: Новые формы кодирования	475

Fraternai Aid from the U. S. S. R. — A Guarantee of the Economic Expansion of Our Country	445
Josef Gabriel: A New Method of Planning in Foreign Trade	448
J. H.: The Aim to Continually Improve the Qualifications of Our Workers	453
Josef Tureček: Rumanian Foreign Trade and Its Organization	457
Dr. Antonin Malík: Position of the Export-Import Company and Reorganization	462
Dr. Jiří Setínský: World Trade in Tractors	467
Dr. Dušan Závada: International Norming of Delivery Consignments	472
Ing. Luděk Vybíral: Directs for Trade Contacts with the Most Important Pound and Dollar Areas	474
Josef Žaloudek: New Forms of Codes	475

CENA VYTISKU 12 Kčs

Redakce Praha II, tř. Politických vězňů 28, tel. 097, Administrace Praha II, ul. 28. října 3, tel. 255-22, 258-11

Bratrská pomoc SSSR — záruka rozkvětu naší vlasti

K 35. výročí Velké říjnové socialistické revoluce vydal Svaz československo-sovětského přátelství brožuru s výše uvedeným titulem, jejímž autorem je ministr zahraničního obchodu dr. Antonín Gregor. Otiskujeme z brožury úvodní kapitolu.

V dnešní situaci mají zvláštní význam Stalinova slova z období kapitalistické konjunktury mezi oběma válkami: »Říjnová revoluce zasadila světo-
tovému kapitalismu smrtelnou ránu, ze které se už nikdy nevzpamatuje. Právě proto kapitalismus již nikdy nenabude „rovnováhy“ a „stability“, jakou měl před Říjnem.«¹⁾

Tato Stalinova slova z konce roku 1927 znamenala tehdy smělou předpověď, která je dnes skutečností uznávanou všemi myslícími lidmi. Světová situace se od té doby značně změnila v neprospěch kapitalismu.

Od roku 1927 dobyl Sovětský svaz přes velké překážky pevnou vůli a nezlomným odhodláním lidu nepřehlednou řadu vítězství; veden Komunistickou stranou Sovětského svazu a velikým J. V. Stalinem rozvinul industrialisaci země, provedl kolektivisaci, zvítězil nad fašistickými vetřelci a tím dokázal celému světu převahu socialistického řádu nad řádem kapitalistickým. Dnes stojí na prahu komunismu.

Historické vítězství myšlenek marxismu-leninismu mělo velkou odezvu po celém světě. Dunivé kroky ruských bolševiků dolehly v listopadu 1917 i do naší země. Revoluční myšlenky, včetně myšlenky sebeurčení národů, přenesly se i na československý proletariát, staly se hlavní hnací silou dělnické třídy a vynutily si proti vůli kapitalistického Západu vytvoření samostatného státu.

České buržoasii se však podařilo pomocí zrádných vůdců sociální demokracie utlumit revoluční rozmach let 1919 až 1920 a zachránit buržoasní panství v Československu. Československá buržoasie se aktivně účastnila nepřátelské politiky imperialistického světa vůči Sovětskému svazu a snažila se všemi prostředky učinit z republiky článek imperialistického obkličování Sovětského svazu na jeho západních hranicích.

V této politice pokračovala, i když byla nucena hrozbou hitlerovského nebezpečí a pod tlakem veřejného mínění v roce 1935 uzavřít se Sovětským svazem spojeneckou smlouvu. V době Mnichova roku 1938 naše buržoasie otevřeně zradila zájmy republiky, nepřijala opětovně nabízenou pomoc Sovětského svazu, vydala republiku bez jediného výstřelu na příkaz západních imperialistů fašistům, aby uvolnila cestu hitlerovské expansi proti Sovětskému svazu. Avšak dějiny nebylo možno zastavit.

Kapitalistický svět se svými nepřeklenutelnými rozpory hledal východisko z prohlubující se všeobecné krise kapitalistické soustavy v další válce.

Tato válka však skončila přesně tak, jak to předvídal soudruh Stalin v roce 1934 na XVII. sjezdu strany, když při hodnocení mezinárodní situ-

¹⁾ J. V. Stalin, Otázky leninismu, Svoboda 1950, str. 182.

ace řekl: »Buržoasie si může být jista, že se velmi četní přátelé dělnické třídy Sovětského svazu v Evropě a v Asii postarají o to, aby napadli zezadu své utiskovatele, kteří zosnovali zločinnou válku proti vlasti dělnické třídy všech zemí. A nechť se na nás páni buržoové nehorší, nebudou-li se druhého dne po takové válce moci dopočítat některých jim blízkých vlád, nyní spokojeně kralujících „z boží milosti“«.²⁾

Českému a slovenskému lidu přinesla druhá světová válka všechno to, oč byl oloupen po první světové válce. Sovětská armáda přinesla do našich zemí konečně skutečnou svobodu a vložila rozhodování o příštích osudech země do rukou lidu. Zárukou této svobody se stala pevná družba národů Československa s národy Sovětského svazu. Československý lid má všechny důvody děkovat za svou svobodu Říjnové revoluci; bez silného Sovětského svazu by se nebyl nikdy zbavil kapitalistického ujařmení a nemohl by ani s úspěchem zahájit budování socialismu ve vlastní zemi.

Všeobecná krise kapitalistické soustavy dostala se po druhé světové válce do druhé fáze, která se vyznačuje novým rozložením sil mezi táborem socialismu a kapitalismu. — Soudruh Ždanov hodnotil tuto situaci v roce 1947 slovy: »Čím delší doba nás dělí od konce války, tím ostřeji se vyhraňují dva hlavní směry v poválečné mezinárodní politice, jež odpovídají rozdělení politických sil působících ve světové aréně na dva hlavní tábory — tábor imperialistický, protidemokratický a tábor protiimperialistický, demokratický.«

Jsmo šťastni, že můžeme být členy demokratického tábora, tábora míru a pokroku, v jehož čele je Sovětský svaz. Tento tábor se stal nepřemožitelným. Především nesmírně vzrostla síla Sovětského svazu, jak dokazují úspěchy poválečné pětiletky a perspektivy nové pětiletky. Kolem Sovětského svazu se seskupil tábor evropských lidových demokracií, lidové republiky Čínské a Německé demokratické republiky. Demokratický tábor zahrnuje dnes na 800 milionů lidí. Tento tábor má mohutného spojence v rostoucím národně osvobozeneckém hnutí ujařmených národů v koloniálních a závislých zemích a v mohutném hnutí obránců míru na celém světě.

Naproti tomu imperialistický tábor vyšel z války značně oslaben a svými prohlubujícími se krisemi a vnitřními rozpory je dále oslabován. Nezaměstnanost v kapitalistických státech se stále stupňuje. Pět let po skončení války, v roce 1950, zaznamenával kapitalismus ve svých zemích ohromný počet 45 milionů nezaměstnaných nebo částečně zaměstnaných. Tito lidé spolu se svými rodinnými příslušníky představují armádu kolem 150 milionů lidí, kterým kapitalismus není s to dát jiné vyhlídky do budoucnosti než hlad a válku.

Krátce po skončení hrozné druhé světové války se imperialisté pustili do nového válečného dobrodružství v Koreji, pokoušejíce se zabránit hrozicímu rozvratu svého hospodářství. Avšak miliardy vynakládané na válku v Koreji a na přípravu války proti Sovětskému svazu a lidovým demokraciím naopak tento hospodářský rozvrat ještě prohlubují.

Rozhodující význam pro toto další oslabení kapitalistického tábora měla právě skutečnost, že ze soustavy kapitalistického hospodářství vypadly další veliké oblasti s ohromnými produkčními možnostmi a surovinovými zdroji. Dříve jednotný světový trh se rozpadl. Soudruh Stalin

²⁾ J. V. Stalin, Otázky leninismu, Svoboda 1950 str. 433.

charakterisuje tuto skutečnost těmito slovy: »Za nejdůležitější ekonomický výsledek druhé světové války a jejích hospodářských důsledků je nutno považovat rozpad jednotného vše zahrnujícího světového trhu. Tato okolnost určila další prohloubení všeobecné krise světové kapitalistické soustavy.«

Základním důvodem vytvoření nového světového trhu je hospodářské semknutí zemí demokratického tábora na základě upřímného přání vzájemně si pomoci k všestrannému hospodářskému rozvoji.

Tak zůstává na jedné straně starý kapitalistický trh se všemi svými chaotickými zjevy a krisemi. Na druhé straně roste a upevňuje se nový světový trh mezi Sovětským svazem a lidovými demokraciemi, lidovou republikou Čínou a Německou demokratickou republikou. Tento trh je charakterisován snahou vzájemně si pomoci k dalšímu rozvoji.

Na kapitalistickém Západě prožívají dnes krizi obdobnou té, která probíhala v letech 1929 až 1933. Tehdy mělo Československo na milion nezaměstnaných. V Československu spějícímu k socialismu je takřka na všech úsecích hospodářství nedostatek pracujících, přestože průmysl i zemědělství jsou dnes mnohem více mechanisovány než tehdy. Buržoasní republika nemusela tehdy mít tak vysoký počet nezaměstnaných, kdyby nebyla bývala vedena jen slepou nenávisí k prvnímu socialistickému státu na světě. Podle statistiky z r. 1932 dosáhl na př. kovoprůmysl jen 40% výroby z r. 1929, při tom vývoz do SSSR činil v r. 1932 1,6% celého československého vývozu, ačkoliv byl toho roku sovětský dovoz strojů a zařízení více než 5krát větší ve srovnání s lety 1924—25. Naše buržoasie dávala přednost tomu, aby zůstala nezaměstnanost a aby kapacita strojního zařízení v kovodělném průmyslu byla využita jen z malé části.

Že výstavba socialismu znamená zcela jiné tempo rozvoje, je nejlépe vidět na přírůstcích průmyslové výroby v posledních letech. Naše průmyslová výroba v r. 1950 proti r. 1949 vzrostla o 15,3%. V r. 1951 vzrostla o dalších 14,9%. Od r. 1948, kdy jsme překročili předválečnou úroveň průmyslové výroby, vzrostla do konce r. 1951 o dvě třetiny. Za krise tvrdili tehdejší národohospodáři, že Československo je přeindustrialisováno. Po 20 let buržoasní vlády v Československu jsme prakticky nevycházeli z krise.

Lidově demokratické Československo naproti tomu od konce druhé světové války rozvíjí svůj průmysl i celé hospodářství, díky pomoci Sovětského svazu a spolupráci s lidovými demokraciemi.

Nové hospodářské vztahy mezi Sovětským svazem a lidovými demokraciemi zajišťují našemu lidu skutečnou hospodářskou nezávislost. Před druhou světovou válkou představovala účast cizího kapitálu na našem průmyslu skoro jednu pětinu a na konci války skoro čtvrtinu. To mělo za následek, že odplývaly stovky milionů do zahraničí ve formě dividend. O tyto sumy musela nezbytně být zkracována životní úroveň dělnické třídy Československa.

V nových hospodářských vztazích mezi lidovými demokraciemi a SSSR nic takového neexistuje. Sovětský svaz svou zahraniční politikou vede všechny lidové demokracie k důsledné demokracii a svobodě a svou materiální pomocí tuto demokracii a svobodu upevňuje. Této politice vděčí nejen Československo, ale i ostatní lidové demokracie, že dosahují růstu hospodářství, jaký v minulosti nikdy nepoznaly a jakým se v tak krátkém období nemůže pochlubit žádný z kapitalistických států.

Neustálá pomoc, kterou poskytuje Československu Sovětský svaz, má různé formy. Vzhledem k našemu hospodářství je nutno se zmínit aspoň o některých. Jsou to především:

a) výpomoc ve formě dodávek důležitých surovin a potravin ihned po skončení druhé světové války.

b) trvalá pomoc našemu hospodářství dodávkami důležitých strojů, surovin a potravin, jako je železná ruda, barevné kovy, bavlna, obilí, maso atd., bez nichž si dnes nedovedeme ani představit naši výrobu nebo zásobování obyvatelstva,

c) poskytování úvěrů, kterých se dostalo naší zemi nejrozličnějším způsobem, mezi jiným i půjčkami zlata a devis při nízkém úročení a za podmínky, že budou splaceny našimi normálními dodávkami zboží,

d) vědecko-technická pomoc tím, že nám Sovětský svaz dává nezištně k dispozici všechny vědecké a technické poznatky nezbytné ke zlepšení dnešní výroby nebo k zavedení nových druhů výroby,

e) bohaté zkušenosti sovětských zlepšovatelů a stachanovců, které nám účinně pomáhají zrychlovat tempo výroby,

f) příprava našich vědeckých a technických kádrů, vysílání delegací našich odborníků do Sovětského svazu a naopak, studium na školách v Sovětském svazu, což znamená další významnou pomoc v úspěšné výstavbě socialismu.

Žádná kapitalistická země by nám nemohla poskytovat takovou levnou a technicky prvotřídní pomoc. Přitom je důležité nejen to, že tato pomoc je tak levná a technicky prvotřídní, nýbrž především to, že je provázána upřímným přáním pomoci k dosažení dalšího hospodářského vzestupu.

O nové methodě plánování v zahraničním obchodě

Josef Gabriel

Předložením návrhu plánu zahraničního obchodu na rok 1953 vládě skončila důležitá etapa plánovacích prací. Nyní je třeba, abychom se pokusili zhodnotit, jak jsme porozuměli zásadám nové plánovací metody a jak jsme je aplikovali v zahraničním obchodě, a dále, jak jsme zajistili jejich promítnutí přímo do návrhu plánu. Usnesení strany a vlády z července letošního roku o nové methodě plánování přinesla zásadní změny i do plánování zahraničního obchodu, pomohla zkvalitnit návrh plánu a vytvořila tudíž i předpoklady k lepšímu plnění plánu. V kterých zásadách tohoto dokumentu strany a vlády spočívá hlavní pomoc pro plánování zahraničního obchodu?

1. Především v tom, že zavedením důsledné decentralisace v plánování byl zcela odstraněn rozpor mezi řízením a plánováním obchodní činnosti. Reorganisace ministerstva, která rovněž sledovala decentralisaci řízení a kontroly činnosti do nově učených odborů a oddělení a organizačně zajistila provádění této linie v praxi, vytvořila zároveň předpoklady pro decentralisaci plánovací činnosti do příslušných útvarů, která nutně musila následovat jako logický důsledek reorganisace ostatní činnosti ministerstva.

Bylo tedy možné přenést důsledněji plánovací činnost do jednotlivých útvarů ministerstva, zejména do operativních odborů, dovozního, obou odborů vývozních, do odboru devísového a dopravního

a zajistit spolupráci teritoriálních odborů. Tyto útvary spolu s odborem finančním a skupinou hlavního účetního pak mohly rozvinout širokou činnost rodou práci při vypracování dílčích plánů zahraničního obchodu.

2. Dokument strany a vlády dále předpokládá vytvoření možnosti vzájemné prověrky návrhu plánu. Tato zásada nebyla při sestavení návrhu plánu na rok 1953 na ministerstvu dost důrazně prosazena. Chyba spočívala v tom, že místo vyvolání protikladů mezi návrhem podniků a návrhem operativního odboru ministerstva, stavěli jsme fakticky na návrhu příslušného odboru a cestou konsultací s podnikem jsme zplošťovali možnost prodiskutování konkrétních číselně vyjádřených a zdůvodněných návrhů pracovníků v podnicích a pracovníků na ministerstvu. Chyba byla odstraněna až v průběhu práce na plánu. Třeba zdůraznit, že podniky pro zahraniční obchod plní v období sestavování plánu některé funkce hlavních správ na výrobních ministerstvech. Forma konsultace nevytvářela také plně vědomí odpovědnosti za návrh u pracovníků v podnicích a nepodporovala nutnost řádné argumentace. Tím se ovšem nemá nic měnit na zásadě, že za návrh plánu do vlády odpovídá v celé šíři ministerstvo. Vedle návrhu hospodářského plánu zahraničního obchodu, vypracovaného ministerstvem, bude mít vláda k dispozici připomínky SÚP a na základě těchto návrhů bude projednán a schválen plán, který představuje nejlepší řešení. Nejde tu o duplicitu vládní praxe, nýbrž o uplatnění zásady vzájemného prověřování návrhu i na nižších stupních. Pokládáme za správné, aby ekonomicko-plánovací odbor a v závažných případech sám ministr měl možnost posoudit a rozhodnout konkrétní návrhy operativních odborů a podniků.

3. Nová metoda plánování dává širokou možnost tvůrčí činnosti podnikům pro zahraniční obchod, zejména při sestavení obchodně-finančních plánů. K sestavení obchodně-finančních plánů dochází až po rozpisu vládou schváleného plánu na podniky a zde se právě naskýtá možnost, aby opravdu všichni pracovníci podniku na základě definitivních a závazných úkolů, daných vládou, vypracovali svůj obchodně-finanční plán tak, aby byla vytvořena bezpečná základna ke splnění a kvalitativnímu překročení plánu.

Tento úkol stojí dosud před námi. Máme tudíž možnost poučit se z chyb, kterých jsme se dopustili při sestavování návrhu hospodářského plánu zahraničního obchodu a hlavně nezapomínat, že k zajištění tak velkého úkolu je zapotřebí rozvinout agitačně-politickou práci, která musí předcházet vlastní odbornou práci při sestavování obchodně-finančních plánů.

Je na iniciativě vedoucích pracovníků ministerstva, aby do podniků přišla jasná směrnice o sestavení obchodně-finančních plánů a pak je na ústředních ředitelích, aby za pomoci a spolupráce strany a odborů rozvinuli širokou uvědomovací kampaň před započítím práce na sestavení obchodně-finančních plánů, aby se tyto plány skutečně staly základnou, zajišťující včasné a proporcionální splnění i kvalitativní překročení plánu zahraničního obchodu. Obchodně-finanční plány se stávají po schválení ministrem zahraničního obchodu součástí státního plánu rozvoje národního hospodářství.

4. Dále dokument strany a vlády vysoko vyzdvihuje nutnost kontroly při provádění plánu. S hlediska plánovací metodiky je nutno zdůraznit, že pravidelná, důsledná a cílevědomě prováděná kontrola

plnění plánu má za účel nejen kontrolovat obchodní činnost, vyvozovat z kontroly závěry a činit operativní opatření nutná k odstranění zjištěných závad, ale že takto prováděná kontrola je na všech stupních zároveň vysokou plánovací školou operativních složek i plánovačů v podnicích i na ministerstvu, z níž musí být vyvozovány závěry a pečlivě registrovány a zevšeobecňovány zkušenosti, kterých bude využito v plné míře při sestavení návrhu plánu pro příští hospodářský rok.

Je třeba zdůraznit, že této druhé funkci kontroly nevěnujeme na našem úseku dosti pozornosti, ani v obchodních skupinách a na ředitelských poradách v podnicích, ani v odborech ministerstva. To platí nejen pro sestavování ročních plánů, ale i pro čtvrtletní plány. Touto cestou můžeme odkrýt rezervy na příklad v dovozu investic a údržby a můžeme přispět i k postupnému odbourávání příliš široké palety drobných vývozních artiklů s nedostatečnou devisorovou rentabilitou. A nejen tyto skryté rezervy a nedostatky odstraňovat, ale zároveň informativně jednat s výrobou a s SÚP o provedení skutečné nápravy. I to je část plánovacích prací, kterou je nutno provádět denně, po celý rok.

Dokument strany a vlády dále vytyčuje některé nutné předpoklady, bez nichž nelze postavit kvalitní a zdůvodněné hospodářské plány.

Dokument ukládá, aby na všech hospodářských úsecích byl stanoven co největší počet norem, bez nichž plán nemůže být skutečným plánem. Pokud jde o stanovení norem, má výroba podstatně lehčí úkol nežli obchod a zejména zahraniční obchod. To však nikterak neznamená, že v plánu zahraničního obchodu bychom neměli některé ukazatele normovat. Máme již určité zkušenosti, na příklad se stanovením norem návratnosti a norem vedlejších výloh. Je třeba tyto zkušenosti prohlubovat, vzájemně si je sdělovat, nejlepší zkušenosti zevšeobecňovat a pak plánovat. V plánovacím kursu ZŠP probíhá diskuse o vytvoření norem zásob, vlastních nákladů, devisorové výnosnosti a pod. Bude nutné, abychom zkušenosti a závěry přenesli ze školení do ředitelských porad a na pracoviště a s otázkou norem se vyrovnali při sestavení obchodně-finančních plánů v podnicích a samozřejmě i v definitivní úpravě plánu zahraničního obchodu, který bude vypracován po podepsání dohod s demokratickými státy.

Dokument strany a vlády ukládá ministerstvům, aby byla prohloubena zdůvodněnost předkládaných plánů. Návrh plánu bez hlubokého a konkrétního zdůvodnění nelze za návrh pokládat, jde spíše o úvahu, které nemůžeme přiřknout charakter vědeckého předvídání, není-li tu alespoň u každé důležité položky v dovozu i ve vývozu nutné zdůvodnění, na příklad s hlediska potřeb národního hospodářství, smluvních závazků, odbytových a nákupních předpokladů a cenové dokumentace, podložené zkušenostmi našich nejlepších pracovníků.

Předložený návrh plánu má své zdůvodnění zejména v důležitých položkách dovozu a vývozu. Bude třeba zdůvodnění dále prohlubovat a s jednotného hlediska je zregulovat. Více péče bude nutno věnovat zdůvodnění hlavních ukazatelů plánu, jako je celkový obrát, objem dovozu a vývozu, podíl výrobních prostředků a spotřebních předmětů, podíl demokratických a kapitalistických států, podíl závislých zemí, návratnost, stavy pohledávek, ceny a pod.

Dokument strany a vlády dále zdůrazňuje význam účetní evidence, jako části jednotné národohospodářské evidence. Na úseku zahranič-

ního obchodu jsou již vytvořeny předpoklady, aby účetní evidence, vycházející ze zásad chozrasčotu, plnila od 1. ledna 1953 svůj účel. Je však třeba zdůraznit, že i účetní evidence by se stala pouhou administrativní záležitostí, kdyby nebylo důkladné agitačně-politické přípravy, která je už prováděna spolu s odbornou přípravou u pracovníků, kteří v účetní evidenci přímo pracují. Účelu účetní evidence a také systému výkaznictví musí rozumět všichni pracovníci, kteří chtějí být skutečně hospodáři na svém pracovišti, zejména operativní složky a plánovači, jakož i vedoucí jednotlivých útvarů.

Zásady nové plánovací metody, vytyčené dokumentem strany a vlády, byly v úseku zahraničního obchodu vcelku aplikovány už v údobí sestavení návrhu plánu na rok 1953. Chyba spočívala v málo důkladné a opožděné masově-politické přípravě na ministerstvu i v podnicích, která měla zajistit hluboké porozumění zásadám nové metody jako předpokladu správného a bojového postoje k její široké aplikaci v praxi. Tento nedostatek je odstraňován jednak po úřední linii a jednak v duchu usnesení aktivitu komunistů z října letošního roku vedoucími odborů přímo v jejich útvech. S novou plánovací metodou se pracovníci zahraničního obchodu důkladně seznamují rovněž ve většině kursů ZŠP.

Je třeba ještě podtrhnout, že plánovací metodika není samoúčelná činnost metodiků a plánovačů. Nepokládáme za správnou takovou metodiku, která při řešení methodických otázek ztrácí třeba na okamžik se zřetelem účel a cíl, ke kterému má vést. Nelze vymyslet takový recept, který by řešil metodiku plánování na všech úsecích a ve všech stupních. Je však možné a nutné, aby ve smyslu usnesení strany a vlády byly v resortu vypracovány rámcové methodické pokyny, které by usměrňovaly plánovací činnost v jednotlivých útvech. Dále je nutné, aby každému pracovníku byly zásady plánovací metodiky natolik jasné, aby je dovedl správně aplikovat. Pak bude každý pracovník i dobrým metodikem své vlastní konkrétní práce.

Zbývá ještě zabývat se otázkou, jak byla uplatňována nová plánovací metoda přímo při sestavení návrhu plánu zahraničního obchodu na rok 1953.

K zajištění jednotnosti v práci ministerstev při sestavení hospodářských plánů byly vydány S Ú P methodické pokyny, které měly obsahovat soustavu hlavních ukazatelů s charakteristikou a zdůvodněním jejich obsahu, dále soustavu formulářů a tabulek, v nichž bude plán vypracován, seznam položek státního plánu a pokyny, jak stanovit odhad realizace běžného roku. Na základě těchto methodických pokynů měla ministerstva vypracovat methodické pokyny vlastní, určené pro své odbory a podniky. I když pro zahraniční obchod nebyl výčet ukazatelů v methodických pokynech S Ú P vyčerpávající, bylo nutné vypracovat v ekonomicko-plánovacím odboru interní methodické pokyny pro jednotlivé odbory a v odborech pokyny pro podniky. Tento úkol byl v ministerstvu splněn formou instruktaže k předaným ukazatelům, v nichž měl být plán vypracován. Zkušenosti však nasvědčují tomu, že v budoucnu bude nutno vypracovat jasnou a konkrétní směrnici a přímé instruktaže použít k vysvětlení a doplnění směrnice. Methodické pokyny, vypracované jednotlivými odbory, vykazovaly nedostatky v jednotnosti obsahu a termínu. Do budoucna je nutné zajistit, aby methodické pokyny pro podniky byly shromážděny a skloubeny v ekonomicko-pláno-

vacím odboru a předány pak kompletně. Tato zkušenost již byla uplatněna při vydání směrnic pro sestavení obchodně-finančních plánů.

Kontrolní čísla pro jednotlivá odvětví schvaluje na návrh SÚP vláda. U zahraničního obchodu byla v tomto roce vzata na vědomí interní sestava SÚP, která vyplynula z vrcholných národohospodářských bilancí a základních materiálových bilancí, byla porovnána v souhlase s návrhem MZO. Kontrolní čísla vycházela dále na úseku zahraničního obchodu ze smluvních závazků, z usnesení vlády pro jednotlivá odvětví, dále z potřeb národního hospodářství a ze zkušeností nejlepších podniků a pracovníků. Touto metodou vyplynuly pro zahraniční obchod základní dovozní potřeby a základní vývozní fondy v konkrétních číselných údajích.

Kontrolní čísla vcelku splnila svůj účel a umožnila při zajištění úkolů státního plánu činnorodou práci při sestavení návrhu plánu v jednotlivých odborech ministerstva i v podnicích.

Postup při vypracování návrhu hospodářského plánu zahraničního obchodu na ministerstvu byl stanoven a řízen příkazem ministra zahraničního obchodu č. 1 ze dne 1. srpna 1952. Příkaz stanoví přesné, konkrétní a termínované úkoly pro jednotlivé odbory, které zpracovávají návrhy dílčích plánů pod osobní odpovědností vedoucích. Těžiště prací spočívalo jednak ve vypracování a zdůvodnění hmotného plánu dovozu a vývozu, v jeho vybilancování vcelku i v jednotlivých teritoriálních relacích a v pevné vazbě na devisový plán, jednak v projednání hmotného plánu dovozu a vývozu s dodavatelskými a odběratelskými ministerstvy.

Návrh plánu zahraničního obchodu byl do vlády odevzdán v termínu a ve veškerých ukazatelích, stanovených metodickými pokyny SÚP. Úkol byl tedy vcelku splněn. Práce však vykazuje ještě nedostatky, které převážně pramenily z toho, že zásady plánovací metody nebyly v metodických pokynech ministerstva ani SÚP důkladně domyšleny plánovacími orgány a nestaly se také majetkem všech pracovníků, což se projevovalo již v průběhu plánovacích prací nedostatkem kritiky zdola.

Hlavní nedostatek je v tom, že celá řada položek v dovozu a vývozu nebyla v termínu projednána s dodavatelskými a spotřebitelskými ministerstvy, protože nebylo počítáno s časovým skloubením výrobních plánů s plánem zahraničního obchodu. Tak se stalo, že návrh plánu zahraničního obchodu, v době, kdy byl předložen vládě, se neopíral u řady položek o dojednání s výrobními ministerstvy, které je dokončováno teprve nyní. Za příčinu je třeba považovat nejen nedomyšlenost metodických pokynů, ale zčásti i nedůsledně prováděnou kontrolu postupu jednání s výrobou.

I když vcelku je možno kladně hodnotit uplatnění zásad nové plánovací metodiky v plánování zahraničního obchodu a konkrétně v předloženém návrhu plánu do vlády, je třeba nyní se zaměřit zejména na zjištěné nedostatky a s toho hlediska možno závěrem formulovat naše úkoly, vedoucí k prohloubení plánovací metodiky v zahraničním obchodě a tudíž ke zkvalitnění plánu zahraničního obchodu, asi takto:

1. Hluboce promyslet zásady nové plánovací metody, vytyčené usnesením strany a vlády, jasně je aplikovat v metodických pokynech a zajistit jejich provedení v plánovací technice. Dokončit akci, zaměřenou k správnému chápání zásad nové plánovací metody u všech odpovědných pracovníků.
2. Přezkoumat dosavadní výklad zásady vzájemné prověrky návrhu dílčích plánů, vypracovaných na ministerstvu a v podnicích a vycházet i zde plně ze sovětských zkušeností.

3. Prokázat nedostatky v časovém skloubení stavby výrobních plánů a plánu zahraničního obchodu a zajistit jejich odstranění.
4. Věnovat včas více péče politické uvědomovací a agitační práci k zajištění důležitých úseků plánovacích prací.
5. Bojovněji se stavět k úkolům z usnesení strany a vlády, zejména na úseku jednání s výrobou. Všemi prostředky usilovat o jejich bezpodmínečné splnění.
6. Zkušenosti, které vyplynuly z diskusí se sovětským poradcem v průběhu plánovacích prací, promítnout do plánovací metodiky a zajistit jejich důsledné převedení do praxe i do jednacího řádu odborů a statutu podniků.

Stále zvyšovat kvalifikaci našich pracovníků

Při budování socialismu v naší vlasti připadají zahraničnímu obchodu mimořádně důležité úkoly, o nichž již mnohokrát mluvili naši vedoucí soudruzi. V hlavních rysech jsou tyto úkoly všem pracovníkům zahraničního obchodu známy, je jim jasná linie naší strany a vlády, horší je to však již s konkrétním prováděním této linie, s iniciativním plněním úkolů. Rozpor mezi pochopením směrnic strany a vlády a uměním je prosazovat při každodenní praktické činnosti na jednotlivých úsecích našeho politického, hospodářského a kulturního života, pramení z valné části z toho, že kvalifikace pracovníků pokulhává za požadavky, které na ně klade jejich postavení.

Tento rozpor se zvláště ostře projevuje na úseku zahraničního obchodu. Ne proto, že by zahraniční obchod byl vybaven horšími pracovníky než jiná odvětví — je tomu často právě naopak — ale proto, že požadavky na kvalifikaci jsou zde mimořádně velké a komplikované. Máme však ohromnou výhodu v tom, že tak jako ve všech oborech můžeme i v otázkách kvalifikace pracovníků pro různá odvětví našeho společenského života najít poučení u Sovětského svazu, v jeho cestě, v jeho zkušenostech. Bude proto na místě, abychom se v první řadě seznámili s kvalifikací pracovníků zahraničního obchodu v SSSR, kteří se musí stát naším vzorem.

Hlavní masa pracovníků sovětského zahraničního obchodu přichází do praxe z pětileté vysoké školy pro zahraniční obchod. Pracovníci, kteří jsou pověřováni zvláště důležitými a obtížnými úkoly a funkcemi, jsou absolventi dalšího tříletého studia na Akademii pro zahraniční obchod (vědecká aspirantura s prohloubeným filosofickým a ekonomickým studiem, zakončená obhajobou disertační práce) a jsou kandidáty věd. Vysoká škola (Institut) pro zahraniční obchod je škola ekonomického typu, základem studia je tedy politická ekonomie a úseková ekonomika zahraničního obchodu, ovšem vedle základů marxismu-leninismu (Dějiny KSSS) a dialektického a historického materialismu. Rozsah a obtížnost studia vyžaduje trvání pět let, ačkoliv studium většiny hospodářských vysokých škol i v SSSR je čtyřleté. Rozdělení přednášených disciplín je asi toto (v procentech času věnovaného lekcím, seminářům a cvičením dohromady):

1. Ideologické a všeobecně ekonomické předměty (t. j. základy marxismu-leninismu, dialektický a historický materialismus, politická ekonomie, historie politické ekonomie, historie národního hospodářství) 18%

2. Speciální politické a ekonomické předměty (t. j. mezinárodní obchod, zahraniční obchod SSSR, mezinárodní politika, statistika zahraničního obchodu, hospodářský zeměpis světa) 12,5%
3. Organizačně-technické předměty (t. j. organizace a technika zahr. obchodu, zbožíznalství, mezinárodní doprava, platební styk, mezinárodní právo soukromé a obchodní, účetnictví v zahraničním obchodu) 20%
4. Jazyky (včetně reálií a kultury příslušné země nebo oblasti) 29%
5. Ostatní předměty (ekonomika vnitřního obchodu, občanské právo SSSR, matematika) 6,5%
6. Provozní praxe během studia 14%

Takovouto přípravu má v SSSR začátečník v zahraničním obchodu, který se zapracovává »od píky«. Soudruh *Stalin* nás učí, že »škola je teprve přípravý stupeň. Skutečného zocelení pracovníků se nabývá při praktické práci, mimo školu, v boji proti obtížím, při jejich překonávání.«¹⁾ Tedy i absolvent vysoké školy se musí v praxi dále učit, zejména od svých starších kolegů a za vedení a péče svého představeného, a to jak prakticky, tak i dále theoreticky. V této praktické škole obstojí jen ten, kdo je nejen odborníkem, ale i politickým, veřejně činným člověkem, který se nevyhýbá politicko-organizační práci ve straně, v odborech a jiných organizacích, který se aktivně účastní společenské přestavby země. Je to zvlášť důležité právě pro hospodářské pracovníky, kteří přece v první řadě organizují činnost lidí, stýkají se stále a pracují s lidmi. V zahraničním obchodu k tomu navíc přistupuje práce s cizinci a často i mimo hranice naší země.

Je možno tedy říci, že politická uvědomělost a vzdělání a politicko-organizační zkušenosti patří konec konců k odborné kvalifikaci pracovníků v zahraničním obchodu. Z toho, co bylo dosud vyloženo, se můžeme pokusit o charakteristiku kvalifikace pracovníka v socialistickém zahraničním obchodu:

1. Politická uvědomělost a oddanost věci socialismu a komunismu, marxistickoleninské vzdělání, politicko-organizační zkušenosti.
2. Hluboké ekonomické vzdělání všeobecné.
3. Speciální ekonomické a organizačně-technické vzdělání v oboru zahraničního obchodu.
4. Jazykové znalosti (v čs. poměrech nejméně perfektní znalost dvou jazyků včetně ruštiny).
5. Všeobecný rozhled a kulturní úroveň.
6. Praktické několikaleté zkušenosti na určitém pracovišti v zahraničním obchodu.

V sovětském zahraničním obchodu pracují lidé i s jinou kvalifikací (hlavně technici), avšak doplňují svou speciální kvalifikaci v krátkodobých (ročních) kursech, případně i tříletou aspiranturou na Akademii pro zahraniční obchod. Právnicko-specialisté pro zahraniční obchod studují na zvláštní fakultě vysoké školy pro zahraniční obchod.

Máme tedy u nás hodně co dohánět, abychom byli na výši úkolů, které máme plnit. Přitom dohánět musíme při práci, nemůžeme se odstěhovat na několik let na vysokou školu (která také u nás teprve dělá první krůčky podle svého sovětského vzoru). Na druhé straně zdaleka nejsou všichni pracovníci úplnými začátečníky. Celá řada kvalifikačních požadavků je u velké části soudruhů splněna. Aby však výsledky jejich práce byly co nejlepší, musí všichni v té nebo oné míře dohánět v některých požadavcích. Není možno se zabývat všemi detaily kvalifikačních nedostatků našich pracovníků. Jsou však určité velké skupiny pracovníků v zahraničním obchodu, u nichž je nutno se zastavit a probrat hlavní otázky jejich kvalifikace:

¹⁾ Otázky leninismu, Praha 1950, str. 400.

jsou to v první řadě nové dělnické kádry, dále staří praktici v zahraničním obchodu a konečně vedoucí pracovníci všech stupňů.

V posledních letech byl náš zahraniční obchod posílen soudruhy z továren, kteří jako vyspělí příslušníci dělnické třídy si přinesli do nové praxe velmi důležité kvalifikační požadavky: třídní uvědomění, oddanost věci socialismu a komunismu, z valné části též politicko-organizační praxi, někteří i dost vysoký stupeň politického vzdělání, všeobecného rozhledu a kulturní úrovně. Většině se dostalo též určitého minima speciálního školení v zahraničně obchodních předmětech a doplnění politického vzdělání v ÚDŠ a v podnikových školách. Hlavní jejich učitelkou se však stala praxe sama, do které se museli zapojit, i když jejich theoretická příprava byla velmi nedostatečná, jak to jinak v našich poměrech ani nešlo.

Jak ukazují dosavadní zkušenosti, osvědčili se nejlépe ti z nich, kteří vedle přirozeného nadání byli politicky nejvyspělejší a měli politicko-organizační zkušenosti zejména ze stranické práce. To jim pomohlo rychle se orientovat, dosáhnout blízkého kontaktu s novým prostředím, rozeznávat podstatné věci od vedlejších v nové práci, najít si metody, jak se dál učit při práci a z práce samé. Dovedli proto také sami posoudit, co již umí a co jim ještě chybí, aby mohli samostatným a tvůrčím způsobem pracovat. Zaměřili tam své další školení a sebevzdělání politické, všeobecné i odborné, a jsou na tom poměrně velmi dobře s dalším zvyšováním kvalifikace. Osvojili si totiž to podstatné: samostatně myslet, tak jak to odpovídá požadavkům vědecké práce, aplikovat theoretické poznatky na konkrétní praxi. Další prohlubování jejich kvalifikace je poměrně snadné, neboť jsou schopni ze studia ať již v rámci RSŠ nebo v systému závodních škol práce vytěžit maximum pro zlepšení své praktické činnosti v zahraničním obchodu. Stali se z nich již fakticky příslušníci nové socialistické inteligence, i když nemají v kapse maturitní vysvědčení a vysokoškolský diplom.

Celá řada soudruhů, kteří přišli z továren, však zůstává pozadu. Těm je třeba především pomáhat, věnovat jim zvláštní péči ve školení i na pracovišti, tak aby co nejrychleji odstranili své kvalifikační nedostatky po vzoru svých úspěšnějších soudruhů. Odpadnutí každého jednotlivce z těchto nových pracovníků je velikou morální i hospodářskou ztrátou a vrhá špatné světlo na celé pracoviště, na jeho představené i na celý kolektiv spolu pracovníků.

Při prvním pohledu na otázky zvyšování kvalifikace starých praktiků v zahraničním obchodu by se mohlo zdát, že řešení je celkem snadné. Mají většinou vysokoškolské nebo odborné středoškolské vzdělání (zejména komerční nebo právnické), ovládají perfektně několik cizích jazyků, mají často bohatou praxi i ve více branžích. Většinou i jejich politická uvědomělost je dosti vysoká. Šlo by tedy zdánlivě zejména o další doplňování kvalifikace o nové poznatky, které přináší teorie i praxe a o prohlubování znalostí marxismu-leninismu. I to však dá hodně práce a je to nutné jako ochrana proti bezduchému a bezperspektivnímu rutinérství. Přesto však v některých zásadních požadavcích na kvalifikaci je osvojení jich právě pro staré praktiky a odchovance starých škol velmi obtížné, ba obtížnější, než pro úplné začátečníky.

Staré školy, jejichž duch a náplň se přenesly i hluboko do etapy lidové demokracie, vychovávaly kvalifikovaný personál pro kapitalistické podniky. Tomuto cíli sloužila buržoasní ekonomie, buržoasní teorie státu a práva, kapitalistické účetnictví a další disciplíny, které se na těchto školách před-

nášely. Jejich učitelé v mnoha případech byli lidé těsně spjatí se starým řádem a nemohli a mnohdy ani nechťeli poctivě sloužit nové společnosti, vedené dělnickou třídou, a své posluhování buržoasii přikrývali pláštěm zdánlivé »objektivitý«. Některé z těchto škol to dovedly znamenitě a »inteligentně« a poznamenaly své absolventy na dlouhou dobu a nejvíc v takových vědních oborech, jako je právě politická ekonomie, úsekové ekonomiky, theorie státu a práva, statistika a . Odtud pramení značná část obtíží a neúspěchů starých praktiků v nové společenské situaci, přes jejich zkušenosti a vysokou speciální kvalifikaci, na př. obchodně-technickou, jazykovou a pod. Tito soudruzi jsou zejména zatíženi jednostranně podnikovými »sokromohospodářskými« hledisky, kterým se naučili ve staré škole a upevnili v praxi v kapitalistických podnicích, a chybí jim celoodvětvový a celostátní pohled. Při tom často používají celkem správně nové terminologie, domnívají se, že staré překonali. Ve skutečnosti však si i za novými formami (nejen tedy za starými, převzatými z dřívější epochy) stále představují starý obsah, a to ještě skreslené podle definic buržoasní vědy.

Není správné je za to šmahem odsuzovat, ale pomáhat jim stejně pozorně jako novým kádrům. Je třeba si uvědomit, že je mnohem těžší zbavovat se starých představ a návyků a při tom si zároveň osvojovat nové, než jen se učit novému bez zatížení starým. Pokud se to daří, dosahují tito soudruzi skutečně vynikajících úspěchů a jsou velkým přínosem jak pro dílo samo, tak pro výchovu nových pracovníků. Při tom je třeba pozorně sledovat, zda si tito soudruzi skutečně osvojují p o d s t a t u marxismu-leninismu, politické ekonomie, či úsekové ekonomiky, zda chápou jejich význam pro svou praktickou práci, zda se neučí proto, že »to musí být«, že se »to nyní požaduje« a že je to součástí »kádrového materiálu«. Muže se nám stát, že tito soudruzi při své všeobecné úrovni se celkem snadno naučí »marxistické fraseologii«, zapamatují si jednotlivé poučky, oslní své okolí citáty z klasiků, avšak v jejich konkrétní práci se nic nezmění, ačkoliv v tom právě musí být cíl všeho našeho školení.

Kvalifikační požadavky, uvedené na začátku, platí jak na řadové, tak na vedoucí pracovníky, rozlišení je pouze v šíři, hloubce a proporcích jednotlivých kvalifikačních požadavků. Od vedoucích pracovníků, od přednosty oddělení nahoru, je však třeba vyžadovat ještě speciální kvalifikaci navíc: totiž umění plánovat, řídit a kontrolovat práci svých podřízených, umění šprávně vybírat, rozestavovat a učit spolupracovníky a učit se i od nich. Bývá jeden zvláštní druh neúspěšných vedoucích pracovníků, které jistě nacházíme i v našem oboru. Vyskytují se »přednostové«, kteří jsou jinak kvalifikovanými pracovníky pro úsek, který je jim svěřen. Na př. takový přednosta oddělení zná konkrétně práci všech svých referentů, od hodiny by kteroukoli mohl dělat a dobře dělat, avšak řídit práci celého kolektivu, dostat z něj maximum výkonu bez šturmovek, nemůže dokázat. Obvykle sám vyřizuje celou řadu dílčích úkolů, vysedává v kanceláři do noci, práci si nosí s sebou domů a při tom jeho podřízení, na jejichž nedostatky si stále stěžuje, nemají často co dělat. Zpravidla je to člověk, který nemá politicko-organisační zkušenosti, vyhýbá se veřejné práci s poukazem na to, že nemá čas, zanedbává politické školení atd. Neuvědomuje si při tom, že z největší části právě v tom je kořen jeho obtíží a neúspěchů. V politicko-organisační činnosti by se naučil pracovat s lidmi, osvědčené partiijní metody práce by mohl přenášet na své pracoviště. theoreticky by si je podkládal v politickém školení. Pro tento druh vedoucích pracovníků je naznačená

cesta nejspolehlivější a nejrychlejší pro získání potřebné doplňkové kvalifikace.

Bylo by možno jistě rozebírat kvalifikační nedostatky v různých odstínech a proporcích a u celé řady dalších skupin pracovníků zahraničního obchodu. Přesahovalo by to však rámec tohoto článku. Jde zde hlavně o to, abychom si ujasnili, jak má asi vypadat kvalifikace pracovníka v socialistickém zahraničním obchodu. Každý si jistě sám a za pomoci svých nejbližších spolupracovníků bude umět uvědomit své nedostatky, najít cestu jejich odstranění a tak co nejrychleji a nejdůkladněji přispět ke zlepšení úrovně práce v našem úseku. Tím najde každý ve své práci ještě větší uspokojení, radost a nadšení, což je nezbytné pro dosažení našich velkých společných postupných cílů, socialismu a komunismu. J. H.

Rumunský zahraniční obchod a jeho organizace

Jaroslav Tureček

Před druhou světovou válkou bylo hospodářství Rumunska vykořisťováno západními kapitalisty a bylo zcela závislé na jejich finanční »pomoci«. Imperialisté využívali svého monopolního postavení hlavně v bezmezném vyčerpávání nafty a jiných přírodních zdrojů. Také v zahraničním obchodě bylo Rumunsko orientováno především na západ, kam vyváželo suroviny nebo polotovary. Tím rumunští kapitalisté bránili své zemi ve vybudování vlastního průmyslu a v odstranění hospodářské zaostalosti. Životní úroveň pracujících úmyslně snižovali i tím, že vyváželi statisíce tun pšenice na západ, zatím co rumunský lid musil se živit kukuřicí.

V letech 1929—1936 činil dovoz surovin pouze 12—16% z celkového dovozu, dovoz hotových výrobků činil 84—88%. Bylo dováženo v značné míře i zboží přepychové. Úžasné vykořisťování země cizími monopolisty vysvitne ještě lépe, uvědomíme-li si, že na příklad v r. 1936 byla průměrná cena jedné tuny dováženého zboží 20 034 Lei, zatím co průměrná cena jedné tuny zboží vyváženého z Rumunska činila jen 2 057 Lei.

Rumunský zahraniční obchod před druhou světovou válkou ovládalo Německo. Tak v roce 1938 na dovozu do Rumunska se podílelo 36,8% a ve vývozu 26,5%. Dále následovaly: Československo, Anglie, Francie, Itálie, Belgie a USA. Se Sovětským svazem byl styk nepatrný; dovoz činil 0,1% a vývoz nedosahoval ani této výše. Ve válečných letech byl zahraniční obchod Rumunska zcela pod vlivem hitlerovského Německa a dovoz v roce 1943 činil 83%, vývoz 71%.

Dne 8. května 1945 byla v Moskvě podepsána první sovětsko-rumunská obchodní dohoda, která znamenala rozhodující obrat v zahraničním obchodě Rumunska. Byla to první obchodní dohoda v dějinách Rumunska, uzavřená s velmocí na základě rovnosti obou kontrahentů. Význam této dohody tkví především v tom, že se tu před Rumunskem, které v minulosti trpělo především nedostatkem výrobního zařízení, otevřely netušené perspektivy a rumunskému zahraničnímu obchodu vážný a důležitý úkol ve výstavbě národního hospodářství. Stroje a zařízení, dodané Sovětským svazem, umožnily první rozhodující kroky na poli hospodářské stabilisace. Bezprostředním cílem této dohody bylo upevnit existující průmysl v Rumunsku a při-

spět k jeho dalšímu rozvoji, především vytvořením předpokladů (pomoc vědecko-technická) pro vybudování základny. Vzájemná výměna zboží se uskutečňuje na základě spravedlivých jednotných cen, vyjadřujících poměr hodnoty vzájemně vyměněného zboží. Uvážíme-li jen tyto dvě skutečnosti — strukturu sovětského exportu a tvoření cen v sovětsko-rumunské relaci — a srovnáme-li je s charakteristickými rysy výměny zboží v dřívějším rumunském zahraničním obchodě, pochopíme skutečně revoluční význam zahraničního obchodu sovětsko-rumunského pro rumunský lid. Nejlépe však vysvitne význam Dohody z května 1945 pro rumunský zahraniční obchod na skutečných číslech: Podíl hotových výrobků v rumunském exportu se za pouhý rok zvýšil z 2,2% na 15,6%.

Další obchodně-politická dohoda sovětsko-rumunská, uzavřená v Moskvě 28. února 1947, zaměřuje se hlavně na tvoření předpokladů pro rozvoj v hutním a naftovém průmyslu a na dosažení předválečné průmyslové úrovně i v jiných odvětvích rumunského průmyslu. Zde je třeba poznamenat, že v důsledku fašistického válečného hospodářství a v důsledku předválečného rabování naftových zdrojů cizími monopoly těžba nafty v poválečných letech klesla. Přes první hospodářské úspěchy činil celkový rozsah průmyslové výroby počátkem r. 1947 pouze 48% předválečné úrovně (1938), a to hlavně vzhledem k sabotáži kapitalistických podniků a následkům války a sucha. Tento stav byl odstraněn Dohodou z 28. II. 1947 (kromě poskytování vědecko-technické pomoci) v podstatě dvěma způsoby: jednak přímými dodávkami sovětského zařízení, zejména pro těžbu nafty, jednak sovětskými dodávkami pro vybudování těžkých průmyslových odvětví, která měla umožnit vlastní rumunskou výrobu potřebného výrobního zařízení. Další dodávky podle této Dohody (ocel, železná ruda, stroje průmyslové i zemědělské) vytvořily předpoklady k tomu, že Rumuni mohli přistoupit alespoň ke krátkodobému plánování. Tak dochází od 1. července 1947 k zavedení měsíčních plánů podle jednotlivých průmyslových odvětví se zvláštním zřetelem k naftovému, hutnímu a kameno-uhelnému průmyslu a k sestavení plánů minimálního vzestupu výroby do konce r. 1947. Rumunský lid pod vedením své komunistické strany vstoupil do rozhodující fáze boje o hospodářské ozdravení země a zvýšení životní úrovně pracujících. Zároven s těmito měsíčními plány byl vypracován kontrolní plán zahraničního obchodu, jehož hlavním cílem bylo opatření suroviny a strojní zařízení ke zvýšení výroby v průmyslu a zemědělství a zvýšiti vývoz hotových výrobků. Ve vývozu převládal totiž před válkou petrolej (57%), obilí (23%) a dříví (14%), kdežto v dovozu zaujímalý hotové výrobky celých 80% a suroviny sotva 12%.

Význam obchodních styků s SSSR v tomto období je možno ukázat na těchto číslech:

Sovětské dodávky umožnily rozsah průmyslové výroby, který se zvýšil ze 48% počátkem roku 1947 na 70% v červenci, 78,6% v srpnu a 95,4% v říjnu — předválečné úrovně. Možno tedy konstatovat, že Dohoda z 28. února 1947 měla rozhodující význam pro vytvoření minimálních předpokladů pro přechod k plánovanému hospodářství Rumunska.

Teprve po znárodnění podniků průmyslových, bankovních, pojišťovacích, báňských, dopravních atd. 11. června 1948, mohl být uskutečněn monopol zahraničního obchodu v Rumunsku, nezbytný to základ politiky státu, budujícího socialismus. Soudruh *Stalin* již v r. 1927 prohlásil:

»Monopol zahraničního obchodu je jedním z neochvějných základů politických zásad sovětské vlády.« A rumunský zahraniční obchod, postavený na této organizační formě, má rovněž úkol ochránit stát před útoky kapitalistického světa. Tak v důsledku znárodnění bylo v r. 1948 zřízeno prvních 6 státních podniků pro zahraniční obchod. Téhož roku bylo za účelem splnění úkolů, vyplývajících z plánovaného hospodářství, zřízeno ministerstvo zahraničního obchodu.

Krátkodobé hospodářské plány z r. 1949 a 1950 byly úspěšně splněny. Pro splnění plánu 1949 měla značný význam Dohoda o výměně zboží, uzavřená mezi SSSR a Rumunskem v lednu 1949. Na základě této Dohody zvýšila se výměna zboží mezi oběma státy 2½krát proti r. 1948. Veškeré dosažené úspěchy byly hlavně dílem všestranné hospodářské pomoci SSSR, která se jevila v nejrůznějších formách: finanční pomoc, zkrácení reparačních platů na 50%, dodávky surovin a důležitého zařízení, upřímná technická pomoc atd. Když hovořil soudruh *Gheorghe Gheorghiu-Dej* o sovětské pomoci, napsal: »Sovětskou pomoc považujeme jako posilující zdroj a novou energii na poli politickém, hospodářském, kulturním, uměleckém i vědeckém.«

Úspěšné splnění prvních národohospodářských plánů v r. 1949 a 1950 postavilo základ k uskutečnění prvního pětiletého plánu 1951—1955 v Lidové republice Rumunské. Zásadním úkolem pětiletky je výstavba socialistické hospodářské základny. Plán předpokládá zvýšení průmyslové produkce v roce 1955 na 244% proti roku 1950, 88% zvýšení zemědělské produkce, 119% zvýšení zemědělské produkce státního sektoru a 80% zvýšení životní úrovně.

Během pětiletky bude dokončena mohutná stavba kanál *Dunaj—Černé moře* a částečně do provozu bude dána hydrocentrála *V. I. Lenina* a jiné elektrárny. Na těchto úkolech se podílí dosud úspěšně i rumunský zahraniční obchod díky jeho zmonopolisování. Dnes možno charakterisovat rumunský zahraniční obchod těmito hlavními rysy:

- faktický monopol zahraničního obchodu,
- řízení je soustředěno v jednom ústředním orgánu, v ministerstvo zahraničního obchodu, které provádí celkovou politiku zahraničního obchodu, řídí podniky zahraničního obchodu a rozhoduje o každé transakci,
- provádění operativní činnosti je vyhrazeno výlučně socialistickým podnikům,
- státní regulace cen a vyúčtování mezi podniky zahraničního obchodu a jejich domácími kontrahenty,
- socialistické zásady vnitřní organizace podniků.

Ministerstvo zahraničního obchodu na základě zásad, vytyčených Rumunskou dělnickou stranou a vládou lidové republiky Rumunské, provádí politiku zahraničního obchodu, koordinuje plány a činnost všech složek administrativních a obchodních, jež jsou mu podřízeny, vede jednání s cizími státy při výměně zboží a provedení platů, jež s tím souvisí. Ministerstvo zahraničního obchodu školí a zkvalitňuje kádry zahraničního obchodu, zabývá se celními otázkami i celním aparátem, kontroluje meritorně i formálně činnost svých obchodních zastupitelstev v zahraničí, jakož i organizační síť rumunského zahraničního obchodu v zemi a nakonec vykonává hospodářský i finanční dohled nad všemi složkami, jež mu podléhají.

Obchodní zastoupení ministerstva zahraničního obchodu, zřízená v SSSR a zemích s plánovaným hospodářstvím, mají jiný ráz, než v ka-

pitalistických zemích. Tyto rozdíly souvisí především s povahou obchodů, uzavíraných v těchto oblastech. V zemích s plánovaným hospodářstvím dbají obchodní zastoupení o důsledné provádění dohod, uzavíraných vládami, neboť tyto dohody mají povahu přesně vyznačených závazků, jichž plnění zajišťuje skutečnost, že v obou zemích je plánované hospodářství. V těchto zemích jsou organizace ministerstva zahraničního obchodu oprávněny také podpisovat kontrakty jménem společností zahraničního obchodu.

Představitelé ústředí zahraničního obchodu, ustanovení v zemích lidové demokracie, byli pojeti do příslušných obchodních zastupitelstev. Tak se tyto organizace staly orgány — obchodně operativními.

Státní společnosti zahraničního obchodu jsou podniky, které se zabývají prováděním zahraničního obchodu. Vývozní charakter má 5 a dovozní 6 podniků. Všechny společnosti jsou spojeny mnoha svazky spolupráce s domácími, výrobními a obchodními podniky. Tyto svazky lze charakterisovat takto:

dovozní podnik uzavírá dohody a dodává výrobky příslušné výrobě a vnitřnímu obchodu. Vývozní podnik získává zboží určené pro vývoz přímo u jeho výrobců v nákupních resp. výrobních podnicích. U kolem vývozního podniku není jen odbyt exportních přebytků v zahraničí, nýbrž i získávání potřebného zboží pro vývoz příslušné jakosti a termíny.

Pro rozvíjení a rozšiřování obchodních styků se zahraničím byla v roce 1949 zřízena rumunská Obchodní komora zahraničního obchodu, která má tyto hlavní úkoly:

- zúčastňuje se konferencí zahraničních obchodních komor a organizuje konference stejného rázu v LRR,
- vydává periodické publikace a hospodářský materiál,
- organizuje výstavy-vzorkovny v zemích a zúčastňuje se mezinárodních výstav
- organizuje arbitráž zahraničního obchodu.
- provádí potřebné formality pro zapisování patentů rumunských v cizině a cizích v LRR,
- vystavuje osvědčení o původu zboží,
- na požádání provádí expertisy zboží,
- sestavuje studia o výměně zboží s cizinou,
- poskytuje informace o zboží.

Dopravu vývozních a dovozních nákladů a splnění všech s tím souvisejících formalit provádí společnost ROMTRANS, která podléhá ministerstvu zahraničního obchodu.

Stálý a mnohostranný rozvoj rumunské hospodářské spolupráce se Sovětským svazem a lidově demokratickými zeměmi nevylučuje obchodní výměny s ostatními zeměmi, které chtějí rozvíjet všechny tyto výměny na základě rovnoprávnosti a vzájemných výhod. Důkazem v tomto směru jsou dohody, uzavřené LRR s Rakouskem, Itálií, Argentinou, Finskem a jinými zeměmi v Evropě, Jižní Americe a na Středním Východě. Avšak vlády některých zemí západní Evropy a jiných kontinentů, vlády podřízené americkým monopolům, úmyslně staví řadu překážek zahraničnímu obchodu zemí tábora socialismu a míru. Skutečnost však ukazuje, že taková opatření nemohou nijak ovlivnit hospodářský rozvoj lidové republiky Rumunské ani ostatních lidově demokratických zemí.

Rumunský lid pod vedením Rumunské dělnické strany dosáhl v posledních letech význačných úspěchů v splnění a překročení státních plánů. Politické i hospodářské úspěchy nového Rumunska mají mezinárodní význam a jsou hodnotným přínosem pro udržení míru na celém světě.

Rumunské společnosti pro zahraniční obchod

Chimimport. Bucuresti, Str. Ion Ghica 3.	vyváží chemikálie, farmaceutika, sera a očkovací látky, barviva, laky a vosky, dováží chemikálie (suroviny a polotovary) barviva, etherické a aromatické oleje, přírodní kaučuk, umělá hnojiva, ochranné látky proti škůdcům rostlin.
Tehnimport. Bucuresti, Str. Doamnei 5.	dováží: dopravní prostředky všeho druhu, traktory, zemědělské stroje a nástroje, stroje a přístroje.
Masinimport. Bucuresti, Str. Mihail Eminescu 10	dováží stroje a zařízení pro stavební, textilní, kožedělný a potravinářský průmysl, různé stroje a nástroje.
Industrialimport. Bucuresti, Str. Gabriel Peri 2.	dováží železnou rudu a koks, Diesellovy motory, ventilátory, kompresory, čerpadla, pojízdný materiál a lokomotivy každého druhu pro normální i úzký rozchod, lodí, zařízení pro naft. průmysl a j.
Energoimport. Bucuresti, Str. Vasile Lascar 32.	dováží elektrický materiál slaboproudý, radiové lampy a součástky rozhlasových přijímačů, telefonní materiál, elektromateriál silnoproudý, izolátory atd.
Exportlemn. Bucuresti, Piata Rosetti 4.	vyváží jehličnaté a listnaté řezivo, výrobky ze dřeva, papír a lepenku, jakož i vedlejší produkty.
Agroexport. Bucuresti, Str. 13 Decembrie 5-7.	vyváží kukuřici, žito, ječmen, boby, krmiva, hrách a j.
Petrolexport. Bucuresti, Str. Gabriel Peri 2.	vyváží benzin a jiné pohonné látky, manganovou rudu, pyritové koncentráty, bauxit a j.
Romanoexport. Bucuresti, Piata Rosetti 4.	vyváží kovy a kovové zboží, tabulové sklo a skleněné zboží, elektrotechnické výrobky, textilní výrobky, odpady, kožešiny, kožky, kožené zboží, stavební materiál, výrobky uměleckého průmyslu a jiné. dováží textilní suroviny, textilní polotovary textilní výrobky, surové kůže, třísiliva.
Metalimport. Bucuresti, Str. J. C. Frimu 18.	dováží surové železo, barevné kovy, ohnivzdorný materiál, výrobky z ocele a železa.
Prodexport. Bucuresti, Str. Ion Ghica 3.	vyváží jateční dobytek, maso, masné výrobky, vedlejší zvířecí produkty, drůbež, peří, ryby a rybí produkty a j. dováží kávu, kakaové boby, čaj, kmín, koření, jižní ovoce.
Romtrans. Bucuresti.	mezinárodní spedice.

Statut podniku pro zahraniční obchod a reorganisace

Dr Antonín Malík

Již v době, kdy byl vydán statut národních podniků, projevovali někteří pracovníci zahraničního obchodu zájem o podobné uspořádání také v našem sektoru. Bylo třeba především jasně formulovati linii našeho zahraničního obchodu, vytyčit jeho základní úkoly a vymeziti jak vzájemné poměry mezi řídicími a výkonnými orgány, tak i způsoby práce.

Přitom byla snaha prosazovat zejména nové formy práce a zhodnotit také výsledky zlepšovateľského hnutí, pokud bylo zaměřeno na zdokonalování řídicích a kontrolních principů a na zjednodušení vlastního provozu.

Tyto původní nekoordinované snahy přecházely v plánovité úsilí po únorovém zasedání ústředního výboru KSČ v r. 1951, a hlavně pak v létě a na podzim loňského roku, kdy zahraniční obchod byl postaven před těžký úkol snížit počet pracovních sil jejich převodem do výroby. Akce měla být zajištěna hlavně odstraněním zbytečné administrativy na základě důkladné revize všech dosavadních pracovních způsobů. V řadách zaměstnanců zahraničního obchodu skutečně také vyvolala snahu, aby některé administrativní přežitky byly odstraněny a celé řízení zjednodušeno při současném zkvalitnění řídicích a kontrolních principů. Tyto snahy byly cenným přínosem a podnětem k revizi všech způsobů naší práce. Pomohly tak odhalit některé její příliš ustálené byrokratické formy. Některá vládní usnesení z nedávné doby, na příklad o převedení celní správy a devisového dohledu do sféry ministerstva zahraničního obchodu a hlavně chystané organizační důsledky jsou dokladem uplatňování těchto snah. Bylo ovšem třeba mnoho času, aby nové uspořádání bylo skutečně důkladně propracováno a aby byla uvážena možnost realizace se všech stran, aniž by se ohrozil rozvoj další iniciativy zdola.

Revize způsobu řízení práce v zahraničním obchodě také ukázala škodlivé účinky tak zvaného systému SPH, který byl i do zahraničního obchodu prosazován. Ukázalo se, že v podnicích, které přejímaly tento systém, se zvyšovala administrativa a řízení se nezdokonalilo. Iniciativa pracovníků se odváděla od kritiky obchodních nákladů. Ti, kdož tento systém zaváděli, nezvládli ani časově, ani věcně celou problematiku zahraničního obchodu.

To byl také hlavní důvod, proč zavádění SPH systému naráželo v celé řadě společností na vážný odpor a proč některé společnosti převzaly jenom některé zásady tohoto systému. Jinak řešily problém v svém individuálním způsobem a zavinily tím nejednotnou organizaci. I když v některých směrech, na příklad pokud se týká skladů a pod., byl zaveden pro některé výsadní společnosti bezesporně lepší pořádek, vykazovaly zároveň společnosti tu nevýhodu, že náš způsob práce byl v porovnání se sovětským příliš nákladný. Proto byly se všech stran velmi vítány konsultace se sovětskými odborníky, které se konaly na podzim minulého roku.

Sovětský svaz má v monopolisaci zahraničního obchodu proti nám skutečně dlouholeté zkušenosti. Vybudoval si pevnou organizaci, která zajišťuje, aby zahraniční obchod plnil včas a řádně a přitom skutečně velmi ekonomicky všechny své funkce. Po podzimních konsultacích v Praze poskytli

nám sovětští soudruzi možnost prozkoumati přímo na místě v SSSR jejich způsoby práce a organizační formy, které naši znalci studovali se zřetelem na možnost jejich aplikace na specifické poměry našeho zahraničního obchodu.

V tomto období vznikal první návrh statutu podniků pro provozování zahraničního obchodu. Jeho nedostatkem byla okolnost, že zachytil dřívější stav organizace a funkce podniku a jenom v některých bodech a někdy i velmi nejasně se dotkl směru vývoje tak, jak byl předvídan po prvních konzultacích a studiích v SSSR. Dále bylo také jasné, že nové formy práce nemohou být prosazovány pouze v podnicích, nýbrž musí být zavedeny i v ministerstvu. Bylo třeba vypracovati napřed novou organizaci ministerstva zahraničního obchodu a k této organizaci přihlížet při konstrukci statutu.

Druhý návrh se snažil překlenouti nedostatky prvního návrhu, takže po několikerém připomínkovém řízení dostala se teprve v srpnu t. r. do rukou zaměstnanců zahraničního obchodu tato důležitá pomůcka. Je to *»ústavní zákon«* podniků pro provozování zahraničního obchodu, od něhož se budou odvozovat další zásadní pokyny a směrnice, především organizační řády podniků a ostatní prováděcí opatření. S tohoto hlediska je třeba chápat jeho význam a osvojit si jeho zásady natolik, abychom je mohli ve své praxi stále uplatňovat.

Vše, cokoli se v podniku děje, má být zaměřeno ke splnění základního poslání, t. j. plnění plánu zahraničního obchodu. Mnoho vadných zásahů vznikalo v minulosti nedostatečným pochopením úkolů zahraničního obchodu v současné fázi vývoje našeho národního hospodářství na cestě k socialismu. Proto právě statut na prvním místě formuluje tři stěžejní zásady našeho podnikání —

zajišťovat rozvoj vlastních výrobních sil,
spojení naší hospodářské soustavy se soustavami hospodářství v SSSR a ostatních demokratických státech a
obchod se zeměmi ostatních hospodářských systémů, pokud prospívá výstavbě socialismu u nás.

Jejich podrobný výklad a soustavná aplikace umožní každému z nás vytvořit si svůj osobní pohled na smysl naší práce, pod jehož úhlem se budeme uváženěji a namnoze svobodněji rozhodovat při řešení svých úkolů.

Ostatní kapitoly statutu vlastně rozvádějí, jak má být organizačně zajištěno plnění tohoto ústředního poslání. Při tom jsou zvláště důležité kapitoly IV. a V., jednájící o zásadách řízení podniků a jejich organizaci. Je to vlastně po prvé, kdy se jasněji formuluje vztah ministerstva k podnikům a vytváří se tak základ pro to, aby orgány ministerstva byly skutečně řídicími a kontrolními a zároveň se zajišťuje jedna z hlavních zásad sovětské organizace výstavby podniků: *centralisace funkcí řídicích a kontrolních a decentralisace funkcí výkonných*. Tato zásada se potom prolíná i do vnitřní organizace podniků.

Mnoho zásad, které zatím byly s podnikového hlediska na úrovni morální povinnosti, jako bolševický způsob práce, třídní postoj i zásada stálého vstupu a pod., statut přímo uzákonňuje jako služební povinnost, z níž vyplývají práva, ale i odpovědnost. A tak musíme chápat ustanovení článku 18 a nespátrovat v něm jen fráze. Účelnou organizací podniků a plněním těchto zásad na každém pracovišti je postaven základní předpoklad pro úspěšné plnění našich úkolů.

Otázka jednotnosti organizace podniku a způsobů vytčení zásad pro její výstavbu byla při konstrukci statutu zvlášť pečlivě rozebírána. Předcházejícím šetřením bylo nesporně dokázáno, že problematika statické organizace je pro naprostou většinu našich podniků shodná a že jen malá část t. zv. specifických poměrů vyžádá si výjimečné řešení.

První úpravou základní organizační struktury proti dosavadnímu stavu je snížení počtu organizačních stupňů. Z dosavadní pěti-stupňové organizace vyřazují se t. zv. odbory a nejvyšším organizačním stupněm se stává skupina.

Naproti tomu se rozšiřuje počet náměstků ústředního ředitele a každému z nich se podřizuje několik obchodních skupin. Bylo by falešné se domnívat, že to vlastně znamená rozšíření dosavadního obchodního odboru na více odborů, jejichž vedoucí se stává náměstkem ústředního ředitele. Právě okolnost, že nejvyšším organizačním útvarem je skupina, znamená, že podřízením několika skupin jednomu náměstkovi nevzniká tu vyšší organizační stupeň, takže jakékoliv dosud běžné plánování na odbory a kontrola plnění jejich plánů i kontrola hospodaření na takového celky odpadá. V některých sovětských organizacích pro zahraniční obchod dokonce dochází k tomu, že jeden náměstek má na starosti vývoz a druhý dovoz, přestože existují obchodní skupiny, v nichž se provozuje jak dovoz, tak vývoz. Funkce náměstků jsou t. zv. volné, t. j. nevytváří organizační celek. Skutečnost, že se obchod podřizuje několika náměstkům, jenom prospívá bezprostřednímu styku a operativnosti řízení. Jeden obchodní odbor, zvláště ve velkých společnostech si vynucoval existenci různých štábních složek kolem jeho vedoucího a vedoucí odboru se nikdy nedostal k přímému operativnímu řízení. Jeho styk s pracovištěm se namnoze omezoval jen na povrchní informace.

Při řešení vnitřní struktury obchodních útvarů bylo zásadně sledováno záměrné soustředění úplné odpovědnosti za plnění plánu v co možno nejnižších organizačních stupních. To byl důvod, proč statut v zásadě nepřipouští tvoření t. zv. zásobovacích nebo odbytových skupin, které byly prosazovány v SPH jako partnerské útvary vlastním obchodním skupinám. Nehledě k tomu, že se tím vytvářel další mezistupeň mezi odběratelem a dodavatelem, byla přesunována úplná odpovědnost za plnění plánu až na vedoucího odboru, zatím co se vlastní operativa zdržovala vytvářením zbytečných třecích ploch.

Základní organizační jednotkou v obchodních útvarech je tudíž referát, takže obchodní referent si má v ideálním případě vyřizovat celou agendu spojenou se získáním a vyřízením obchodního případu pod vlastní odpovědností za pomoci administrativního referenta a korespondentky. Pouze tam, kde není s to zvládnout všechny své funkce, podřizuje se mu ještě *zásobovatel*, příp. u dovozu *odbytář*. Pokud ovšem pro určité oddělení dodává, nebo z něho odebírá několik výrobních podniků, je účelné, aby styk s každým podnikem, případně skupinou podniků měl jeden zásobovatel nebo odbytář. Jestliže si v tom případě komerční poměry vynucují teritoriální organizaci vývozu nebo dovozu v tomto oddělení, je nutno připustit první kompromis z této zásady a zásobovací (odbytový) referent se podřídí přímo vedoucímu oddělení. Stupňuje-li se to až do skupiny, je nutno připustit druhý kompromis a zřídit zásobovací (odbytové) oddělení, podřízené přímo vedoucímu skupiny. To však je nejzazší kompromis, k němuž lze jít, protože každý tento ústupek znamená, že úplná odpovědnost za plnění plánu

se přenáší vždy k vyššímu organizačnímu stupni a minimálně je ji nutno docílit u vedoucího obchodní skupiny.

Tento důvod také vedl k tomu, že statut nepřipouští samostatné vedení skladů, protože odpovědnost za odvolávky zboží i za jeho uložení i za způsob jeho expedice musí mít ten, kdo s ním přímo komerčně disponuje.

Statut se zatím nevypořádal do všech podrobností s funkcí t. zv. *ekonomistů*, jak jsou známy v sovětských obchodních skupinách, i když je v článku 38. pamatováno na organizační zajištění plnění funkcí, spojených se sestavováním a kontrolou plnění plánu. Definitivní vyřešení souvisí s vybudováním systému celé operativní evidence v zahraničním obchodě, zvláště také v souvislosti se zaváděním nových method evidence účetní.

Novinkou proti dosavadnímu stavu organizace téměř ve všech výsadních podnicích je také členění útvarů ústředního ředitele. Zvláště proti za-
členění organizačního a právního oddělení přímo do příkazovací sféry ústředního ředitele byly při prvním připomínkovém řízení určité námitky. Nemůže obstát důvod, že se ústřední ředitel vlastně zdržuje řízením těchto dvou oddělení. Právě naopak organizační i právní oddělení jsou pomocným orgánem ústředního ředitele, které mu usnadňují řízení práce ve společnosti a jsou vlastně jeho rozšířeným sekretariátem. I v dřívějším organizačním systému zpracovávalo organizační i právní oddělení nejčastěji přímé příkazy ústředního ředitele, při čemž postavení mezičlánku jednoho vedoucího odboru mezi vedoucího těchto oddělení a ústředního ředitele se narušily výhody, plynoucí z bezprostředního styku.

V sovětských výsadních společnostech je na ústředního ředitele většinou napojeno více útvarů než u nás. Tak na příklad devisové a finanční oddělení, které je u nás zařazeno do útvarů hlavního účetního a někdy i kon-
junkturní oddělení.

Dalekosáhlé důsledky přinese nová organizační stavba skupiny *ekonomicko-plánovací* a skupiny *hlavního účetního*. Pomocí těchto dvou skupin drží vlastně ústřední ředitel »v šachu« celou společnost. Skupina ekonomicko-plánovací byla posílena o funkce obchodně-politické tak, aby ten, kdo plán sestavuje a kontroluje jeho plnění, měl také v ruce možnost vytvářet obchodně-politické předpoklady pro jeho splnění. Projevu-
je se to zejména v oddělení teritoriálním, do něhož se sloučila agenda dosavadního teritoriálního plánování, dokumentace, zahraničního zastoupení a kompenzační. Při konstrukci tohoto oddělení vycházelo se z toho, že komoditní skladba obchodních útvarů společnosti si přímo vynucuje, aby bylo ve společnostech centrální místo, v němž by se promítaly teritoriální problémy jednotlivých komoditních skupin a jež by zajišťovalo koordinaci jejich řešení. V praxi se výhodně projeví důsledné provedení organizace tohoto teritoriálního oddělení v tom směru, že referent, který zpracovává určitou zemi nebo oblast při teritoriálním plánování, může při sledování plnění plánu ve svém teritoriu současně obchodně-politicky zajišťovat lepší plnění plánu.

Zařazení ústředních *kontraktárních* referátů do oddělení souhrnného plánu je všeobecně pokládáno za výhodné, jelikož tento referát může pro svou činnost nejvíce čerpat z informací a materiálu, zpracovávaného přímo v tomto oddělení.

Plněním nových povinností *konjunkturního* oddělení také docílíme zlepšení naší dosavadní cenové dokumentace a komoditního průzkumu, jelikož shledáváme právě v tomto směru, že jsme proti sovětským metho-
dám práce hodně pozadu.

Skupina hlavního účetního má podle statutu zajišťovat organizaci účetní evidence a lepší kontrolu plnění státního plánu. Funkce hlavního účetního opírá se o ustanovení zákona o hlavních účetních a o organizaci účetní služby. Hlavní účetní má vykonávat funkci státního kontrolního orgánu ve věcech zachování hospodářské, finanční a rozpočtové kázně. Proto bylo třeba již ve statutu přihlídnouti k těmto připravovaným směrnicím a organizačně zajišťovat jejich splnění. Organizace útvarů hlavního účetního bude ovšem ještě dále přibližována sovětským vzorům a požadavkům nových předpisů. Po dalších konzultacích se sovětskými experty se ukazuje, že praxe při vypracování organizačních řádů podniků ještě v některých podrobnostech překoná statut hlavně v organizační struktuře a funkční náplni oddělení devisového, které se změní v oddělení devisově-finanční a kromě svých již statutem určených funkcí ještě převezme funkci finančního plánování včetně řízení mzdové politiky, úvěrování a pokladny. Tak by prakticky zbylo v náplni finanční účtárny, jak byla předepsána statutem, pouze bilancování a strojní knihování. Z toho důvodu je účelnější vytvořit pouze jednu centrální účtárnu, která bude plnit úkoly synthetické i analytické účetní evidence. Systém provozního účetnictví bude zcela opuštěn a nahrazen dokonalejšími a přitom jednoduššími formami. Pro to už statut vytvářel předpoklady prosazováním centralisace provozního účetnictví.

Proti dosavadnímu stavu bude také nutno mnohem dokonaleji vybudovat oddělení kontroly hospodaření, aby hlavní účetní mohl skutečně plnit funkce státního kontrolora hospodaření. Skupina hlavního účetního bude tedy mít čtyři oddělení — účtárnu — oddělení kontroly hospodaření — fakturaci a oddělení devisově-finanční. V tomto směru bude definitivní vydání statutu upraveno.

Ještě se očekává v nejbližší době doplnění statutu po konečném vyřešení uspořádání agendy mezinárodního zaslátelství. Jiné úpravy se nepředpokládají.

Organisace je mrtvou věcí bez lidí. Její dynamiku tvoří zaměstnanci, povinnosti, jimiž se řídí při svém jednání, a pracovní postupy. Šestá kapitola statutu pamatuje na to vytyčením všeobecných povinností pracovníků. Zdůrazňuje především nutnost důsledného provádění zásady jednoho vedoucího jako jedinou ochranu proti možnosti výskytu škodlivých vlivů funkcionalismu. A desátá kapitola pamatuje na to, jak má podnik pečovat o to, aby docíloval stále vyšší kvalitu své činnosti péčí o zaměstnance.

Statut, který byl vydán jako prozatímní, nabyl účinnosti dnem vyhlášení. Všechna opatření, která z něho vyplývají, musí být provedena do konce roku 1952. Pro většinu podniků to není malý úkol.

Na základě statutu, který je »ústavním zákonem« pro celý zahraniční obchod, bude v každém podniku vypracován organizační řád. V organizačním řádu bude určena jak statická, tak dynamická organizace podniku.

Statickou organizaci rozumíme rozdělení podniku na útvary, určení organizačních stupňů, které zároveň znamenají instance pro cestu příkazní shora a cestu návrhovou zdola, rozčlenění útvarů na jednotlivá pracoviště a vytčení základních úkolů útvarům.

Dynamická organizace dává statické organizaci život. Určuje, jakým způsobem plní jednotlivé útvary své funkce, jak navzájem na sebe navazují, jak svým harmonickým skloubením působí, že podnik jako celek plní vše-

chny své úkoly. Přitom současně dynamická organizace ovlivňuje statickou organizaci. Z pracovního postupu, který je součástí dynamické organizace, vyplývá potřeba pracovních míst a potřeba pracovníků, která je schematicky vyjádřena ve statickém organizačním schématu. To tedy znamená, že je nutno vypracovat organizační schéma podniku, potom organizační schémata jednotlivých útvarů až na pracovní místa, stanovit funkční náplň jednotlivých pracovních míst a doplnit ji popisem pracovního postupu se všemi jeho náležitostmi včetně používaných pomůcek a dokladů a včetně směrnic o vzniku, podepisování, evidování, oběhu a ukládání dokladů včetně organizačního řádu, pokud jde o statickou organizaci, mají podniky vypracovat do konce října t. r. Bude dán k posouzení zvláštní komisi ministerstva a po jejím posouzení ke schválení v kolegiu ministra. Návrhy organizačních řádů budou schváleny tak, aby nejpozději od 1. I. 1953 mohla být statická i dynamická organizace podle statutu uváděna v podnicích v platnost.

Tak bude mít každý pracovník konkrétně určen rozsah svých povinností i způsob, jak tyto povinnosti má řádně plnit. Na místo ustálených nebo také neustálených zvyklostí nastoupí jasně formulované směrnice, které umožní lepší řízení i kontrolu. A to je hlavním účelem statutu a z něho vyplývající reorganizace.

Statut byl konstruován z konfrontace sovětských zkušeností s našimi možnostmi v současném stupni vývoje našeho hospodářství. Přihlíželo se také ke členitosti podle zboží i podle území našeho zahraničního obchodu i k množství zpracovávaných obchodních případů, speciálně pokud se týká obchodu s kapitalistickými státy. Při zpracování statutu využily se rovněž náměty a zkušenosti odborníků přímo z podniků a v několikerém připomínkovém řízení, jímž statut prošel před vydáním, byly uplatněny náměty skutečně širokého okruhu pracovníků celého zahraničního obchodu.

Lze tedy říci, že statut je dílem kolektivního snažení, vyjadřující názor kolektivu na to, jak by měl být náš zahraniční obchod organizován, a je proto povinností celého kolektivu pracovníků zahraničního obchodu aktivně přispět k tomu, aby jeho zásady byly v celé šíři zavedeny, trvale uplatňovány a abychom v jejich duchu kráčeli stále vpřed k lepšímu a lepšímu plnění úkolů a přispěli tak co největší měrou při výstavbě socialismu a k udržení míru ve světě.

Světový obchod s traktory

Dr. Jiří Setínský

Traktory jsou důležitou položkou v československém zahraničním obchodu. Ve styku se státy lidových demokracií jsou významným přínosem pro jejich budování socialismu na vesnici. Vedle toho si však československé traktory získaly dobrou pověst a dobyly čestnou pozici i na trzích zemí kapitalistických, a to jak v Evropě, tak i ve státech zámořských. Přinášíme proto tento článek o úloze traktoru v průmyslu i v zahraničním obchodu kapitalistických zemí, zpracovaný na základě dat *Hospodářské komise OSN pro Evropu*, jež ukazují současný stav ve výrobě i světovém obchodu s traktory, jakož i vyhlídky na budoucí vývoj.

Tendence ve využití traktorů

Proti předválečné době stoupl úhrnný počet traktorů ve světě podstatně. V r. 1939 se odhadovalo v celém světě asi 2,5 mil. traktorů, kdežto v r. 1951 činil světový úhrn asi 6,1 mil. traktorů. V roce 1939 připadal v celém světě jeden traktor průměrně asi na 953 ha orné půdy, kdežto v roce 1951 již jen na 200 ha. Tento počet je však velmi ne-

rovnoměrně rozdělen. Tak Severní Amerika, která má asi 18% celkové orné půdy ve světě, vlastní více než $\frac{2}{3}$ světového traktorového parku. Naproti tomu Latinská Amerika, Asie a Afrika, jež mají téměř polovinu světové orné půdy, nemají ani 5% světového traktorového parku. Poměrné vyrovnání je poměr u Evropy, jež má asi 32% světové orné půdy a na traktorovém parku se podílí asi 25%. Uvedená data názorně odhalují hlubokou nerovnoměrnost vývoje zemědělství kapitalistických států.

Celkem se v Evropě zvýšil počet traktorů od roku 1929 do roku 1951 z 270 tis. na 971 tis., t. j. asi 3,5×. Charakteristický je při tom zejména vzestup počtu traktorů v zemích lidové demokracie. Tak v ČSR se v letech 1939–1951 počet traktorů zpatonásobil, v Rumunsku stoupl na sedmkrát, v Bulharsku na dvojnásobek, v Maďarsku se zvýšil 2,5krát a v Polsku dokonce patnáctkrát. Zpráva OSN konstatuje, že, i když jsou tyto země dosud za úrovní mechanizace SSSR, budou během několika let patřit mezi nejvyspělejší země.

Zajímavý a poučný je naproti tomu vývoj v Jugoslavii, která měla před válkou asi 2,3 tis. traktorů. Tento počet stoupl do roku 1949 na 7 tis., avšak od té doby nastává stagnace. Uvedené číslce jsou dokladem krise, do níž se dostalo jugoslávské hospodářství vinou titovské kliky po přerušení hospodářských styků s SSSR a ostatními zeměmi mírového tábora.

Pokud se týče západní Evropy, je zajímavé, že největší počet traktorů mají právě ty země, jejichž zemědělství je poměrně bezvýznamné, totiž Velká Británie a Švýcarsko. Tak ve Velké Británii stoupl počet traktorů z 55 tis. v r. 1939 na 325 tis. v r. 1951 a ve Švýcarsku z 8 tis. v r. 1939 na 29 tis. v r. 1951. Příčiny tohoto vzestupu jsou nasnadě. Byla to válečná nutnost využít intensivněji vlastních zdrojů za současného nedostatku pracovních sil.

Avšak i v ostatních západoevropských zemích se množství traktorů za tuto dobu zvýšilo. Tak ve Francii z 30 tis. na 135 tis., v Holandsku z 5 tis. na 19 tis., v Dánsku ze 4 tis. na 22 tis. a ve Švédsku z 20 tis. na 60 tis.

V ostatním světě byl vývoj tento: Sev. Amerika (USA a Kanada) v r. 1939 1,597 tis. traktorů, v r. 1951 4,168 tis. traktorů. Lat. Amerika v r. 1939 35 tis., v r. 1951 122 tis. V Africe se za stejnou dobu zvýšil počet ze 17 tis. na 100 tis. a v Asii z 8 tis. na 39 tisíc.

Tento vývoj je reflexem zvýšení kapacity traktorového průmyslu, a to zejména v Evropě. Kdežto v Sev. Americe stoupla výroba zemědělských traktorů ze 175 tis. v r. 1938 na 558 tis. v r. 1950, stoupla v Evropě (bez SSSR) za stejnou dobu ze 40 tis. na 240 tis. Výroba v Sovětském svazu činila v r. 1938 asi 51. tis. Podle čtvrté pětiletky pak mělo být dosaženo výroby 112 tis. traktorů. Zpráva Gosplanu o plnění plánu za r. 1951 pak udává, že výroba traktorů stoupla proti předchozímu roku na 117%.

Největším západoevropským producentem byla v r. 1951 V. Británie (120 tis.), následovaná záp. Německem (57 tis.) a Francií (14 tis.).

Ve výrobě je dnes všeobecně tendence k silnějším traktorům a produkce kolových traktorů nad 35 HP neustále stoupá. Na příklad ve Velké Británii podíl kolových traktorů ve skupině 35 HP a výše stoupl z 3% v r. 1948 na 15,7% v r. 1950. Ve Velké Británii a v záp. Německu jsou připravovány prototypy ještě silnějších traktorů, než jsou nyní skutečně vyráběny. Zdá se, že za limit pro kolové traktory se považuje nyní 65 HP. Při vyšší síle jsou již pneumatiky těžko ovladatelné a je výhodnější použít pásového traktoru. Co do motorického vybavení stoupá obliba Diesellových motorů. Ve Velké Británii mělo v r. 1950 asi 13% traktorů Diesellovy motory. Důvody jsou hlavně tyto: Spotřeba paliva u Diesellova motoru činí asi jen 50 nebo 60% motoru výbušného. To má zvláštní význam při tendenci k používání silnějších traktorů. A za druhé, palivo používané do Diesellových motorů je podstatně levnější než palivo do motorů výbušných.

Výroba traktorů v SSSR

Sovětský svaz byl první evropskou zemí, v níž se rozvinul traktorový průmysl na opravdu široké základně.

Předválečná výroba traktorů v SSSR (v kusích)

výt.									
1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937
1 272	3 281	9 097	38 105	50 640	78 138	94 452	112 566	115 595	80 300

Výroba nesmírně utrpěla válkou, neboť některé z největších závodů (charkovský a stalingradský) byly dokonale zničeny. Avšak již v r. 1943 bylo započato s jejich obnovou. V r. 1950 byl plán splněn na 102% a sovětské zemědělství dostalo 180.000 trak-

torů v jednotkách 15 HP. Až do nedávna převládaly v SSSR traktory na ocelových kolech nebo pásech nad traktory na pneumatikách. V r. 1951 byly zavedeny nové typy traktorů asi o 30% úspornější.

Zvlášť pozoruhodnou sovětskou novinkou jsou elektrické traktory. Podle sovětských údajů je jich nyní v provozu několik set a v oblasti staveb komunismu, kde jsou prováděny také ohromné zavádňovací práce, mají být nové traktorové stanice vybaveny 50 elektrickými traktory. (Připomínáme zároveň směrnice XIX. sjezdu strany k pětiletému plánu, kde v oddílu II. je zdůrazňována důležitost zvýšení počtu elektrických traktorů.)

Výroba traktorů ve státech LDS

Před válkou byla výroba traktorů v těchto zemích buď malá (v Maďarsku v ČSR) nebo vůbec žádná, takže jejich traktorový průmysl je data nejnovějšího. Podle úkolů plánů jednotlivých států má výroba dosáhnouti v Polsku v r. 1955 11 tis. kusů v Rumunsku 5 tis. kusů a v Maďarsku má během pětiletky končící r. 1954, být vyrobeno 27.200 traktorů.

Velká Británie

Důležitou úlohu v rozvoji britského traktorového průmyslu měl americký kapitál. Až do r. 1933 nebylo vlastní výroby a potřeba byla kryta dovozem z USA. V tomto roce založil Ford továrnu v Dagenhamu a výroba poměrně rychle vzrostla až na 18.000 kusů v r. 1937. Ford vedl ve výrobě ještě v r. 1946 a jeho podíl na celkové výrobě činil 87%. V následujícím roce stoupla výroba traktorů na 58 tis. a podíl Forda klesl na 60%. V r. 1946 začala fa *Standard Motor Co.* s výrobou traktoru *Ferguson* a. v r. 1948 bylo dosaženo výkonu asi 5.500 kusů měsíčně. Tato úroveň byla dodržena zhruba i v r. 1951 aniž tím ovšem byla vyčerpána kapacita.

Dalším významným výrobcem je *David Brown Co.* s výrobou asi 12.000 kusů ročně v r. 1948. Menší výrobci jsou *Marshall of Gainsborough*, *Fowler Company* (výroba pásových traktorů) a *Morris Motors* (traktor Nuffield). Zesílilo se však i pronikání amerického kapitálu. Svoje filiálky mají nyní ve Velké Británii i americké firmy *Massey Harris*, *Allis Chalmers* a *International Harvester Co.* (traktor Farmall BM). Podle střizlivého odhadu je britský traktorový průmysl nyní ovládán asi z 50% americkým kapitálem.

Všechny vyráběné traktory jsou nových, poválečných typů a cenově jsou velmi konkurenční s traktory americkými. Jejich detailní ceny jsou dokonce nižší než u amerických. Na příklad Fordův traktor americké výroby stál koncem r. 1950 \$ 1.329. Naproti tomu s ním srovnatelný traktor *Ferguson* stál ve Velké Británii v únoru 1951 £ 355 (\$ 940). V září 1951 byla jeho cena zvýšena na £ 360 (\$ 1.000). Rozvoj britského traktorového průmyslu pomohl nepřímo rozvoj leteckého průmyslu za války, po němž zbyla jednak kapacita, jednak kvalifikované technické a dělnické kádry. Vedle toho měl ovšem velký význam rostoucí průmysl motorových vozidel.

Většinou jsou vyráběny traktory k všeobecnému použití. Zvláštní pozornost byla věnována rozdělení váhy na kola, což se projevuje na větší adhezi a lepší ovladatelnosti. Běžný je značný počet (až 8) rychlostí. Hydraulické zvedání je nyní běžně zavedeno. Jak jsme již podotkli, je všeobecně tendence k výrobě silnějších traktorů.

Výroba kolových traktorů ve Velké Británii podle síly traktorů (v kusech a v procentech)

	1948		1949		1950	
	kusů	% celk. výr.	kusů	%	kusů	%
10—15 HP	152	—	271	—	418	—
15—25 HP	57 439	50	41 007	46,5	54 575	46,3
25—35 HP	54 661	47	36 036	41	44 077	38
35 a výš	3 423	3	10 892	12,5	13 856	15,7
Celkem	115 675	100	88 206	100	117 426	100

Jak jsme se již rovněž zmínili, stoupá také obliba Dieselova motoru. Tak v r. 1948 činil jejich podíl na výrobě traktorů jenom 3%, v r. 1949 10% a v r. 1950 již 12%. U pásových traktorů činil podíl Dieselů v r. 1948 35%, v r. 1949 64% a v r. 1950 57%. Výroba pásových traktorů je však proti kolovým nepatrná. V r. 1946 činila pouze 248 kusů a počet 1950 představoval jen něco více než 2% celkové výroby traktorů.

Západní Německo

Nejvýznamnějším výrobcem traktorů v kapitalistické Evropě po Velké Británii je záp. Německo. Jeho traktorový průmysl má ve srovnání s ostatní Evropou) poměrně starou tradici a první výrobce moderních traktorů v Evropě byla německá firma *Lanz* již v r. 1920. Rovněž další firmy, jako *Deutz* a *Hanomag* nabyly velkého významu.

Před rokem 1945 bylo dosaženo maxima výroby v r. 1940 --- 35 tisíc kusů. Po válce však došlo k obnovení výroby v rozsáhlejší měřítku teprve v nedávné době, jak je patrné z tohoto přehledu:

	1946	1947	1948	1949	1950
Počet traktorů	1 900	3 300	7 600	26 700	57 600

V současné době vyrábí asi 32 výrobců 90 typu s 54 modely motorů. Přesto však je výroba silně monopolisována v rukou šesti firem: *Deutz*, *Lanz*, *Allgaier*, *Hanomag*, *M.A.N.* a *Normag*. Novinkou je zavedení vzdušného chlazení firmami *Deutz* a *Allgaier*.

Francie

Třetí největší západoevropský výrobce je Francie, jež před válkou vyráběla asi 1.700 traktorů ročně.

Francouzská výroba traktorů (v kusech)

Typ	1947	1948	1949	1950
Kolový	3 923	11 744	16 084	12 725
Pásový	339	679	1 191	1 466
Celkem	4 262	12 423	17 275	14 191

Hlavní výrobci kolových traktorů jsou *Renault*, *Vierzon*, *Latil* a *M.A.P.*, jejichž podíl činil v 1. polovině r. 1951 asi 60%. V poslední době proniká i do francouzského traktorového průmyslu silně americký kapitál. Zejména firmy *Massey Harris*, *Allis Chalmers* a *International Harvester*. Možná odhadovati, že podíl amerického kapitálu činí cca 30%.

Menší průmysl je i v ostatních zemích, jako v Itálii (8.000 kusů v r. 1950), v Rakousku (5.700 kusů v r. 1950), ve Švýcarsku (1.200 kusů v r. 1950) a ve Švédsku (7.000 kusů v r. 1950).

Problémy evropského traktorového průmyslu

Výroba traktorů v záp. Evropě vyrostla během války a ještě více po ní. Všeobecná tendence je k silnějším traktorům pro všeobecné použití a k Dieslovým motorům. Co do typů je výroba značně roztržena a vyrábí se asi 200 typů kolových a asi 50 typů pásových traktorů.

Na druhé straně se však prosazuje i v traktorovém průmyslu zákon koncentrace. Tak ve Velké Británii tři firmy kontrolují 80% celkové výroby, v záp. Německu 5 firem 85% výroby.

Vážným problémem je nevyužitá kapacita zejména v posledních letech.

Nevyužitá kapacita traktorového průmyslu v některých evropských zemích (v 1000 kusech)

Země	celk. kapacita	výroba 1950	nevyužitá kapacita 1950
Francie	30	14	16
záp. Německo	75	57	18
Itálie	16	8	8
Švýcarsko	6,5	1	5,5
Velká Británie	219	120	90

Zajímavý je v tabulce pokles nevyužité kapacity v r. 1951 proti roku 1950, který není ovšem způsoben zvýšenou výrobou traktorů, nýbrž jejím využitím pro válečnou výrobu.

Výroba traktorů v USA

Rovněž v USA výroba traktorů proti předválečné úrovni stoupla.

Výroba traktorů v USA (v 1000 kusech)

Typ	1922	1937	1948	1949	1950
Kolový	94 007	237 837	528 587	555 523	498 073
Pásový	4 187	34 602	39 412	44 613	43 680
Celkem	98 194	272 439	568 999	600 136	541 753

Je samozřejmé, že zvláště v USA je výroba silně koncentrována a monopolisována. Čtyři výrobci kontrolují asi 60% výroby: *International Harvester* asi 20%, *John Deer and Co.*, asi 20%, *Massey Harris* 9,6% a *J. I. Case* 9,4%. Největší výrobce jediného typu kolového traktoru je pravděpodobně *Ford* se 105 tis. kusů, t. j. 19% veškeré výroby kolových traktorů v r. 1950. Největší výrobce pásových traktorů je *Caterpillar Co.* Struktura výroby není jednotná. Na příklad *International Harvester* vyrábí 5 typů kolových traktorů a 28 modelů. *John Deer and Co.* 6 typů s 10 modely, *Massey Harris* 6 typů a 10 modelů. Naproti tomu *Ford Motor Co.* a *Ferguson Co.* vyrábějí každý jeden typ ve 2 provedeních. Celkem se vyrábí asi 60 typů kolových a 29 typů pásových traktorů. 87% všech traktorů vyrobených v r. 1950 bylo k všeobecnému použití. Tento typ převládá na domácím trhu USA, kdežto v exportu stoupá podíl pásových traktorů. V r. 1950 bylo vyrobeno asi jedenáctkrát více kolových než pásových traktorů, kdežto v exportu byl v tomto roce podíl pásových 20%. Celkem se vyváží z pásových traktorů asi $\frac{1}{3}$, kdežto z kolových jen 15%.

I v USA se projevuje tendence k silnějším traktorům a to zejména proto, že jejich provozní náklady jsou poměrně levnější.

Největším světovým vývozcem traktorů jsou USA a druhým Velká Británie. Asi 60% britské výroby bylo vyvezeno v r. 1948 a asi 70% v letech 1949 a 1950. Naproti tomu pro USA má relativně vývoz daleko menší význam a výroba je orientována především na domácí trh. Jenom asi $\frac{1}{6}$ všech traktorů se vyváží.

Světová výroba a obchod traktory (v 1000 kusech):

Země	Výroba			Vývoz			Dovoz		
	1948	1949	1950	1948	1949	1950	1948	1949	1950
Svět celkem	801	872	906	195	193	192	195	193	192
USA kola	530	556	498	104	100	75	24	10	7
pásky	39	45	44	10	16	15	—	—	—
celkem	569	601	542	114	116	90	24	10	7
V. Brit. kola	116	88	117	68	62.5	81.5	1.7	0.6	0.1
pásky	1	2	3	1	1.5	2.5	0.7	1	0.3
celkem	117	90	120	69	64	84	2.4	1.6	0.4

Země	Výroba			Vývoz			Dovoz		
	1948	1949	1950	1948	1949	1950	1948	1949	1950
Evropa (bez SSSR a Vel. Británie)	47	81	123	3	5	10	54	39	36
Lat. Amerika	—	—	—	—	—	—	27	21	25
Blíz. Východ	—	—	—	—	—	—	2	4	3
Dál. Východ	—	—	—	—	—	—	3	4	5
Afrika	—	—	—	—	—	—	21	19	17
Australie a N. Zéland	2	6	8	—	—	—	18	29	34

Od konce války nastává soupeření mezi USA a Velkou Británií. V r. 1937 vyrobila Velká Británie asi 18 tis. traktorů, z nichž vyvezla 10 tis. V té době vyrobily USA 175 tis. traktorů, takže Velká Británie jim nemohla být vážným soupeřem. Naopak, Velká Británie dovážela asi 300 tis. traktorů ročně. Nyní však je Velká Británie vážným soupeřem USA.

Výroba a vývoz traktorů ve Velké Británii a USA (v 1000 kusech):

	1948			1949			1950		
	Výroba	Vývoz	%	Výroba	Vývoz	%	Výroba	Vývoz	%
V. Brit. kolové	116	68	59	88	62.5	71	117	8.5	70
pásové	1	1	100	2	1.5	75	3	2.5	83
celkem	117	69	59	90	64	71	120	84	70
USA kolové	530	104	20	556	100	18	498	75	15
pásové	39	10	26	45	16	36	44	15	34
celkem	569	114	20	601	116	19	542	90	17

Poznámka: sloupec % udává podíl vývozu na výrobě.

Největší podíl na vývozu Velké Británie mají kolové traktory, avšak v poslední době stoupá i význam pásových traktorů. I v exportu se projevuje tendence k silnějším traktorům. Tak u skupiny 35 HP a výše činil její podíl na vývozu v r. 1948 pouze 3%, avšak stoupl na 17% v r. 1950. Skupina 25–35 HP v těchto letech svůj podíl — 41% — udržela. Naproti tomu ve skupině 15–25 HP její podíl v letech 1948–50 klesl z 56% na 42%.

Územní rozdělení vývozu Velké Británie a USA vypadá za poslední léta takto:

Vývoz traktorů z Velké Británie a USA podle hlavních dovozních oblastí (v 1000 kusů):

Dovozní země	1948		1949		1950	
	V. Brit.	USA	V. Brit.	USA	V. Brit.	USA
Sev. Amerika	13,1	43,3	7,8	59,5	8,6	47,4
Sev. Amerika	13,1	43,4	—	—	—	—
USA	12,3	—	6,6	—	4,0	—
Kanada	0,8	43,4	1,2	59,5	4,6	47,4
Evropa	26,4	27,1	18,5	19,2	24,1	10,1
z toho V. Británie	—	2,3	—	1,5	—	—
Lat. Amerika	5,2	21,6	1,5	15,1	2,3	20,5
Blízký Východ	0,9	1,3	0,8	2,9	1,2	1,2
Dálň Východ	1,1	1,9	1,0	3,1	3,1	1,7
Afrika	7,7	12,7	7,6	9,6	9,7	4,6
Australie a N. Zéland	13,2	5,4	22,9	5,9	28,0	4,4
ostatní	1,4	—	3,3	—	6,8	—
Svět celkem	69,0	113,4	63,1	115,3	83,8	89,9

Z této tabulky vysvitá, že

- britský vývoz stoupá, kdežto americký klesá, takže Velká Británie rychle dohání Spojené státy;
- je i jistý vzájemný obchod mezi oběma zeměmi;
- Kanada je trhem americkým, avšak i Velká Británie se tam probíjí;
- o evropské země se oba státy dělí asi stejným dílem;
- Latinská Amerika je doménou Spojených států, které mají asi 80% jejího dovozu;
- v Africe ztrácí USA, kdežto Velká Británie získává;
- Australie a Nový Zéland jsou britským trhem;
- na Blízkém Východě je police zhruba stejná.

Příčiny tohoto vývoje jsou technické i hospodářské. Velká Británie byla dříve pozadu jak technicky, tak i co do organizace prodeje i cenově. V tom však nastalo ve Velké Británii velké zlepšení. Poválečné typy britské se vyrovnají americkým. Hospodářsky pak pomohl britským traktorům nedostatek dolarů ve většině zemí. Byli tu však i inní činitelé. V rámci britského imperia podporovala vývoz Velké Británie preferenční cla a blízkost trhu a levnější dopravné pro vývoz do Evropy. Naproti tomu americké firmy seděly odedávna pevně na jihoamerickém trhu a při měnových potížích se dovedly velmi pružně přizpůsobovat situaci.

(Pokračování příště)

Mezinárodní normované dodací doložky

Dr Dušan Z a v a d a

Ježto se všeobecně pociťovalo, že se nevyužívá dostatečně všech možností, jež poskytují mezinárodně normované dodací doložky, Československá obchodní komora — opírajíc se o kladné stanovisko zejména MZO, min. financí, Čs. pojišťovny, SBČS, Metransu, Cechofrachtu a j. — sezvala v září t. r. odborníky z praxe i teorie, aby za jejich vzájemné součinnosti bylo možno náležitě ujasnit celou problematiku. Dílčí referáty k jednotlivým bodům programu i diskuse expertů a zástupců podniků zahraničního obchodu osvětlily celou látku a vyzněly pro lepší využití Incotermsů. Společnostmi připravované obchodní podmínky pro uzávěrku vývozních obchodů s partnery v KS, které počítají s běžným používáním Incotermsů, zasluhují, aby byl o věci informován co možná nejširší okruh zájemců.

Nutnost kodifikace obchodních zvyklostí

Snad v žádném jiném oboru nebyly tak zakořeněny a rozvětveny zvyklosti jako v obchodě a v námořní dopravě; jestliže i na území téhož státu se zvyklosti v určitých oblastech (na př. v přístavech) vyvinuly do různé podoby, je

nasnadě, že obsah zvyklostí v různých státech mohl tím spíš vykazovat odchylky i velmi podstatné, a snad žádný jiný pramen práva neměl v mezinárodních obchodních a dopravních stycích takový význam jako právě zvyklosti.

Se vznikem světového trhu a se stále se stupňujícím rozvojem techniky nabyl mezinárodní obchod forem, pro něž se stala spleť nejednotného zvykového práva něčím velmi nepohodlným, ba neschůdným, neboť z odchýlného výkladu vznikaly jen nepříjemnosti, spory a ztráty. Nepřekvapí proto, jestliže za této situace vzniká snaha kodifikovat nepsané právo, a to jak uvnitř toho kterého právního řádu,¹⁾ tak také v rámci mezinárodních styků; první takový pokus učinila Mezinárodní obchodní komora v r. 1923, když vydala definice 6 nejběžnějších dodacích doložek, zachycujíc jejich výklad v 13 státech. Daleko většího měřítka byly »Termes commerciaux«, vydané v r. 1931 rovněž Mezinárodní obchodní komorou, podávající výklad dodacích doložek jako ustálených typů obchodních podmínek. V nich bylo jasné specifikováno, jaká je v 35 zemích jejich náplň co do práv a povinností kupujícího i prodávajícího. Na tuto publikaci se strany v kontraktu ovšem nemohly odvolávat — její význam spočíval v tom, že vývozce nebo dovozce si mohl zjistit jaký obsah má doložka F. O. B., F. A. S., franko vagon, franko C. I. F. a C. & F. ve státě partnerově, resp. měl možnost opřít se o takto zachycený výklad v nejasných případech, před soudem a pod.

Pozoruhodným krokem vpřed k zavedení jednotného výkladu byla však teprve Varšavsko-oxfordská pravidla, vydaná v r. 1932 Mezinárodním právním sdružením a Mezinárodní obchodní komorou. Tato pravidla, k nimž přistoupil i SSSR, upravují v 21 člancích velmi podrobně otázku dopravy, pojištění, placení a j. okolností při kontraktech, uzavřených na basi cif. Proti »Termes commerciaux« spočívá pokrok těchto pravidel v tom, že strany mohou je učinit přímo součástí kontraktu: tím jsou práva a povinnosti obou stran jasné a podrobně stanoveny a předem je zajištěn jednotný jejich výklad. Přes svou dokonalost se tento instrument nevžil tak, jak by si byl zasloužil, ačkoliv by bylo možno spíše očekávat opak.

INCOTERMS 1936

Poměrně daleko známější než »Termes commerciaux« a mnohem běžněji používané než »Varšavsko-oxfordská pravidla« jsou »International Commercial Terms« (zkráceně »Incoterms 1936«). Vedle doložek, jež byly zpracovány v Terms Commerciaux, upravují tato pravidla ještě dalších 5 doložek, a to »ze závodu«, »franko přístavu«, »dopravné placeno«, »z lodi« a »z nábřeží«.²⁾ Náplň jednotlivých doložek byla stanovena kompromisem jako jakýsi »mezinárodní úvěr«, na němž se shodl zvláštní výbor Mezinárodní obchodní komory po tříletém projednávání.

Právní povaha Incotermsů

Tu a tam v praxi lze se setkat s míněním, že Incotermsy mají všeobecnou platnost — že se prostě podle nich postupuje, jestliže práva a povinnosti stran nebyly přesně dojednány, resp. jestliže dodatečně vzniknou nejasnosti ve výkladu práv a povinností stran. Stejně tak nesprávný je názor, že Incotermsy jsou mezinárodní dohodu, která je závazná pro těch 25 států, jež je přijaly³⁾: Belgie, Bulharsko, ČSR, Dánsko, Finsko, Francie, Holandsko, Indie, Indočína, Japonsko, Jugoslavií, Litvu, Maďarsko, Německo, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Rumunsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko a USA (proti Incotermsům hlasovala V. Británie, zdržela se Austrálie a Itálie měla značné výhrady). Ostatně zavedení všeobecné závaznosti Incotermsů nebylo nikdy zamýšleno. Jejich účelem bylo vykonstruovat z dosavadních zvyklostí jako výslednici sjednocený jejich výklad.

¹⁾ V ČSR na př. bylo podchyčeno zvykové právo, jež doplňovalo ustanovení obchodního zákona o smlouvě expedici, vydáním Čs. zvyklostí expedici v r. 1928. V r. 1942 pak byly vyhlášeny všeobecné expediční podmínky, doplňující rámcové předpisy zákonné poště drobnými podmínkami vymezujícími práva a povinnosti, které plynou ze smlouvy přepravní. (Tyto předpisy jsou však nepoužitelné a budou nahrazeny novými předpisy, jež se připravují.) Přes snahu o kodifikaci zvykového práva nebyly v žádném právním řádu přímo upraveny dodací doložky kromě Dánska, Norska a Švédska.

²⁾ Česká terminologie pro některé z doložek nebyla dosud vyhovující, neboť na rozlišení doložek používalo se obrátu jednou »vyplacené« a po druhé »franko«, ač obsah obou výrazů je týž. Proto se pracuje na vytvoření nových výstižných, vzájemně se lišících názvů v rámci pořízení nového překladu Incotermsů. Návrhy v tomto směru Čs. obchodní komora velmi uvítá.

³⁾ Nutno si uvědomit totiž, že přijetí se strany oněch států nestalo se oficiálním způsobem, nýbrž jen prostřednictvím národních skupin, které jsou vlastně členskými útvary Mezinárodní obchodní komory.

Kdy Incotermsy platí?

Incotermsy nejsou tedy normou sféry ani mezinárodního, ani vnitrostátního práva: normou, smluvním právem stávají se teprve, jestliže je strany pojaly do kontraktu — asi tak jako aplikace rozhodčí doložky a její přijetí zakládá příslušnost rozhodčího soudu. Je proto nutno odvolat se na Incotermsy v nabídce, v jejím přijetí i v potvrzení objednávky. Postačí zcela, jestliže u dotyčné dodací doložky, uvedené v textu, u ceny, případně dole mezi platebními podmínkami, připojí se »podle Incotermsů«. Je tedy pravým posláním Incotermsů usnadňovat situaci tam, kde se dosud nepoužívalo standardní formy smlouvy.

I když Incotermsy mají převážně charakter podmínek dopravních, jest třeba mít při použití těchto pravidel vždy na mysli, že se vztahují toliko na poměr mezi prodávajícím a kupujícím a že žádné z těchto ustanovení se netýká přímo nebo nepřímo poměrů mezi odesilatelem a přepravcem, jež jsou založeny přepravní smlouvou. Je ovšem samozřejmé, že povinnosti prodávajícího, vyplývající z ustanovení Incotermsů o dopravě, přejímá podle příkazu zasilatel, a proto jim bude odpovídati i provádění dopravy.

Doplňování a omezování Incotermsů

Incotermsy staly se tak všeobecně známými, že je možno předpokládati, že je každý partner buď má nebo že si je může snadno opatřit. Proto — jak již bylo dříve řečeno — nemusí se v podmínkách kontraktu citovat jejich plné znění a stačí pouhé odvolání: za tohoto stavu mohlo by se jevit každé doplnění nebo omezení té či oné doložky jako technicky obtížné. To ovšem neznamená, že by to nebylo ve smlouvě vhodnou stylisací možné. Ostatně již při sestavování Incotermsů muselo být jasno, že jejich obsah se může dostat i v té či oné zemi do rozporu s některými právními předpisy, a kdyby to konkrétně byla ustanovení kognitivního rázu, nebylo by vůbec možno Incotermsy aplikovat v dotyčném směru.

Nutno konstatovat, že i ony samy ve dvou případech nedospěly ke konečnému, nezávislému a jednoznačnému výkladu; v doložce F. A. S. a F. O. B. u způsobu dodání zboží k boku nebo na palubu lodi činí se odkaz na zvyklosti přístavu nalodění, jimž se vlastně ustanovení Incotermsů tedy doplňují.

Směrnice pro obchodní styk s nejdůležitějšími zeměmi librové a dolarové oblasti

Ing. Luděk Vybíral

Při vyřizování jednotlivých obchodních případů naráželi vývozní referenti výsadních společností na nedostatek spolehlivých, přesných a úplných informací, které by jim byly vodítkem ke správnému řešení. Nedostatků v tomto směru měly často za následek nedorozumění se zákazníky, nepřevzetí zboží a nutnost jeho predisponování, pokuty, ukládané za nedodržování nebo neznalost dovozních a jiných předpisů nebo jiné nepříjemné komplikace, které v nejlepším případě znamenaly ztrátu času, spojenou s ověřováním některých základních dat, nebo — což bylo ve většině takovýchto případů — ztrátu v devisách. Pokud v některých společnostech byl materiál tohoto druhu, ani příslušný referent nemohl se mnohdy na něj spolehnout co do jeho úplnosti nebo časovosti. A když už byly zde spolehlivé podklady, jejich opatření často předcházely trpké a drazé zaplacené zkušenosti. Při tom však tyto informace a zkušenosti nebyly tlumočeny ostatním výsadním společnostem, pokud ovšem nešlo o nejdůležitější informace všeobecného rázu.

Nedostatek přesných, úplných a aktuálních informací vyvolal natolik iniciativní návrh Centrotexu, aby se pro potřebu obchodních referentů výsadních společností zpracovaly směrnice pro obchodní styk s nejdůležitějšími zeměmi librové a dolarové oblasti. Návrh uvítaly ostatní výsadní společnosti, jakož i jiné složky zahraničního obchodu (MZO, ČOK, SBCs, Metrans, Čs. pojišťovna). Bylo zdůrazněno, že tyto směrnice musí na rozdíl od podobných zahraničních příruček obsahovat všechny základní informace k jednotlivým úsekům obchodního případu, tedy nejen informace všeobecné, nýbrž i informace praktické, i když se v mnohých případech často mění. Zahraniční příručky podobného druhu zůstávají po stránce praktické hodně dlužny a jsou téměř vždy zpracovány s hlediska té které vývozní země.

Je pochopitelné, že naše směrnice, mají-li splnit svůj účel, musí být vypracovány za účasti všech složek našeho zahraničního obchodu. Proto byli vyzváni jednotliví

referenti výsadních společností, aby zpracovali směrnice pro jednotlivé země. Referenti v krátké době zpracování vývozních směrnic převzali téměř pro všechny země, které byly do akce zahrnuty. Všichni tito spolupracovníci postupují vypracovaný elaborát k hlavní revizi ČOK, která ve spolupráci s MZO, obchodními přidělenci, ústřední celní správou, SBCs, Metranssem, Čechofrachtem a Čs. pojišťovnou práci zrevizuje a doplní. Takto prověřený a doplněný materiál je rozmnožen a zaslán všem složkám zahraničního obchodu ve vyžádaném počtu exemplářů na vědomí k dalšímu případnému doplnění a připomínkám. Na základě došlých připomínek budou směrnice znovu doplněny.

Pro usnadnění práce jednotlivých spolupracovníků a pro zachování jednotné formy těchto směrnic vypracovala ČOK ve spolupráci s užším kroužkem spolupracovníků schema k zachycení všech důležitých informací. Schema, založené na desetinné soustavě, aby umožňovalo snadné hledání a organické včleňování nových informací, uvádíme na zadních stránkách obálky.

Vlastní směrnice budou pak vydány ve formě samostatného bloku pro každou zemi, takže zastaralé informace bude možno běžně vyřazovat a nahrazovat novými. Tyto bloky mohou příslušní referenti použít i pro ukládání speciálních informací, týkajících se jednotlivých komodit.

Ze schematu, otištěného na zadních stránkách obálky, vyplývá, že zpracování vývozních směrnic je prací poměrně rozsáhlou a odpovědnou. V některých případech nebude možné podat úplné a přesné informace dle tohoto schematu pro nedostatek podkladů. Bude však vypracován a zachycen základ, který může být postupně doplňován a rozšiřován.

Vypracování těchto směrnic by se nedalo zvládnout bez spolupráce všech zúčastněných složek zahraničního obchodu. Jejich práci urychlí socialistické závazky téměř všech, kteří do této akce jsou zapojeni. K akci se připojilo několik kroužků posluchačů fakulty pro zahraniční obchod, kteří ve spolupráci s výsadními společnostmi zpracovávají směrnice pro některé středoamerické státy.

Na základě takto do šíře se rozvinuvší akce byly již zpracovány a všem rozeslány úplné směrnice pro obchod s Dominikánskou republikou, jakož i část směrnic, týkající se průvodních dokladů pro zásilky do Brazílie, Guatemaly a Panamy. Počítá se dále s tím, že ještě během tohoto roku by mohly být dohotoveny a rozeslány úplné směrnice pro obchod s těmito státy:

Argentina, Austrálie, Bolívie, Brazílie, Costa Rica, Ecuador, Egypt, Guatemala, Honduras, Chile, Indie, Indonésie, Irán, Jihoafrická unie, Kolumbie, Kuba, Malajska, Mexiko, Nicaragua, Pákistán, Panama, Paraguay, Peru, Salvador, Syrie, Thai, Uruguay, Venezuela.

Dosud nezpracovány jsou:

Britský Honduras, Britská západní Indie, Burma, Ceylon, Haiti, obě Rhodesie.

Tyto země čekají na další spolupracovníky, kteří by se přihlásili k jejich zpracování u ČOK u s. dr. Závady, který podá ochotně všechny další informace.

Vzhledem k významu celé akce by případný socialistický závazek v tomto směru byl opravdu platným přínosem našemu zahraničnímu obchodu.

Nové formy kodování

Josef Žaloudek

Požadavek úsporného telegrafického styku s cizinou stal se dnes již všeobecně uznávanou nutností, neboť četné podniky zahraničního obchodu zavedením kontroly odesílaných telegramů se přesvědčily, že jim v korunách, a našemu hospodářství v devisách, ročně unikaly zcela nenápadným způsobem statisícové částky. Instruktáže, organizované Čs. obchodní komorou, referenti, resp. důvěrníci pro kodování a garanti telegrafního styku, ustanovení v jednotlivých střediscích, vykonali v tomto směru již kus dobré práce.

Podniky zahraničního obchodu jsou dnes vybaveny všemi standardními kody a vedle toho i speciálními kody pro jejich obor, pokud takové na světě existují; je jistě potěšitelnou skutečností i to, že už je v provozu dosti podnikových kodů, ať již to jsou obsáhlé elaboráty o několika stech stránkách či jen třeba zcela stručné kodové seznamy, vypracované na př. pro odjíždějícího delegáta. Je překvapující, kde všude lze kodování využít. Na př. soutěž obchodních přidělců o snížení telegrafických výdajů ukázala, že možno zavádět kodování mezi nimi a MZO, stejně jako mezi podniky zahraničního obchodu a delegáty, že lze používat kodová slova v katalozích

— což má význam zejména u strojů s komplikovaným technickým popisem, variantami, příslušenstvím atd. Iniciativní návrhy na sestavení univerzálního kodu pro LDS (materiál pro něj je již zčásti připraven) jsou dalším dokladem, jak je možno rozšířit kodování.

Možno-li u kodování »klasického« stylu označiti — vzhledem k snížení režijních výdajů a úspore devis — jako telegrafický styk na druhou, pak je možno nový způsob, který vznikl na půdě našich podniků zahraničního obchodu, považovat za trojmocný, neboť dekodování a kodování je tak snadné, že ušetří práci i při sepisování vlastní depeše.

Čestné místo v tomto ohledu zaujímá Čechofracht a Metrans. Čechofracht si vypracoval úsporný způsob, jehož používá k pravidelnému vyměňování informací o stavu na lodním trhu se spedičními společnostmi ostatních LDS; výhodné řešení nalezl s. Subrt i pro styk s Čínou, kde úspora každého slova má hodnotu přibližně 3/4 dolaru, a konečně využívá každodenní přednosti kodu New Boe (jeho používání zavedeno bylo z popudu Sovfrachtu), pomocí něž je možno při charterování lodí vyjádřit jediným slovem na př. podmínku charter party, jejíž znění vydá celou stránku textu. Neméně významných výsledků dopracoval se i Metrans, kde s. Minařík zavedl důmyslný kód pro telegrafické dispoziční ohledně velkých zásilek. Přijela-li do Gdyně loď naložená pyritem, který se měl oddisponovat ke zpracování do několika desítek závodů, posílány byly sáhodlouhé depeše, které dnes jsou zkráceny takto:

EX ASTA 200 DIKOS 156 HRUCH...

což v řeči jasně znamená toto:

Ex asta 200 tun závodu J. Dimitrova Kostolany n. Hornádom, stanice Kostolany n. Hornádom via Cieszyn/Český Těšín O-Wagen Ladenorme, Ladegewicht, Deklaration: Pyrit Gruppe 33-1, Klasse 8, kyz železný (pyrit), skupina 4236, tř. VIII — Zollabfertigung durch Zolldeklaranten in Český Těšín, 156 tun Hrušovským chemickým závodům, národní podnik, Ostrava-Hrušov, stanice Ostrava-Hrušov via Chalupki/Vrbice, O-Wagen Ladenorme, Ladegewicht, Deklaration: Pyrit Gruppe 33-1, Klasse 8, kyz železný (pyrit), skupina 4236, třída VIII Zollabfertigung durch Zolldeklaranten ČSD in Bohumín...

Neméně pozoruhodná, i když jinak zaměřená, je kodová soustava telegrafických avis, kterou vypracoval s. ing. Holický z Metransu: kdyby to nebylo na dalších řádcích doloženo, málokdo by jistě věřil, že s depeší tohoto druhu mohla by vymizet klíčová slova jako je »odesláno«, »naloděno« nebo »přeloženo«, jež se v nich musela nutně objevovat. Zda jde o odeslání, přeložení nebo nalodění, je prostě patrné z toho, je-li v depeši umístěno datum na začátku, uprostřed nebo na konci depeše, na př.

nyní: 102603/50/8205/15/6

dříve: Waggon No 102603 mit 50 Kolli Bto kg 8205 abgesandt am 15/6 ab Praha

nyní: Nitra 15/6/50/10258 Komárno

dříve: Sendung 50 Kolli Bto kg 10258 abgesandt am 15/6 ab Komárno an Ihre Adresse per Motorloot Nitra.

nyní: 102506/15/6/10102 Russe

dříve: Waggon No 102506 umgeladen am 15/6 in Kahn No 10102 in Russe.

Tento způsob ukázal se průměrně aspoň o 50% úspornější než nejstručnější telegram, stylisovaný v jasné řeči. Není proto divu, že se o využití této soustavy živě zajímá polský spediční podnik pro styk se svými spojeními a že tato možnost, která je nejen jednoduchá, ale práci dokonce podstatně ulehčuje, bude dalekosáhle zhodnocena tak, jak si to zaslouhuje. Podklady pro tento způsob avisování dostalo již přes 120 zahraničních firem, zejména speditérů, a ježto této soustavy budou používat všechna komoditní střediska Metransu, přejde tento způsob do všech podniků zahraničního obchodu.

Je jisté na místě povšimnout si, jak rychle ze skromných počátků se dopracovala naše kodostika pěkných výsledků. Je nutno náležitě ocenit, jak si našla svou vlastní, a to nejen novou, nýbrž i co nejschůdnější cestu a jak se dovedla i přizpůsobit situaci: zlepšenými metodami se pracovníci nejen nezatěžují, nýbrž naopak uvolňují, a to je jisté při dnešním množství úkolů věcí několik bezvýznamná. Leckdo po vylíčení těchto úspěchů namítne, že to jsou možnosti dané speciálně jen ve spedičích, kdežto v jeho oboru je to něco jiného, tam by to nešlo. Doufejme, že bude víc těch, kdož shledají, že u nich jsou ještě jiné možnosti, které nemá ani Metrans, ani Čechofracht, kde se mimochodem přišlo na uvedené možnosti teprve po několika letech neúsporné praxe. A do té doby, než objeví, jak na to, aby dosáhli tohoto dokonalejšího stupně, nechtě používají výhodné komoditní nomenklatury kodové, a tam, kde to znamená přesvědčivé úspory nebo možnost uchování v důvěrnosti, zatím standardních kódů — ale s vypracovanými dodatky, jimiž se kodování usnadní a finanční efekt podstatně zvýší! — nebo raději kódů speciálních či dokonce podnikových, pokud je v podniku zahraničního obchodu již vypracován.

SSSR a země lidové demokracie

SSSR

Na slavnostním zasedání moskevského sovětu na počest 35. výročí Velké říjnové socialistické revoluce, jehož se zúčastnil J. V. Stalin se svými nejbližšími spolupracovníky, promluvil náměstek předsedy Rady ministrů SSSR M. G. Pervuchin, který zejména uvedl:

Celá doba tří a půl desetiletí potvrdila a dokázala nepřemožitelnou životní sílu sovětského společenského a státního zřízení. Naše země nejen se ctí obstála v těžkých zkouškách Velké vlastenecké války, nýbrž i zachránila svět před hrůzou fašistického otroctví tím, že rozdrtila hitlerovskou armádu. Po válce obnovili sovětské lidi v krátké době zničený průmysl, dopravu a zemědělství a zajistili ve všech odvětvích národního hospodářství značné překročení předválečné úrovně. S nesmírnou radostí přijali sovětské lidi program komunistické výstavby, schválený XIX. sjezdem strany. Jsou pevně přesvědčeni, že se tento velkolepý program stane skutečností. Náš vítězný postup na cestě ke komunismu upevňuje den ze dne stále více síly a mezinárodní autoritu tábora demokracie a socialismu a inspiruje pracující všech zemí v jejich revolučním boji proti imperialismu. Mluvě o vnitřní situaci Sovětského svazu uvedl s. Pervuchin, že plán průmyslové výroby byl splněn za deset měsíců roku 1952 na více než 101%. Průměrné roční tempo přírůstku úhmné průmyslové výroby za rok 1951 a 1952 bude činit více než 14% proti 12%, stanoveným pětiletým plánem. Sovětský velkopřůmysl vyrábí nyní každých devět dní tolik výrobků, kolik se vyrábělo v Rusku před Velkou říjnovou socialistickou revolucí za celý rok. Rychlým tempem roste v roce 1952 i výroba spotřebních předmětů. Za dva první roky nové pětiletky bude průměrný roční přírůstek výroby spotřebního zboží činit více než 13% proti 11%, stanoveným ve směrnících k pětiletému plánu. Letos dostane sovětské obyvatelstvo více průmyslových výrobků a potravin než v roce 1950: oděvů a 27% více, kožené obuvi o 32%, masných a rybních výrobků o 31%, živočišných a rostlinných výrobků o 31% atd. V oblasti zemědělství bylo za minulé dva roky nové pětiletky dosaženo velkých úspěchů. Rozšířily se osevní plochy, zejména pšenice. Proti loňsku stoupla celková sklizeň bavlny, cukrovky, lnu, slunečnice a brambor. Bylo dosaženo nových úspěchů v rozvoji

živočišné výroby. Celkový stav všech druhů dobytka stoupl ve všech kategoriích hospodářství v období od července roku 1950 do července 1952 o 26,7 mil. kusů. Celková hrubá i tržní produkce živočišné výroby v SSSR je vyšší než před válkou. Ještě více se upevnila technická základna zemědělství tím, že došlo velké množství nových traktorů, automobilů a zemědělských strojů.

V uplynulých 35 letech nastaly v hospodářství a kultuře všech národů mnohonárodního Sovětského svazu obrovské změny. Velká říjnová socialistická revoluce vysvobodila porobené národy z politického, národnostního a hospodářského útisku. Hospodářsky a kulturně zůstaly národnostní oblasti se pod vedením komunistické strany přeměnily v kvetoucí kolchozní socialistické republiky.

*

Splnění plánu ve III. čtvrtletí 1952

Rozvoj průmyslu a zemědělství a zvýšení obrátu zboží ve III. čtvrtletí 1952 jsou charakterisovány těmito údaji:

Čtvrtletní plán celkové výroby průmyslu byl splněn na 100,7%. Jednotlivá ministerstva splnila plán celkové průmyslové výroby takto:

ministerstvo:

hutnictví a železa	na 103,0%
hutnictví barevných kovů	na 99,9%
uhelného průmyslu	na 100,1%
naftového průmyslu	na 100,8%
pro elektrárny	na 100,1%
chemického průmyslu	na 101,0%
elektrotechnického průmyslu	na 102,0%
telekomunikačního průmyslu	na 101,0%
těžkého strojírenství	na 99,2%
automobil. a traktor. průmyslu	na 100,8%
pro výrobu obráběcích strojů	na 100,0%
strojírenství a výroby přístrojů	na 100,1%
pro výrobu stav. silnic. strojů	na 104,0%
pro výrobu dopravních strojů	na 93,0%
pro výrobu zeměděl. strojů	na 94,0%
průmyslu staveb. hmot SSSR	na 99,7%
dřevařského průmyslu SSSR	na 92,0%
papírenského a dřevozpracujícího průmyslu	na 104,0%
lehkého průmyslu	na 101,0%
rybného průmyslu	na 95,0%
masného a mléčného průmyslu	na 100,2%
potravinářského průmyslu	na 105,0%
průmyslové podniky ministerstva bavlnářství	na 83,0%
průmyslové podniky ministerstva dopravy	na 102,0%
průmyslové podniky ministerstva zdravotnictví	na 103,0%
průmyslové podniky ministerstva kinematografie	na 107,0%
ministerstva místního průmyslu a ministerstva místního průmyslu paliv svazových republik	na 107,0%
výrobní družstevnictví	na 103,0%

Úhrnná výroba veškerého průmyslu SSSR se zvýšila v III. čtvrtletí 1952 ve srovnání s III. čtvrtletím 1951 o 11%. Produktivita práce dělníků v průmyslu vzrostla ve III. čtvrtletí 1952 proti III. čtvrtletí 1951 o 6%. Úkol snižování vlastních nákladů průmyslové výroby, stanovený pro III. čtvrtletí 1952, byl splněn.

Kolchozy, strojní a traktorové stanice a sovchozy úspěšně dokončují sklizeň. Roku 1952 činila celková sklizeň obilí 8 miliard pudů, t. j. byla o 600 milionů pudů vyšší než v minulém roce. Podle údajů hlavní státní inspekce pro stanovení hektarových výnosů při Radě ministrů SSSR bylo nejvyšší sklizně obilí dosaženo letos na Ukrajině, na Severním Kavkazu a na Krymu. Také v mnoha ostatních oblastech země byla sklizena bohatší úroda obilí než v minulém roce. Ve srovnání s rokem 1951 se zvýšila celková sklizeň lněného vlákna, slunečnic a brambor. Celková sklizeň surové bavlny a cukrovky převyšuje letos sklizeň z roku 1951. Letos se dále upevnila materiálně technická základna zemědělství a byla zvýšena úroveň mechanizace zemědělských prací v kolchozech a sovchozech. Strojní a traktorové stanice provedly v uplynulém období r. 1952 v kolchozech o 8% více zemědělských prací než za stejné období r. 1951. Obilovin bylo v kolchozech sklizeno kombajny o 15% více než v minulém roce.

V III. čtvrtletí 1952 se i nadále rozvíjel sovětský obchod. Obyvatelstvu bylo prodáno ve státních a družstevních obchodech o 10% zboží více než ve III. čtvrtletí 1951.

Čína

Průmyslová výroba převýšila letos nejvyšší předválečnou úroveň. V severovýchodní Číně, nejdůležitější čínské průmyslové oblasti, převýší objem průmyslové výroby koncem letošního roku o 10% nejvyšší úroveň z roku 1943. Produkce oceli, gumy, papíru a skla již nyní je vyšší než maximální výroba předválečná. Průmyslová výroba v severovýchodní Číně stoupla v roce 1951 o 35% ve srovnání s rokem 1950. Letos se tato úroveň proti roku 1951 zvýší o 41,5%. Dříve dovážela Čína celou řadu výrobků, na příklad přesné a velké stroje, elektrické zařízení a jiné. Nyní tyto předměty vyrábí sama. Od roku 1949 provádí ústřední lidová vláda politiku rozvoje těžkého průmyslu. V roce 1952 podíl strojírenského průmyslu na celkové výrobě severovýchodní Číny stoup-

ne na 12,5% proti 6,7% v roce 1943, kdy toto odvětví průmyslové výroby dosáhlo nejvyšší produkce. Rozsah investičních staveb se proti loňsku zvýšil o 125%.

Čínské zemědělství je rovněž na vzestupu, jak o tom svědčí zpráva listu Czenfenžibao o rozvoji zemědělské výroby ve východní Číně. Podle předběžných odhadů byla sklizeň obilí o 13% vyšší než před válkou a bavlny o 77%. Značných úspěchů bylo dosaženo v chovu dobytka. Počet rohatého dobytka se od roku 1949 zvětšil o 2 miliony kusů, počet vepřů vzrostl o 8 mil. kusů, čímž byla předválečná úroveň překonána o 23%. Důležitý podíl na tomto rozvoji mají zemědělská družstva a pomocné pracovní skupiny.

Východní Čína má 2,9 mil. pracovních skupin a 367 výrobních družstev. Kromě toho je ve Východní Číně 9 velkých úplně mechanizovaných státních statků a více než 1.000 menších statků a pokusných stanic. Celkem je v Číně asi 6 mil. pomocných pracovních skupin a asi 3.000 zemědělských družstev s 35 mil. členů.

*

V Pekinu byla podepsána obchodní dohoda s Ceylonem, podle níž dodá čínská vláda Ceylonu 80.000 tun rýže. Je to první obchodní dohoda, sjednaná mezi Čínskou lidovou republikou a zemí jihovýchodní Asie.

S Indii byla podepsána obchodní dohoda, podle níž dodá Čína Indii 50.000 tun rýže. Podle dohody z května 1952 dodala Čína Indii 100.000 tun rýže.

Polsko

Při volbách do Sejmu, které se konaly na základě nové ústavy, bylo odevzdáno pro kandidátku Národní fronty, vedenou prezidentem Polské lidové republiky Bierutem, 15.459.849 hlasů, to je 99,8% všech odevzdaných hlasů. Účast voličů byla vysoká a činila 95,03%.

*

Předběžné údaje o připravovaném pětiletém plánu hospodářského rozvoje 1956-1960 ukazují na všestranný rozvoj Polska. Uskutečnění nového pětiletého plánu bude znamenat více než 10násobný vzrůst průmyslové výroby ve srovnání s předválečnou dobou. Prudký vzestup průmyslové výroby se bude opírat především o další výstavbu těžkého průmyslu v čele s hutnictvím, energetikou a strojírenstvím, o stavbu nových průmyslových středisk a oblastí a o vytvoření nových průmyslových odvětví. V rámci nového pětiletého plánu dojde také k

přeměně přírodních podmínek na značně velkých plochách orné půdy. Téměř přes 700 000 ha bude zcela zajištěno před povodněmi. V nové pětiletce skončí obnova Varšavy, Gdanska a Štětína.

Dne 8. října 1952 byla v Teheránu podepsána polsko-iránská obchodní a platební dohoda, určující vzájemnou výměnu zboží asi za 22 mil. rublů.

V Paříži byla dne 13. října 1952 podepsána nová obchodní dohoda s Francií, která platí do 1. července roku 1953. Dohoda o zboží určuje výměnu zboží za 7 miliard frs oběma směry.

Polsko-švédská obchodní dohoda byla prodloužena do 1. března 1953. Masse de manoeuvre zvýšena o 15 mil. na 40 mil. šv. kr. Švédsko bylo zproštěno povinnosti platit část dodávek polského uhlí v librách.

Mezi zástupci polské obchodní komory a zástupci řecké obchodní komory byla sjednána dohoda, určující vzájemnou výměnu zboží za 4 mil. \$. Jednání bylo zahájeno v Ženevě pod záštitou Hospodářské komise OSN pro Evropu. Dohoda platí rok a Řecko dodá podle ní Polsku zejména tabák, čerstvé a sušené ovce, olivový olej, kůže, železnou rudu, bavlněnou přízi a rýži. Polsko vyveze do Řecka cukr, dříví, vejce, dobytek, papír a stroje.

Maďarsko

Ve III. čtvrtletí 1952 byl splněn plán na 100,1%. Proti stejnému období loňského roku se zvýšila celková produkce o 24,3% a produkce těžkého průmyslu o 31%. Ve srovnání s III. čtvrtletím 1951 činila produkce (v procentech):

uhlí	129
litiny	126,2
soustruhů	124,7
nákladních vagonů	145
cihel	124,2

S Holandskem byla sjednána obchodní dohoda, která platí od 1. října 1952 do 1. října 1953. Dohoda určuje vzájemnou výměnu zboží v částce asi 20 mil. hfl. Holandsko dodá mimo jiné semena, rayonovou přízi a hadry. Maďarsko pokrmové oleje, jatečné koně, součásti velocipedů, stroje a jiné.

S Indonésií byla podepsána obchodní dohoda, která určuje výměnu zboží v částce 44 mil. hfl. Maďarsko dodá zejména potiskované bavlněné tkaniny, rozhlasové přístroje, velocipedy, motocykly, chemické výrobky a zemědělské stroje. Indonésie vyveze do Maďarska

zejména kaučuk, cín, kopru, čaj a koření.

Rumunsko

Plán celkové průmyslové výroby v III. čtvrtletí 1952 byl splněn na 100,3%. Podle ministerstev a ústředních hospodářských organizací byl plán celkové produkce splněn takto (v %):

ministerstvo	
elektrické energie a elektrotechnického průmyslu	110,5
naftového průmyslu a přírod. plynů	102,3
uhelného průmyslu	97,5
hutního průmyslu	101,6
generální ředitelství dolů a hutí	
barevných kovů	105,2
chemického průmyslu	106,1
staveb a stavebního průmyslu	105,7
lesního hospodářství	110,3
dřevařského, papírenského a celulosního průmyslu	115,2
lehkého průmyslu	101,5
potravinařského průmyslu	98,5
masa, ryb a mléčného průmyslu	72,6
kommunálního hospodářství a místního průmyslu	93,6
dopravy	118,7
průmyslové podniky ministerstva zdravotnictví	102,1
průmyslové podniky ministerstva zahraničního obchodu	102,3
průmyslové podniky ministerstva zemědělství	106,4
průmyslové podniky generálního ředitelství vydavatelství, polygrafického průmyslu, prodeje knih a tisku	126,4
Ústřední svaz řemeslnických družstev	101,6

V III. čtvrtletí bylo nad plán vytěženo velké množství surové nafty, přírodního plynu, železné rudy a vyrobeno ocelových rour, parních kotlů, spalovacích motorů (typ Diesel), elektrických motorů, transformátorů, obráběcích strojů, kuličkových ložisek, zemědělských traktorů, mlátiček, řeziva, celulosy, papíru, vlněných tkanin, chleba, těstovin, mýdla a jiných výrobků. Plán nebyl splněn v těžbě uhlí, ve výrobě cementu, cihel a mléčných výrobků, ačkoli jich bylo vyrobeno více než ve III. čtvrtletí roku 1951.

Celková průmyslová výroba vzrostla proti stejnému období roku 1951 o 25,1%. Produktivita práce v průmyslu se zvýšila o 12%. Počet dělníků stoupl o 79 600.

Socialistický sektor v zemědělství dosáhl vyšších sklizňových výnosů než samostatná hospodářství. Tak státní statky sklízely o 20,7% více pšenice z hektaru a u ovsa o 18,8% více. Koncem III. čtvrtletí 1952 bylo v Rumunsku 1380 družstev typu TOZ, v nichž bylo sdruženo 55 750 rodin.

Plán dopravy zboží byl splněn na 105,4%. Proti III. čtvrtletí 1951 dosáhla rumunská doprava stavu 120%.

Socialistický maloobchod prodal ve III. čtvrtletí 1952 proti I. čtvrtletí

roku 1952, kdy byla provedena ménová reforma, o 27,9% zboží více.

Rozsah investičních prací se zvýšil i v III. čtvrtletí 1952 a dosáhl proti stejnému období 1951 stavu 128,6%. Do provozu byly uvedeny četné velké továrny a závody, jakož i důležité tepelné elektrárny. Provoz zahájily: tepelná elektrárna »Gheorghe Gheorghiu-Dej« v Doicesti, tepelná elektrárna »Ovidiu II«, chemická továrna na využití zemního plynu »B. H. Berea«, závod na elektrody a brusné kameny »Carbochim«, továrna na výrobu tríslovin »Argesul«, koksová baterie, Siemens-martinská pec, flotační zařízení na koncentraci rud a jiné. Byla také zvýšena výrobní kapacita četných hutních, textilních a potravinářských závodů.

Albánie

Ve III. čtvrtletí 1952 byl plán průmyslové výroby splněn na 102%. Celková průmyslová výroba stoupla ve srovnání se stejným obdobím 1951 o 50%. V zemědělství byl plán splněn takto: u pšenice na 102%, u žita na 110%, u ječmene na 114%.

Úspěšně se provádí zákon o vytvoření státních pracovních záloh. Ředitelství pracovních záloh při Radě ministrů již zorganizovalo 12 závodních a odborných škol pro 2 060 žáků. Do konce letošního roku budou otevřeny další tři školy. Ve školách bylo dosud připraveno na 250 mladých kvalifikovaných dělníků různých odvětví, zámečnicků, mechaniků, soustružníků, elektrikářů, zedníků, sbíječů a jiných. Ve IV. čtvrtletí vyjde ze školy 600 osob. Ve všech odborných

školách a továrních učilištích byly založeny učební dílny, vybavené novými soustruhy, revolverovými soustruhy, vrtačkami a jinými stroji. V roce 1953 se plánuje příprava nových kádrů, jako strojních zámečníků, nástrojařů a jiných. V roce 1953 vyjde z odborných a továrních škol čtyřikrát více kvalifikovaných dělníků než v roce 1952.

Německá demokratická republika

Ve III. čtvrtletí 1952 byl plán celkové výroby splněn na 102%. Ve srovnání se stejným obdobím 1951 se výroba zvýšila o 18%. Produktivita práce stoupla proti loňsku o 15,6%. Energetický průmysl splnil plán na 102%, rudný průmysl na 103% a lehký průmysl na 105 procent.

Obraty obchodu Německé demokratické republiky v roce 1951 vzrostly o 60% a převýšily více než 10krát úroveň z roku 1948. Obraty zahraničního obchodu ve II. čtvrtletí 1952 se zvýšily ve srovnání se stejným obdobím roku 1951 o 24%, při čemž vývoz vzrostl o 22% a dovoz o 25%. Tři čtvrtiny obratu zahraničního obchodu NDR připadají na Sovětský svaz, evropské země lidové demokracie a na Čínskou lidovou republiku. Zvláště velký význam pro úspěšné rozvinutí hospodářství Německé demokratické republiky má dlouholetá dohoda se Sovětským svazem na leta 1952-1955 o vzájemných dodávkách výrobků, podepsaná 27. září 1951. Německá demokratická republika sjednala obchodní dohody na rok 1952 se všemi zeměmi lidové demokracie.

Kapitalistické země

Pomoc hospodářsky málo vyvinutým zemím

Druhý výbor Valného shromáždění OSN (hospodářský a finanční) projednával otázku hospodářského rozvoje málo vyvinutých zemí. K této otázce promluvil zástupce Sovětského svazu A. A. Gromyko, který ve svém obšírném projevu zejména uvedl, že Spojeným národům se dosud nepodařilo dosáhnout jakéhokoli reálného pokroku, pokud jde o poskytování skutečné pomoci hospodářsky málo vyvinutým zemím. Jednou z příčin, že zdrcující většina obyvatelstva málo vyvinutých zemí byla krajně zbídačena je okolnost, že v těchto zemích je feudální a polofeudální soustava

vládnutí pudy, na jejímž základě je většina půdy soustředěna v rukou velkých latifundistů a cizích monopolů. Zástupci Spojených států vystupují často v OSN s chvástavými tvrzeními, jimiž chtějí líčit USA jako iniciátora pozemkových reforem v málo vyvinutých zemích. Ve skutečnosti prohlášení amerických zástupců v OSN a jejich návrhy nemají za účel hájit zájmy rolnictva málo vyvinutých zemí, nýbrž uchovat takový stav agrárních vztahů v těchto zemích, které by uspokojovaly zájmy velkých latifundistů, kapitalistické špičky rolnictva a cizích monopolů.

Spojené státy a řada jiných vyspělých kapitalistických států se snaží o to, aby málo vyvinuté země zůstaly je-

jich surovinovými přívěskými a odbytovými trhy pro jejich zboží na úkor zákonným národním zájmům málo vyvinutých zemí. Kapitalistické státy se snaží podřídit hospodářství těchto zemí svým agresivním válečným plánům jednak po linii získávání různých surovin, jednak omezováním jejich zahraničního obchodu. Poskytování amerických úvěrů, právě tak jako poskytování různých jiných druhů technické a hospodářské »pomoci«, jakož i investování kapitálu do málo vyvinutých zemí, je bez výjimky doprovázeno požadavky politických, hospodářských a vojenských výsad, což je v hrubém rozporu se zásadou svrchovanosti a národní nezávislosti. Americké monopoly pronikají stále hlouběji do hospodářství koloniálních a závislých zemí a vytlačují odtud své anglické, francouzské a jiné konkurenty. Fakta ukazují, že se soustavně stupňuje pronikání amerického kapitálu do Indie a některých jiných zemí, které dosud byly ve sféře anglického vlivu. Monopoly USA vtrhly na území Habeše, Saudské Arabie a jiných arabských států, hospodaří na území Iráku, Syrie, o latinsko-amerických zemích ani nemluvě. Hospodářství málo vyvinutých zemí je postupně stále více podřizováno cizí kontrole, zejména americkým monopolům.

Je všeobecně známo, že na příklad sedm největších naftových společností, z nichž je pět amerických a dvě anglo-holandské, kontroluje přímo nebo nepřímo většinu výroby nafty v kapitalistických zemích Blízkého a Středního Východu a Latinské Ameriky. V roce 1949 připadalo na těchto sedm největších společností více než polovina světové těžby surové nafty (bez SSSR a východoevropských zemí), asi 99% těžby nafty na východní polokouli a téměř 45% v západní polokouli. Koloniální mocnosti vykořisťují průmyslově málo vyvinuté země také tím, že určují politiku cen. V tomto směru udávají tón Spojené státy, které prodávají své zboží za maximální ceny a nakupují produkty málo vyvinutých zemí za mimořádně nízké ceny. Západoevropské země vyvážejí 74 procent svého exportu právě na trhy málo vyvinutých zemí, Spojené státy tam vyvážejí 44% svého exportu. Praxe ukazuje, že v obchodních stycích mezi velkými koloniálními mocnostmi a málo vyvinutými zeměmi není ani náznaku zachování zásady rovnosti a vzájemného respektování zájmů.

Sovětský svaz jako dříve trvá i nyní na tom, aby hospodářské a obchodní styky s málo vyvinutými zeměmi při-

spívaly k rozvoji jejich národního průmyslu, zemědělství a dopravy. Obchod a spolupráce v oblasti hospodářské, technické a kulturní, jak jsou nyní uskutečňovány mezi Sovětským svazem a evropskými lidově demokratickými zeměmi, mezi Sovětským svazem a Čínskou lidovou republikou, jsou založeny na zásadě rovnosti a vzájemného respektování zájmů a přispívají k neustálému vzestupu hospodářství těchto států.

Sovětský svaz ukázal činy, že je připraven rozvíjet své obchodní vztahy s málo vyvinutými zeměmi, že je ochoten dodávat jim zařízení, různé stroje a jiné předměty, které tyto země potřebují k rozvoji svého hospodářství.

V Hospodářském a finančním výboru OSN promluvil 24. října 1952 československý delegát *Čech* o otázce pomoci tak zvaným nevyvinutým zemím. Uvedl, že hospodářská struktura nevyvinutých zemí se vyznačuje především jednostranným rázem jejich výroby, omezené převážně na produkci surovin pro jiné země a že tento rys se ještě stupňuje při vývozu. Finanční kapacita těchto zemí, a zejména jejich schopnost opatřit si devisy na nákup strojů, zařízení a všeho, co potřebují pro svůj život a rozvoj, závisí na tom, zda a jak prodají své suroviny. Většina surovin, a to právě těch, které jsou předmětem světového obchodu, jako petrolej, měď, cín, kaučuk a jiné, jsou v rukou cizích monopolů. Pro posouzení kořistnického charakteru monopolů je zajímavé porovnat poplatnost takto vykořisťovaných zemí a národní důchod jejich obyvatelstva. Podle údajů, uvedených v publikaci OSN, odvádí Severní Rhodesie ročně 27% svého čistého národního produktu Velké Británii, to je britským a americkým monopolům, vlastníci severorhodeské doly na měď. Domorodí obyvatel Rhodesie má průměrný důchod 5 £ ročně. Venezuela odvádí ročně americkým naftovým monopolům na 17% čistého národního produktu. Zisky petrolejářských monopolů vzrostly z 487 mil. \$ v roce 1949 na 741 mil. \$ v roce 1951, a připočtou-li se k nim zisky rafinerií, dopravy a distribuce, činí v roce 1951 na 1 miliardu \$. Kořistnictví cizích monopolů působí hospodářství nevyvinutých zemí úžasné škody a katastrofálně ovlivňuje stav jejich platební bilancí.

Československý delegát se pak zabýval otázkou pozemkové reformy. V 54 zemích, v nichž byla provedena anketa OSN, je více než 700 mil. ha neobdělá-

né orné půdy. Světová otázka výživy a zájmy bezzemků, malých a středních rolníků, byly v resolucích Hospodářské a sociální rady i Valného shromáždění navenek promítány v okázalých doporučeních vhodných pozemkových reform, ve skutečnosti všude tam, kde se pod vedením imperialistů prováděly pozemkové reformy, dostalo se nejvíce úrodné půdy velkostatkářům, jako tomu bylo na příklad v kuomintangské Číně. Naproti tomu pozemková reforma, schválená ústřední lidovou vládou Čínské lidové republiky, znamenala základní změnu ekonomických vztahů na čínském venkově. Obrovská masa chudých bezzemků dostala půdu, vrstva středních rolníků v okresech, kde reforma byla již provedena, dosahuje 50—80 i více procent. V četných zemích, opletených sítěmi amerického imperialismu, je situace v různých obměnách vyznačena existencí milionů bezzemků a velkostatkářských majetků, ležících ladem. Československá delegace je nucena zdůraznit vzhledem na tyto skutečnosti, že není podstatné naděje, že otázka bude od základů vyřešena, dokud se bude pokračovat v koncentraci půdy v rukou latifundistů a velkostatkářů a dokud zahraniční monopoly budou zbavovat drobné a střední rolníky půdy, dokud se budou imperialisté vměšovat do vnitropolitických záležitostí jednotlivých států, nutit je k zvyšování daňového břemene z vojenských rozpočtů na úkor částek, určených pro zemědělství.

GATT

Sedmé zasedání zástupců 34 členských států Všeobecné dohody o obchodu a clech (GATT), které se koná v Ženevě, podává přesvědčivé důkazy o správnosti stalinské these o vzrůstajících rozporech mezi kapitalistickými zeměmi. Dne 28. října bylo zahájeno projednávání holandské stížnosti na Spojené státy americké, které vůči ostatním kapitalistickým zemím hlásají svobodu obchodu, aby pod tímto pláštěm uchvátily jejich trhy a surovinové zdroje. Samy se však touto zásadou neřídí a brání se soutěži cizích výrobků všemi prostředky, i nezákonnými. Podnětem ke stížnosti na USA je americký zákon z roku 1951, kterým byl zastaven dovoz másla, sýrů a jiných zemědělských výrobků pod záminkou, že prý to vyžaduje obrana USA. Kritika, kterou provedlo 12 delegátů, byla neobvykle ostrá. Holandský delegát Blankenstein odsoudil nezákonný postup USA a žádal, aby jeho

zemí bylo povoleno jako retorsní opatření omezení dovozu americké pšeničné mouky. Novozélandský delegát Press uvedl, že jeho země je americkými restrikcemi poškozoována ročně o několik milionů dolarů, a to v době, kdy celá britská říše trpí dolarovým deficitem. Velmi otevřeně kritisoval USA dánský delegát Seidenfaden, jehož země je poškozena zákazem dovozu plísňových sýrů a másla. Řekl, že USA svým postupem samy podkopávají důvěru veřejného mínění v pravdivost hesel a cílů, hlášených Amerikou. Italský delegát Di Nola prohlásil, že americký postup vyvolal ztrátu důvěry, která nebude snadno opět získána. Nezákonnost amerického postupu odsoudili dále zástupci Norska, Indie, Pakistánu, Jihoafrické unie. Ani zástupce Kuby nemohl popřít, že americké porušování mezinárodních závazků má špatný vliv na budoucnost Všeobecné dohody o obchodu a clech. Delegát V. Britannie Leckie uvedl, že vlády budou těžko moci přesvědčit své vývozce, aby usilovali o americký trh za účelem dosažení dolarové rovnováhy, když se zdá, že USA přes svá různá prohlášení ve skutečnosti si tento výsledek nepřejí a zabrání mu vždy, kdykoli úsilí evropských zemí by mohlo mít úspěch.

Československý delegát Dr K. V. Svec připomněl, že Spojeným státům americkým nesmí být trpěno svévolné porušování mezinárodních závazků. Československo varovalo ostatní země před americkými nezákonnostmi, uplatňovanými v první řadě proti Československu, jakož i proti SSSR a ostatním zemím mírového tábora. Situace, v níž se kapitalistické země dnes ocitly, je pouze jedním článkem celého řetězu nezákonných opatření USA, která dokazují, že USA nehodlají dodržovat mezinárodní závazky, nýbrž svou politikou pod různými záminkami sledují cíl, aby rozbily mezinárodní světovou spolupráci na hospodářském poli.

Proti americké celní politice, porušující základní ustanovení Všeobecné dohody o clech a obchodu, protestovali také zástupci Řecka a Turecka. Obě země byly postiženy zvýšením ochranného cla na dovážené sušené figy a subvencí americkým producentům rozinek tak zvaných sultánek, která jednak znemožňuje jakýkoliv vývoz řeckých rozinek do Spojených států, jednak vytlačuje řecké zboží z ostatních světových trhů. Američané již před tím zasadili smrtelnou ránu řeckému vývozu tabáku do západního Německa.

Evropská platební unie

Hlavním dlužníkem Evropské platební unie v říjnu byla Francie se 42 mil. jednotek (\$), čímž její celkové pasivní saldo se zvýšilo na 517,3 mil. jednotek, takže dosahuje téměř částky francouzské kvoty, která činí 520 mil. Dalšími dlužníky byly Belgie se 4,5 mil., západní Německo se 6,6 mil., Holandsko 0,8 mil., Itálie 21,4 mil., Portugalsko 4,7 mil., Švédsko 10,2 mil., Norsko 0,1 mil., Dánsko 7,2 mil., Řecko 0,8 mil. a Turecko 3,4 mil. Věřitelskými zeměmi byly v říjnu Anglie s 95,7 mil., Švýcarsko s 3,1 mil. a Rakousko s 3 mil.

Spojené státy

V prezidentských volbách zvítězil kandidát republikánské strany Eisenhower nad demokratem Stevensonem hlavně svým slibem, že se přičiní o skončení americké agrese v Koreji. Eisenhowerův slib byl pouze volebním manévrem. Kapitalistické kruhy, jejichž mluvčím je Eisenhower, stejně jako Stevenson, očekávají, že USA rozšíří své zbrojení, které je pro americké monopoly zdrojem obrovských zisků. Do sněmovny reprezentantů bylo dosud zvoleno 221 republikánů a 210 demokratů, v senátě je 48 republikánů a 47 demokratů.

Sociální neklid v USA trvá. Koncem října stávkovalo 350 000 horníků hnedouhelných dolů, počátkem listopadu vstoupili do stávky mechanici leteckých linek, kteří se již rok domáhají úpravy svých platů. V říjnu bylo podle úředních statistik 1,3 mil. osob nezaměstnaných. Toto číslo nevystihuje skutečný stav nezaměstnanosti, protože v USA se za nezaměstnané považují pouze ti, kdož jsou zaregistrováni jako uchazeči o práci. Zaměstnaných bylo 61,8 mil. osob.

Nedostatek oceli, způsobený 53denní stávkou 650 000 ocelářských dělníků, je tak velký, že Národní úřad pro výrobu byl nucen zavést přiděly oceli pro stavbu kulturních a obchodních objektů.

*

Zahraniční obchod vykázal v srpnu ve srovnání s červencem tyto obraty (v mil. \$):

	dovoz	vývoz
srpen	817	1 070
červenec	830	1 012

V září vyvezly USA zboží za 1,225 mil. \$. Vývoz má klesající tendenci, neboť letos v srpnu se proti stejnému měsíci loňského roku zmenšil o 198,9 mil. \$ a proti průměru z I. poloviny letošního roku poklesl o 20%. Očekává se další pokles vývozu, zejména pokud jde o zemědělské produkty, u nichž se pokles exportu v roce 1952/53 odhaduje na 20 procent.

V I. pololetí 1952 byly hlavními dodavateli USA země Latinské Ameriky, jejichž podíl na celkovém americkém dovozu činí 33%. Na druhém místě je Kanada s 21,4% a na třetím Evropa s 18,2%. Ve vývozu je na prvním místě západní Evropa s 32,9% podílu na celkovém vývozu USA, což je důkazem vysokého stupně závislosti západoevropských zemí na USA. Na druhém místě je Latinská Amerika s 25,1% a na třetím Kanada s 18,6%.

*

Vláda USA poskytla Indii půjčku 38,3 mil. \$ podle dohody o »technické spolupráci«. Úvěru bude použito na financování indického dovozu železa, oceli a hnojiv a na provedení několika zemědělských projektů.

Velká Britannie

Postupující krise v anglickém hospodářství se projevuje především poklesem výroby, který činí podle bývalého ministra obchodu H. Wilsona ve srovnání s loňským rokem asi 10%. Pokles je zvláště zřetelný v důležitém odvětví anglické průmyslové výroby, ve stavbě lodí, kde k 30. září 1952 bylo rozestaveno 266.355 tun lodního prostoru proti 405 000 tunám ke stejnému datu loňského roku. Stoupá počet nezaměstnaných, jichž bylo ke dni 13. října 1952 podle úředních statistik 397 tisíc 900, což je o 8 360 osob více než ke dni 13. září 1952. Vnitřní i zahraniční dluh Anglie stoupl na 25,9 miliardy £, kupní síla libry poklesla ve 12 měsících do konce září 1952 o 1 sh 3 d. Naproti tomu zisky 3 099 společností, včetně dolů a naftových společností, stouply za 10 měsíců 1952 na 1 815 mil. £ proti 1 634 mil. £ za stejnou dobu minulého roku.

Churchillova vláda předložila sněmovně návrh o denacionalisaci ocelářského a železářského průmyslu, který zrušuje zákon o znárodnění tohoto průmyslového odvětví, vydaný v roce 1945. Podle návrhu má být rozpuštěna ocelářská a železářská společnost, která byla zřízena k provedení znárodnění, a na její místo má nastoupit úřad pro ocel a železo, pověřený řízením oceláren a železáren a jejich převedením do soukromého vlastnictví.

V lednu 1953 bude na londýnské burse kovů zahájeno volné obchodování se zinkem. Kromě toho budou obnoveny termínové obchody s vlnou.

V říjnu zaznamenal britský zahraniční obchod tyto obraty (v mil. £):

	dovoz	vývoz	bilance
říjen	266.9	230.6	— 36.3
září	238.3	194.7	— 43.6
I.—X. 52	2 956.5	2 266.6	— 689.9
I.—X. 51	3 277.7	2 239.4	— 1 038.3

V III. čtvrtletí 1952 klesly obraty britského zahraničního obchodu, a to jak v dovozu, tak i ve vývozu. Proti průměru z roku 1951 činí pokles dovozu 6%, u vývozu 5%. V dovozu poklesl zejména import potravin, nápojů a tabáku o 8% ve srovnání s rokem 1951, surovin o 6%, hotových výrobků o 7%. Ve vývozu klesly textilie, jejichž export v období leden/září 1952 je ve srovnání se stejnou dobou roku 1951 menší o 25%. Vývoz hotových výrobků, především strojů, byl ve III. čtvrtletí o 17% menší než v I. polovině 1952.

Sovětský svaz dodá Anglii 200 000 tun krmného obilí. Pro rozvíjení obchodu s Východem byla založena za předsednictví lorda Boyd Orra, který vedl anglickou delegaci na Mezinárodní hospodářské konferenci v Moskvě, společnost, jejímž prvním úkolem je umožnit obchody, sjednané na konferenci. Anglie dovezla z východní Evropy v roce 1951 potravin, dříví, kůží, papíru, tuků a jiného zboží za 95 mil. £ a vyvezla tam zboží za 40 mil. £. Letošní dovoz se odhaduje na 72,2 mil. £ a vývoz na 66,6 mil. £. Význam východoevropských zemí pro anglický zahraniční obchod vyplývá i z projevu ministra financí Butlera, který zdůraznil, že je nutné, aby anglický vývoz se zvýšil vzhledem na soutěž západoněmeckých a japonských firem. Dále uvedl, že trh ovládají opět kupující a že boj o světový obchod znovu vzplanul.

Francie

Zahraněční obchod Francie vykázal v říjnu a za 10 měsíců 1952 v příslušném porovnání tyto obraty (v mil. frs):

	dovoz	vývoz	bilance
říjen 1952	115 183	120 309	+ 5 126
září 1952	112 723	106 820	— 5 903
říjen 1951	138 608	128 530	— 10 078
I.—X. 1952	1 344 923	1 164 449	— 180 474
I.—X. 1951	1 307 629	1 215 964	— 91 665

Z uvedených čísel dovozu připadalo v říjnu na cizinu (mimo francouzské zámořské oblasti) 85 613 (loni 84 200)

mil. frs a u vývozu 70 431 (62 800 mil. frs).

Celkový vývoz, který v září klesl na nejnižší úroveň letošního roku, v říjnu poněkud stoupl, takže bilance vykazovala aktivum; obchod s cizinou byl však nadále pasivní částkou 15 miliard frs. Zvýšení vývozu v říjnu proti září se vysvětluje tím, že vývozcům byly poskytovány vládní podpory, jakož i nesnázei odbytu některých druhů zboží na domácí tržní.

V bilanci za 10 měsíců letošního roku se projevuje proti téže době loni vzestup dovozu, i když dovoz byl značně brzděn odvoláním liberalisace a zostřením předpisů; u vývozu je patrný podstatný pokles, který odráží zostřený konkurenční boj mezi kapitalisty na světových trzích a odbytové potíže. Deficit obchodní bilance za 10 měsíců 1952 se proti téže době loni zdvojnásobil a dosáhl 180 miliard frs čili více než 1/2 miliardy dolarů. Nejtěživější pro Francii je zadluženost v dolarové oblasti. Ale i deficit vůči zemím EPU se v září zvýšil přibližně o 50 mil. \$ a dosáhl 517 mil. \$. Důvodem z dolarové oblasti je kryt vývozem asi z jedné třetiny, dovoz z librové na 34%. Kritický stav se projevuje právě ve styku s těmito dvěma oblastmi, které jsou největšími dodavateli Francie.

Italie

Zahraněční obchod Italie za prvních 9 měsíců vykázal tyto obraty (v miliardách lir):

	dovoz	vývoz	bilance
I.—IX. 1952	967,2	567,3	— 399,9

Proti téže době loni byl dovoz o 7,2% vyšší, vývoz o 14,4% nižší, takže pasivum obchodní bilance vzrostlo o 66,6%.

Švýcarsko

Zahraněční obchod Švýcarska vykázal za prvních 9 měsíců 1952 ve srovnání s touž dobou loni a v roce 1950 tyto obraty (v mil. šv. frs):

9 měsíců	dovoz	vývoz	bilance
1952	3 941,9	3 389,8	— 552,1
1951	4 167,2	3 409,8	— 1 057,4
1950	3 926,9	2 643,1	— 383,9

Švýcarský dovoz za prvních 9 měsíců 1952 klesl proti téže době loni o 12% čili o 585 mil. šv. frs, zatím co vývoz klesl o 5%. Snížením dovozu klesl deficit obchodní bilance na polovinu.

Nejvíce klesl dovoz hotových výrobků (ze 1712,5 na 1482,2 mil.) a dovoz surovin (ze 1737,5 na 1592,7 mil.), což svěd-

čí jednak o snížené spotřebě na švýcarském trhu, jednak o menší potřebě surovin stagnujícího švýcarského průmyslu. U vývozu, který vykazuje trvale klesající tendenci je charakteristické, že zatím co letos proti loňsku stoupl poněkud vývoz potravin a surovin, klesl vývoz hotových průmyslových výrobků, které představují více než 85% švýcarského vývozu. Odbytové nesnáze se projeví zejména v oboru textilním (bavlněné tkaniny, krajky, hedvábné přize a látky, konfekce), obuvním, kovodělném (aluminium), chemickém a farmaceutickém (léky, parfumerie, různé chemikálie pro průmyslovou spotřebu, anilínová barviva).

Nejdůležitějšími dodavateli a odběrateli Švýcarska v prvních 9 měsících 1952 a 1951 byly tyto země (v mil. šv. frs):

	Dodavatelé		Odběratelé	
	1951	1952	1951	1952
Německo	662,7	720,2	325,0	336,4
Rakousko	76,7	72,2	90,4	79,2
Francie	481,0	381,1	276,2	240,0
Itálie	290,0	287,8	252,4	293,1
Belgie	321,7	234,3	206,0	189,8
Holandsko	144,0	178,8	137,3	116,5
V. Británie	310,7	254,4	152,4	166,8
Španělsko	37,4	36,6	48,5	62,7
Dánsko	35,5	40,8	48,3	62,0
Švédsko	85,5	89,4	112,3	112,1
Finsko	27,9	38,0	16,4	25,7
Egypt	24,7	29,0	24,0	33,2
Indie	28,7	15,8	68,2	63,8
Čína	45,2	26,4	82,0	50,0
Kanada	98,9	156,5	53,4	55,5
USA	719,4	670,0	424,1	481,0
Mexiko	33,0	15,8	36,2	49,0
Brazílie	69,3	40,8	144,4	119,3
Argentina	67,0	23,1	73,8	67,8

Největšími dodavateli byly záp. Německo, USA a Francie; největšími odběrateli USA, záp. Německo a Itálie.

Obraty zahraničního obchodu za říjen a za prvních 10 měsíců letos a loni byly tyto (v mil. šv. frs):

	dovoz	vývoz	bilance
říjen 52	413,6	460,3	+ 46,7
říjen 51	488,3	434,3	- 54,1
I.—X. 52	4 355,5	3 850,1	- 505,4
I.—X. 51	4 955,5	3 843,9	- 2 111,6

Z přehledu vyplývá, že v říjnu překročil vývoz dovozní hodnotu, takže bilance byla po prvé letos aktivní. Za prvních 10 měsíců letošního roku činí však pasivum přes půl miliardy šv. frs, přesto, že dovoz byl podstatně zredukován. Číslice vývozu svědčí o stagnaci a obtížích při odbytu na zahraničních trzích.

Mezi Švýcarskem a Francií byla podepsána nová obchodní dohoda, která má přivést obchodní styky mezi oběma

zeměmi do normálních kolejí. Jak známo byla výměna od jara letošního roku na mrtvém bodě a uskutečňovala se jen velmi omezeně na základě tak zv. modu vivendi podle systému kontingentů. Vzájemný obchod byl brzděn spleťtými finančními otázkami. Vzhledem k tomu, že finanční otázky byly částečně vyřešeny tím, že Švýcarsko poskytne Francii prostřednictvím EPU úvěr ve výši 100 mil. šv. frs, očekává se, že kontingenty stanovené v nové dohodě nezůstanou nevyužity. Kromě kontingentů převedených ze staré dohody byly stanoveny nové kontingenty, zejména na 225 000 tun uhlí a 70 000 tun hutních výrobků pro dovoz z Francie a na sušené mléko, tvrdé sýry, chemikálie, barviva, obráběcí stroje a hodinářské výrobky pro vývoz do Francie. Také platební dohoda z roku 1945 má být nahrazena novou dohodou se zřetelem na platební systém EPU.

S Finskem byla uzavřena nová dohoda, která platí od 1. prosince 1952 na 1 rok a předpokládá výměnu zboží v hodnotě 50 mil. šv. frs. Švýcarsko bude vyvážet do Finska zejména stroje, přístroje a nástroje, textilie, hodinky, barviva a léky. Finsko vyveze do Švýcarska dříví na papír, celulosu a jiné suroviny.

Dovoz automobilů do Švýcarska v III. čtvrtletí 1952 dosáhl 7 460 jednotek (loni v téže době 7 210) v hodnotě 50,62 (44,99) mil. šv. frs. Za prvních 9 měsíců 1952 dovezlo Švýcarsko 27 210 vozů (loni 28 475) v hodnotě 172,82 (162,18) mil. šv. frs. Více než třetina dovezených vozů byla ze záp. Německa (11 374). Velká Británie dodala 5 021 vozů, USA 4 257 a Francie 3 631 vozů. Dovoz amerických a francouzských vozů podstatně klesl v porovnání s loňským rokem, dovoz německých a anglických vozů stoupl.

Belgie

Zahraniční obchod Belgie za prvních 9 měsíců vykazoval tyto obraty (v mil. b. frs):

	dovoz	vývoz	bilance
I.—IX. 1952	90 376	92 208	+ 1 832

Vývoz Belgo-lucemburské hospodářské unie činil v říjnu 10 792 mil. proti 9 698 mil. v září; nejvyšší číslice vývozu bylo dosaženo letos v březnu (11 868 mil.), nejnižší v srpnu (7 816 mil. b. frs).

V říjnu stoupl nejvíce vývoz kovodělného zboží, který dosáhl číslice 4 805 mil. b. frs.

Belgie hodlá zrušiti opatření, která omezují dovoz z dolarové oblasti. Opatření byla vydána koncem roku 1951 za tím účelem, aby na úkor dovozu z USA byl podnícen dovoz z evropských zemí EPU.

Holandsko

Zahraniční obchod Holandska vykazoval v červenci, srpnu a září tyto obraty (v mil. hfl):

	dovoz	vývoz
září	613	702
srpen	623	585
červenec	727	651

Vývoz vykazuje již rok trvale se stupnou tendenci, (v září byl sezónní vzestup) i když v prvním pololetí 1952 v porovnání s touž dobou loni byl ještě asi o 20% vyšší a dosáhl 4 118 mil. hfl. Dovoz rovněž klesá a v I. půlletí 1952 dosáhl 4 422 mil. hfl, o 715 mil. čili o 14% méně než v I. půlletí 1951. Dovoz ze zemí OEEC zaznamenal v I. pololetí 1952 proti téže době loni pokles o 509 mil., zatím co vývoz do těchto zemí stoupl o 387 mil., takže v obchodním styku s těmito zeměmi byl dovoz kryt vývozem na 115% proti 79,3% v téže době loni.

Účet Holandska v EPU vykazuje v říjnu po prvé po několika měsících opět deficit 3 mil. hfl. Za období od července 1951 do konce června 1952 vyplynul Holandsku přebytek 1500 mil. Holandsko však trpí velkým nedostatkem dolarů a poněvadž se obává dalšího zhoršení situace, připravuje a provádí různá ochranná opatření, nucené snížení dovozu z USA, usnadnění vývozu do dolarové oblasti poskytováním exportních dolarů vývozcům, používání dolarů získaných v mezinárodní arbitráži zboží. Opatření Holandska však narážejí na zvýšený odpor USA a na jejich ochrannářskou celní politiku.

Vývoz do Brazílie se zvýšil v prvním pololetí 1952 na 63 mil. hfl proti 42 mil. v téže době loni; naproti tomu dovoz Holandska z Brazílie klesl z 62 mil. na 33 mil. Aby zabránila další akumulaci cruizeros, odmítá nyní Holandská banka jejich nákup od obchodních bank.

Vývoz do Egypta stoupl v I. pololetí 1952 na 78 mil. hfl proti 110 mil. za celý rok 1951, 63 mil. za rok 1950 a 46 mil. za rok 1949. Holandsští vývozci se snaží stupňovat vývoz do Blízkého a Středního Východu, jakož i do Afriky, ježto v Evropě a jinde narážejí na větší obyvatelové potíže.

Nesnáze obchodu se projevují stále zřetelněji mezi Holandskem a Belgo-lucemburskou unií. Zástupci holandských zemědělců požadují, aby zemědělský protokol Beneluxu byl zrušen, poněvadž již neodpovídá nynější situaci, a nahrazen novou dvoustrannou dohodou. Protokol obsahuje doložky, které chrání belgické zemědělce před konkurencí levnějších holandských zemědělských produktů.

Pokles průmyslové výroby je vyjádřen těmito číslicemi: (1938 = 100): červen 1952 147, červenec 135, srpen 134.

Dvě nové továrny mají být uvedeny do provozu v roce 1953. Je to automobilka Van Dornen v Eindhovenu, která má vyrábět turistické vozy a nová továrna na textilní stroje, kterou zakládá americká firma Textile Machine Work z Readingu.

Zahraniční investiční činnost v Holandsku se stále rozšiřuje. Investory jsou většinou americké monopoly, které si vybraly Holandsko pro jeho nízké mzdy vyplácené dělníkům. Na druhém místě mezi cizími investory je Švýcarsko a po něm následuje Švédsko. Hodnota výrobků vyrobených na podkladě cizích investic se odhaduje na 500 mil. hfl.

Vyšší vykošťování holandských pracujících se projevuje nejen v nízkých mzdách, ale i ve vzrůstající drahotě. Inflace je podporována vzrůstem oběhu bankovek. Koncem srpna 1952 činil oběh 7 871 mil. hfl, takže od konce roku 1951 stoupl o 579 mil. hfl.

Dánsko

Zahraniční obchod Dánska vykazoval za září a za prvních 9 měsíců 1952 tyto obraty (v mil. d. kr):

	dovoz	vývoz	bilance
září	544	528	— 15
I.—IX. 52	4 945	4 321	— 624
I.—IX. 51	5 283	4 132	— 1 551

Pasivum bilance zahraničního obchodu za 9 měsíců kleslo proti loňsku na méně než polovinu následkem podstatného snížení dovozu a částečného zvýšení vývozu. Index dovozních cen vzrostl v září o 4 body, vývozní ceny klesly o 2 body.

Dánské ministerstvo zahraničního obchodu připravuje zavedení všeobecného exportního kontrolního systému, který by platil pro země mimo EPU. Má se tím zabránit hromadění pohledávek v nesměnitelných měnách ze zemí, které kromě toho, že mají nesměnitelné měny, nemohou uspokojit vý-

vozem svého zboží dánské dovozní požadavky.

Norsko

Zahraniční obchod Norska vykazoval v září tyto obraty (v mil. n. kr.):

	dovoz	vývoz
září	448	315
srpen	397	247

Číslice dovozu i vývozu se v září zvýšily, ale bilance zůstává nadále pasivní. Deficit za prvních 9 měsíců činil 1330 mil. proti 1262 mil. v téže době loni; po odečtení obchodu s loděmi činil deficit 1144 mil. proti 936 mil. n. kr.

Finsko

Zahraniční obchod Finska vykazoval za prvních 9 měsíců 1952 a 1951 tyto obraty (v miliardách f. marek):

	vývoz	dovoz	bilance
I.—IV. 1952	116,4	143,1	— 26,7
I.—IX. 1951	125,1	105,8	+ 19,3

Při poklesu vývozu a vzrůstu dovozu vykazuje bilance v letošním roce schodek proti přebytku v téže době loni.

Rakousko

Rakouský ústav pro studium konjunktury konstatuje ve své zprávě, že hospodářská situace země se zhoršuje vzrůstem nezaměstnanosti, poklesem vývozu, stagnací výroby a stoupnutím oběživa. V období leden/září 1952 zvýšil se počet úpadků na 248 proti 233 ve stejném období roku 1951 a počet soudních vyrovnání na 247 proti 197. Zahraniční rakouský dluh vzrostl na 1487 mil. šilinků.

Zahraniční obchod vykázal v srpnu a v září 1952 tyto obraty (v mil. šilinků):

	dovoz	vývoz
srpen	987	824
září	854	924

Schodek obchodní bilance činil v období leden/září 1952 19,1% exportu proti 18,4% v roce 1951.

S Maďarskem byly sjednány kontingentní listiny o hodnotě 17,5 mil. \$ s obou stran. Rakousko dodá Maďarské lidové republice válivá ložiska, stroje, papír, elektrotechnické zařízení a materiál, listnaté řezivo, novinový papír a jiné. Z Maďarské lidové republiky doveze ovoce, zeleninu, chemikálie, léčiva, krmné obilí, vepře, víno a jiné.

S Řeckem byla sjednána obchodní dohoda o výměně zboží o celkové částce 14 mil. \$.

S Brazílií byla sjednána obchodní dohoda, jež platí do 13. prosince 1953 a určuje vzájemnou výměnu zboží za 46 mil. \$. Rakousko dodá ocel, železo, ocelové zboží, celulosu, papír, stroje, textilní přízi a jiné průmyslové výrobky. Z Brazílie doveze kávu, bavlnu, vlnu, oleje, rudy a jiné.

Západní Německo

Trvalým problémem západoněmeckého hospodářství je nezaměstnanost. Podle neúplných úředních statistik bylo v polovině října v západním Německu 1 037 000 nezaměstnaných. To znamená, že na 100 zaměstnaných připadá sedm nezaměstnaných, neboť počet zaměstnaných se udává číslicí 15,5 mil. osob. Od té doby nezaměstnanost stoupala. Pro vládu západního Německa je příznačné, že nezaměstnanost řeší vystěhovalectvím. S australskou vládou byla sjednána dohoda, podle níž se provádí nábor odborných dělníků, zemědělských dělníků a pomocnic v domácnosti v oblastech, postižených krizí, zejména v Bavorsku, Dolním Sasku, severním Hesensku, Šlesviku-Holštýnsku, v Hamburku a v Berlíně.

Spolkový statistický úřad oznámil, že průmyslová výroba v západním Německu vzrostla v září o 7% a dosáhla úrovně 151% ve srovnání s polovinou roku 1936.

Zahraniční obchod vykázal v září 1952 ve srovnání se srpnem tyto obraty (v mil. DM):

	dovoz	vývoz
září	1 273	1 426
srpen	1 193	1 347

Tyto prozatímní výsledky ukazují, že západoněmecký zahraniční obchod se zvýšil v dovozu o 7% proti srpnu, z čehož asi dvě třetiny připadají na polotovary a hotové tovary, zbytek pak na potraviny a poživatiny. Vývoz se zvýšil o 6% větším exportem hotových výrobků. Za prvních devět měsíců letošního roku dosáhl dovoz částky 11 593 mil. DM a vývoz 12 315 mil. DM.

V Bonnu byla založena obchodní společnost pro obchod mezi Východem a Západem, jejímž cílem je podporovat obchod mezi socialistickým světovým trhem a západním Německem. Podobou společnost založili poručníci průmyslníci v Düsseldorfu, což svědčí o vzrůstajícím zájmu západoněmeckého hospodářství o hospodářské styky se socialistickým světovým trhem.

Se Španělskem bylo dohodnuto,

že v příštích šesti měsících může být hodnota vzájemné výměny zboží vyšší než stanovených 63 mil. DM. Jestliže převyší 84 mil. DM, musí být přebytek zaplacen v US dolarech nebo jiné sjednané valuté.

S Australií byla sjednána nová obchodní dohoda, zaručující liberálnější vydávání povolení na většinu australského vývozu do západního Německa.

Obchodní dohoda s Ecuadorem byla prodloužena do 16. ledna 1953.

V I. polovině letošního roku dovezlo západní Německo ze zemí Latinské Ameriky zboží za 193 mil. \$ a vyvezlo tam zboží za 198 mil. \$.

*

Západoněmecká vláda projednávala návrh zákona o zvýšení exportních prémie. Navrhuje se zvýšit slevu daní u exportního zboží z 3 na 4,5%. Navrhované opatření zvýší zisky kapitalistů na úkor západoněmeckého obyvatelstva.

*

Západoněmecká vláda schválila zákon o Spolkové bance (Bundesnotenbank), která nahradí dosavadní Banku německých zemí (Bank Deutscher Länder), fungující dosud jako ústřední banka. Spolková banka bude vydávat peníze.

Řecko

Zahraniční obchod Řecka vykazoval za prvních 7 měsíců letos a loni tyto obraty (v mil. US \$):

	dovoz	vývoz
I.—VII. 1952	184	61,3
I.—VII. 1951	260,9	51,6

Dovoz za prvních 7 měsíců 1952 klesl proti téže době loni o 29,5% a vývoz o 17,8%. Bilance řeckého zahraničního obchodu vykazuje vysoké pasivum, neboť dovoz byl kryt vývozem na 32,8% proti 19,8% v téže době loni.

Bolívie

Paz Estensorova vláda národního revolučního hnutí znárodnila velké doly na cín, jejichž těžba představuje pětinu světové těžby. Majitelům dolů bude vyplaceno odškodné v částce 21,7 mil. \$. Podnikatelé se domáhali částky 60 mil. \$, kterou vláda odmítla a poukázala při tom na nezákonné zisky společností z devisového obchodu a daňového unku.

Se skupinou argentinských průmyslníků a se severoamerickou společností Glenn McCarthy byla sjednána dohoda o zřízení smíšených průmyslových společností, v nichž bolivijská vláda bude mít 51% akciového kapitálu. Jedná se především o velkou tavírnou cínu, která má být postavena do tří let a jejíž kapacita má činit 50 000 tun ročně. Společnost by měla na dobu 25 let výlučné právo na zpracování bolivijského cínu. Kromě toho mají být postaveny továrna na zápalky, na výrobu stělního prachu a společnost na těžbu síry.

Československo

Velká pomoc Sovětského svazu

Ministr zahraničního obchodu dr. Ant. Gregor promluvil dne 10. listopadu 1952 na slavnostní schůzi ČKD Sokolovo, konané u příležitosti zahájení Měsíce československo-sovětského přátelství. Ministr mluvil o velké pomoci, kterou poskytuje Sovětský svaz našemu budování, a uvedl:

Pomoc, kterou nám Sovětský svaz poskytuje, má mnoho různých forem. Není snad úseku v našem hospodářském životě, kde by se tato pomoc neprojevovala konkrétně a v celém svém rozsahu. Výstavba socialismu v naší vlasti znamená docela jiné tempo rozvoje, než jaké poznala předválečná buržoasní republika. Dosažení tohoto tempa výroby by nebylo možné a uskutečnitelné bez denní pomoci Sovětského svazu, bez dodávek surovin a strojního za-

řízení, které nám Sovětský svaz poskytuje. Dodávky hodnotných sovětských rud, které rok od roku rostou, již letos několikrát převyšují průměrnou roční spotřebu rud, dovážených v letech 1932 až 1936. Kromě dodávek železných rud má sovětská pomoc velký význam pro zabezpečení surovinové základny našeho hutního a strojírenského průmyslu v manganových rudách, v barevných kovech a legovacích přísadách. Sovětské dodávky manganových rud kryjí celou naši spotřebu. Ze všech barevných kovů, ferrosilicium a vzácných kovů dodává nám Sovětský svaz převážnou část naší spotřeby. Ze Sovětského svazu dostáváme velká množství mědi, zinku, olova, hliníku, cínu, niklu, ferromolybden, ferromangan a další a další kovy a slitiny. Všechny tyto kovy nám dodává Sovětský

svaz neporovnatelně levněji, než bychom je nakoupili v kapitalistických státech. Za pomoci sovětských geologů byla u nás objevena nová naleziště měděných rud a přistoupeno k využívání starých uzavřených nalezišť. Výrobu ferrosilitu u nás podporuje Sovětský svaz dodávkami nejmodernějších pecí. Veškerou technickou pomoc dostáváme ze Sovětského svazu zdarma, kdežto v předmnichovském Československu jsme platili do ciziny za licenční poplatky desítky milionů ročně.

Spolupráce se Sovětským svazem má rozhodující podíl na rozvoji naší strojírenské výroby, která díky této spolupráci zvýšila svůj rozsah a dosáhla vyšší technické úrovně. Vyrábíme pro stavby komunismu moderní třípatrové osobní lodě a pojízdné elektrárny. Na základě sovětských projektů vyrábíme mohutné jeřáby, krakovací čerpadla, naftové aparatury, velmi těžké Diesel-motory, karusely a jiné. Sovětský svaz nám nejen dodává, ale umožnil nám také výrobu válivých ložísek, která jsme dříve dováželi z kapitalistických států. Imperialisté se snažili využít této závislosti a bránili nám v dovozu ložísek.

Při každé své práci nalézáme oporu v sovětských zkušenostech shromážděných v tisících děl sovětských vědců, stachanovců, zlepšovatelů a odborníků z průmyslu. Sovětská technika a sovětská organizace jsou nám vzory, které pomáhají zkvalitňovat naši práci. Sovětská pomoc je nedocenitelná. Bez ní, bez Sovětského svazu bychom nemohli budovat socialismus v naší zemi. Proto vzorně a přesně plnit své závazky vůči Sovětskému svazu, s láskou a plnou odpovědností pracovat na zakázkách, určených pro Sovětský svaz, je jenom malou splátkou na náš velký závazek vůči Sovětskému svazu a věci míru.

Plnění státního národohospodářského plánu v III. čtvrtletí 1952

Ve třetím čtvrtletí 1952 došlo, jak uvádí zpráva Státního úřadu statistického, k dalšímu rozvoji průmyslové výroby. Hrubá výroba byla v letošním III. čtvrtletí o 21% větší než výroba ve III. čtvrtletí 1951, kdy však byla zvláště nízká pro nedostatky, na které poukázala později usnesení strany a vlády. Podstatně rychleji vzrostla výroba v závodech těžkého průmyslu. Poměr mezi vývojem mezd a produktivitou práce se vytvářel příznivěji než ve III. čtvrtletí minulého roku.

Plánované úkoly nebyly však zcela splněny, a to zejména proto, že usnesení

Komunistické strany Československa a vlády republiky o zlepšení práce v základních odvětvích našeho národního hospodářství nebyla dost důsledně prosazována a uskutečňována a že se také opožďovala investiční výstavba.

Budovatelské závazky pracujících k XIX. sjezdu Komunistické strany Sovětského svazu a k 35. výročí Velké říjnové socialistické revoluce pomohly zlepšovat plnění plánu v září, nestačilo to však k tomu, aby všechny úkoly plánované na III. čtvrtletí roku 1952 byly zcela splněny.

Plán hrubé výroby v průmyslu byl splněn ve III. čtvrtletí 1952 na 99%. Ložiskového roku ve III. čtvrtletí byl plán hrubé výroby podstatně nižší než letos a byl splněn jen na 96%.

Průmyslové závody ministerstev těžkého průmyslu splnily plán ve III. čtvrtletí roku 1952 na 96%, ministerstev lehkého průmyslu na 105% a ministerstva potravinářského průmyslu na 99%.

Jednotlivá ministerstva splnila plán hrubé výroby takto:

	splnění plánu v %
Ministerstvo:	
paliv a energetiky	101
hutního průmyslu a rudných dolů	91
chemického průmyslu	99
těžkého strojírenství	100
všeobecného strojírenství	86
lehkého průmyslu	103
potravinářského průmyslu	99
staveb. průmyslu (kromě výstavby)	102
lehtů a dřevařského průmyslu	113
průmyslové závody ministerstva infor-	
mací	107
průmyslové závody ministerstva zdra-	
votnictví	128

Plnění plánu hrubé výroby bylo však v mnoha závodech docilováno překračováním plánu ve výrobě méně důležitých a snadněji splnitelných úkolů a nebyly plněny plány výroby některých, pro výstavbu hospodářství nejdůležitějších výrobků. Nepříznivě působí v některých odvětvích značná rozpracovanost.

Výroba důležitých výrobků se ve III. čtvrtletí roku 1952 zvýšila proti témuž čtvrtletí roku 1951 o:

	%
kamenné uhlí	23
hnědé uhlí	12
koks	19
nafta	56
železná ruda	28
manganová ruda	41
elektřina	14
surové železo	16
surová ocel	12
válčované zboží	17
parní lokomotivy	18
nákladní vagony 4- i vícenápravové	49
těžní klece	100
rubací kladiva	386
mlýny na uhlí	109
mícháčky na beton	247
elektr. mostové jeřáby od 16 do 50 tun	69

valivá ložiska	15
dehtová barviva	22
lakařské pryskyřice	362
viskosová síť	19
viskosové hedvábi	17
silonová vlákna	136
celopryžová pracovní obuv	17
cement	14
cihly	9
lehčnaté řezivo	25
buničina	5
papír	8
lepenka	29
ploché tažené sklo	10
lněné a pololněné tkaniny	3
vlákněné tkaniny	8
pracovní oděvy	31
jedlé mlýnské výrobky pšeničné	9
surové oleje	28
umělé jedlé tuky	5
konsumní mléko	4
mlékařské maslo	4
cigarety	14

Plánem stanovená výroba byla ve třetím čtvrtletí roku 1952 u mnoha výrobků překročena. Splnění a překročení plánované výroby bylo dosaženo zejména v těžbě hnědého uhlí, nafty, ve výrobě elektřiny, svítidly, olověno-zinkových rud, barevných kovů a polotovarů z nich, parních turbin nad 6000 kW, strojů a zařízení koksoven, rubacích kladiv, odlitků z kujné litiny, laků a nátěrových barev, pláštů pro nákladní automobily a traktory, léčiv jako penicilinu, antipyrinu, fenacetinu, zápalé, standardních souprav do pokojů, lněných, pololněných a vlákněných tkanin, pšeničného pečiva, hovězího masa, masových konserv, loje, ovocných a zeleninových výrobků, mléčných konserv a jiných.

Rozvoj hospodářských styků s Maďarskem

Předseda maďarského státního úřadu plánovacího Zoltán Vas jednal s ministrem-předsedou československého státního úřadu plánovacího ing. Jozefem Púčkem. V průběhu jednání konstatovali, že hospodářská spolupráce mezi Maďarskou lidovou republikou a Československou republikou úspěšně pokračuje a má velký význam pro lidové hospodářství obou států, budujících socialismus. Bylo dohodnuto prohloubit spolupráci v jednotlivých důležitých průmyslových odvětvích a byla dohodnuta opatření ke zvýšení vzájemných dodávek, jakož i k rozšíření vědecko-technické spolupráce.

Návštěva členů Iránského národního komitétu pro rozvoj mezinárodního obchodu v Praze

Jedním z velmi aktivních komitétů pro rozvoj mezinárodního obchodu je Iránský národní komitét, jehož členové

šli v říjnu 1952 v Praze. Přijeli na pozvání Československého národního komitétu pro podporu rozvoje mezinárodního obchodu, aby projednali možnosti a podmínky pro rozšíření obchodních styků mezi CSR a Iránem.

Na slavnostním večeru, uspořádaném na počest iránských hostů, prohlásil jejich vedoucí dr. Matine Daftary, který je vlivnou osobností v politickém životě Iránu, že iránské obchodní kruhy mají živý zájem o rozšiřování obchodních styků s SSSR a zeměmi lidových demokracií, neboť jedině u těchto zemí má Irán záruku, že vzájemné styky budou uskutečňovány na zásadě rovnosti a vzájemných výhod. Dr. Daftary odsoudil imperialistickou politiku Angličanů a Američanů v Iránu, kteří jedině nesou vinu na tom, že obyvatelstvo Iránu — jedné z nejbohatších zemí Středního Východu — žije na tak nízkém stupni životní a kulturní úrovně, že přes 90% obyvatelstva neumí číst a psát. Zároveň vyslovil přesvědčení, že lid jeho země půjde jednou toutéž cestou k šťastné budoucnosti, jakou jde lid Československa.

U příležitosti návštěvy členů Iránského národního komitétu v Praze byla uzavřena mezi československým a iránským komitétem dohoda o výměně zboží, podle které dodá CSR do Iránu různé stroje, elektrická zařízení a některé druhy textilií. Naproti tomu dodají iránské firmy do CSR vlnu, bavlnu, sušené ovoce a některé suroviny. Výměna zboží bude realizována částečně ještě v tomto roce, zbytek v první polovině příštího roku.

Ze pobytu v Praze navštívili iránští hosté čs. podniky pro zahraniční obchod a některé průmyslové závody, kde měli možnost pohovořit si s dělníky. Vyjádřili se velmi uznale o našich budovateckých úspěších i vysoké životní úrovni, kterou u nás poznali. Prohlásili, že návštěva v Československu jim ukázala, že pověst o »železném oponě« je výmyslem imperialistické propagandy, která nemůže zabránit úspěšnému rozvoji hospodářských styků mezi oběma zeměmi.

Návštěva členů Iránského národního komitétu v Praze položila základy k neuzší spolupráci obou komitétů, což bude mít jistě vliv nejen na rychlejší realizaci nové obchodní a platební dohody, ale i na další vývoj hospodářských vztahů mezi CSR a Iránem.

Obchodní dohody

Na podkladě zprávy a návrhu ministra zahraničního obchodu dr. A. Gregora projednala a schválila vláda obchodní a platební dohodu mezi vládou republiky Československé a vládou císařství Iránského.

Podle návrhu náměstka předsedy vlády a ministra zahraničních věcí Viliama Širokého schválila vláda obchodní dohodu mezi republikou Československou a republikou Libanonskou a obchodní dohodu mezi republikou Československou a republikou Sýrskou. Obě dohody poskytnou základnu pro rozšíření vzájemných obchodních styků s těmito státy.

Na návrh ministra financí Jaroslava Kabeše vzala vláda se souhlasem na vědomí prodloužení platební dohody československo-britské do 18. srpna 1955.

Dne 12. listopadu 1952 byly na ministerstvu zahraničních věcí v Praze vyměněny dopisy o prodloužení obchodní a platební dohody mezi Československem a Tureckem. Dohoda obsahuje novou doložku, že bude považována za mlčky prodlouženou, jestliže nebude vypovězena dva měsíce před uplynutím platnosti.

Obchodně-politická opatření ciziny**Řecko — zvýšení poplatků**

Řecko zvýšilo zvláštní poplatky, ukládané při přidělu devis na některé druhy zboží; výnos z těchto poplatků bude použit k financování premií pro řecký export. Úpravou jsou dotčeny tyto druhy zboží:

200% poplatků: Závodní koně a osobní automobily.

150%: Připravované maso, jedlé rybi výrobky, proso, bramborová moučka a škrob, čaj, koření, kokosové ořechy, víno, nápoje a likéry, kakao, pruhy z kůže pro zvláštní účely, hadí kůže kožené zboží, rukavice, kožšinové zboží vyjma odstřížků kožšin, parkety, kadidlo, zdvihací přístroje, nože, lžice, vidličky, břitvy a holící čepelky, kapesní nožičky, podnosy, čidící prostředky, bžuterie, hliníkové plechy, zlaté a stříbrné zboží, fotografické přístroje, ochranné brýle proti slunci, hodinky a jejich součástky, porcelán a skleněné zboží, kakaové maslo, voňavkářské zboží a silice vyjma používaných ve farmaceutickém průmyslu, papírové hračky, lněné tkaniny, vyšivací nítě některé druhy bavlněných tkanin, výrobky z bavlny a hedvábí vyjma rybářských šňůr a příze z umělého hedvábí, květiny a ozdobná pera, motocykly a jejich náhradní součástky, celulóidové zboží, plnicí pera, zapalovače a jejich náhradní součásti.

100%: Tuky a maslo, kondensované mléko, mléčný prášek a smetana, květinové cibule lampy a osvětlovací tělesa, domácí nářadí, hudební nástroje, hliněné, skleněné, papírové a lepenkové zboží, kaučukové desky, tkaniny, oděvy a jiné kaučukové zboží, voskovaná plátina, lněné výrobky, vlněné zboží, příze z umělého hedvábí, jízdní kola a jejich náhradní součástky, mábojnice a roznětky pro sportovní střelivo, náboje a nábojnice ostatní, knoflíky, kartáče, kožené

šatstvo a dále zboží nepodléhající clo podle ceny (ad valorem), avšak zatížené podle odhadu.

50%: Slad, ságo, tapioka atd., chmel, peckovitá semena a konopná semena, lněná semena, vosky všeho druhu a výrobky z nich, fosfatina a pod, výrobky, kůže malé vyčištěné, dřevo na výrobu nábytku, pryskyřice a klovatiny výrobky z korku, bílý cement, svorky, příchytky a pod, výrobky nůžky, měděné zboží, přístroje pro měření a kreslení, elektrická výstroj, počítači a psací stroje, kinematografické přístroje, vyjma ochranných skel proti slunci, elektrotechnické výrobky, skleněné lahvičky, tabulové sklo skleněná stínidla pro lampy, optická skla, fotografické přístroje, zrcadla, klíhy, inkousty, pektiny, silice dovážené farmaceutickým průmyslem, barvy, vosky a pokosty, plastické suroviny, bavlněné výrobky a bavlněné nítě, vyšivací nítě, vlněné výrobky, sportovní šatstvo, přímky atd.; karoserie osobních automobilů, sportovní pušky a náhradní součásti, střelecká výstroj, malířské štětce, hůlky, hole atd., tužky atd., umělé zuby, ruční nástroje.

25%: Káva, izolační desky, železné výrobky a železné plechy, drátěné síťové v kotoučích, hřebíky, šrouby, svorníky, jehly, špendlíky, zámky, zadlabací i visací, měděné výrobky, jedničky, lékař. náčiní, skleněná vlákna, chemikálie, kasein, antibiotika, barviva, lepenka s výjimkou lepenky dovážené továrnami na tabák, balící papír vyjma dovážený k balení a vývozu řeckých výrobků, papír tiskárenský a psací i k jinému použití vyjma celofán, dovážený k balení a vývozu řeckých výrobků, fotografické a kinematografické filmy, vlněná příze, tkaniny na síta, nákladní automobily a autobusy, automobilová chassis, karoserie nákladních automobilů a autobusů, pneumatiky a duše, náhradní součásti automobilů, suroviny pro výrobu kartáčů a vedlejší potřeby pro výrobu deštníků.

Mexiko — zvýšení cla

Ústřední celní správa obdržela seznam položek celního sazebníku, u kterých byla zvýšena dosavadní sazba. Mexická vláda zvyšuje clo, aby snížila deficit platební bilance. Zvýšení je provedeno s platností od 19. října 1952. Většina položek je z oboru elektrospotřebičů, různých strojů a přístrojů, náhradních součástí, optiky, sportovních zbraní, nářadí, motocyklů, jízdních kol. Ostatní položky: různá textilní vlákna a tkaniny, obuv gumová i kožená a některé výrobky chemické. ÚCS připravuje seznam položek, který bude zaslán nejvíce zainteresovaným společnostem. Již nyní se však společnosti mohou dotazovat ÚCS dříve než obdrží seznamy. Zvýšení cla je v některých případech velmi značné.

Kuba — celní úleva.

Podle oběžníku č. 33 ze dne 2. září 1952, vydaného generálním ředitelstvím havanské celní správy byla snížena přírůžka na arseničnan vápenatý (Calcium-arsenat) s 9% na 6%. Tato úleva byla zavedena ve snaze zvýšit používání tohoto prostředku v zemědělství.

Costa Rica — celní úprava.

Podle zákona č. 1484 otištěného v La Gaceta Oficial ze dne 9. srpna 1952, který vstoupil v platnost 19. srpna 1952 jsou zrušeny dosavadní městské dávky dovozní a místo nich se zavádí 2% zvýšení ad valorem clo na všechny druhy zboží s výjimkou drog, chemických a farmaceutických výrobků. Současně se mění základ pro kalkulaci cel z cen FOB na ceny CIF.

Severní Rhodesie — nový celní sazebník.

ÚCS má ve své knihovně nový celní sazebník Severní Rhodesie vydaný 1. ledna 1952.

Francie — dočasné zrušení cla na některé druhy průmyslového zařízení.

Opatřením francouzských vládních orgánů bylo dočasné zrušeno dovozní clo na sto různých druhů průmyslového zařízení včetně na kompresory, zařízení vrtací, drtící a mléci, válcovací a dřevobráběcí, a též zařízení na výrobu skla a papíru.

Dočasné se také nevzbírají cla při dovozu různých typů automobilů, traktorů a zemědělských strojů.

Opatření nabylo účinnost 20. srpna a bude platit do konce r. 1952 (Public ledger, 21. srpna 1952).

Kolumbie — celní úpravy

Zvláštní stálá komise Junta Nacional de Aduanas (Národní celní rada) byla jmenována vládním dekretem dne 24. září 1952. Tato rada bude rozhodovat a řešit všechny otázky, které se týkají stanovení cen a třídění dovozu. Stejným dekretem (č. 2266) jsou stanoveny nové předpisy určené pro koordinování činnosti úřadů devisové kontroly (Oficina de Control de Cambios) a Celní rady v boji proti pašeráctví. Trestem za dovoz zboží, které se nachází na listině t. zv. zakázaného zboží pro dovoz, je úplná konfiskace. Nesprávné celní deklarace, pokud jde o stát původu, bude pokutována obnosem ve výši 20% z celkové ceny CIF. Pokud by šlo o zboží, které je zakázáno pro vývoz v zemi původu, bude zboží konfiskováno. V případech, kde by podle odhadu celnice výše skutečného cla přesahovala o 100% částku, kterou dovozce nesprávně deklaroval, bude mu uložena pokuta ve výši 100% rozdílu mezi skutečným a jím oznámeným clem. Je povolována tolerance 5% při deklaraci váhy zboží, na které byla vydána dovozní licence u zboží proclívaného podle váhy. Jakékoliv množství přes deklarovanou váhu (plus řečených 5%) bude konfiskováno. Zboží, jehož dovoz podléhá předběžnému schválení (povolení) ministerstvem zemědělství či ministerstvem rozvoje — nebo obou — bude konfiskováno v případech, kde tato povolení nebyla udělena. Stejný trest bude uvalován tam, kde mezi dovezeným zbožím a jeho popisem na povolení k dovozu (dovozní licenci) bude příliš nápadný rozdíl. Stejně tak tam, kde se budou ceny podstatně lišit od těch, které budou komisi ověřeny jako normální ceny světového trhu. Dovozy zboží v ceně do 100 US dolarů CIF, mohou být povolovány celníci bez dovozních licencí, pokud ovšem dovezené zboží nefiguruje na listině zakázaného dovozu.

Ústřední celní správa upozorňuje všechny podniky pro provozování zahr. obchodu, že Kolumbie provedla revizi seznamu zakázaného zboží pro dovoz. Rada druhů zboží dosud zakázaného je podle tohoto seznamu povolena. Připravujeme vyhotovení revidovaného seznamu, který bude rozeslán všem společnostem.

ZAHRAŇIČNÍ OBCHOD, měsíčník pro hospodářskou informaci. Vydavatel: Ministerstvo zahraničního obchodu v Praze. Vychází dvanáctkrát ročně. Řídí Jaroslav Navrátil. — Redakce Praha II, třída Politických vězňů 20. Telef. 097. — Administrace Praha I, ulice 28. Májna č. 3. Telefon 255-22 a 258-15. Předplatné na rok 144 Kčs. Jednotlivé číslo 12 Kčs. — Číslo šekového účtu u PSP 9299. — Tiskne Svoboda, tiskářské závody, n. p. závod 4, Praha II, Václavská 12. — Novinová poštovní sazba povolena ředitelstvím pošt v Praze čis. A-7-2372-OB-45. — Dohledací poštovní úřad Praha 022.

Z nové literatury

323.27 Brodzki Stanisław

Titovština, zákeřná zbraň imperialismu

Autor rozvíjí před čtenářem historii titovské kliky, její zrady a zaprodanosti cizí špionáži, historii degenerace některých činitelů a pronikání imperialistických vyzvědačů na vedoucí místa v komunistické straně.

656 (47)

Doprava v SSSR.

92 stran formátu A 5, 1952, Praha: Průmyslové vydavatelství, 30 Kčs.

Brožura seznamuje se způsobem, jak Sovětský svaz dosáhl mimořádných úspěchů v dopravě, i s dnešním stavem v jednotlivých odvětvích. Pojednává o sovětské železnici, o automobilové dopravě, o námořní i říční plavbě, o letecké dopravě, o obvyklých způsobech městské dopravy - tramvaje, trolebuse, autobusy - i o městské rychlodráze - metru. Kniha přináší vyzkoušené pracovní metody a cesty, které zaručují úspěch i v jiných zemích, budujících socialismus. Je určena provozním i vědeckým pracovníkům v dopravě.

656

Příručka pro dopravní hospodáře.

152 stran formátu A 5, 2 tabulky, 1952, Praha: Průmyslové nakladatelství, brož. 53 Kčs.

Kniha jedná o úkolech dopravních hospodářů, o plánování dopravy, o železniční dopravě a tarifu, o silniční dopravě, vodní, letecké a poštovní dopravě a o zahraniční přepravě s přihlédnutím k poměru přepravy k dopravě. Je určena dopravním hospodářům a pracovníkům dopravních oddělení v průmyslu, v obchodě a v ústředních úřadech.

338 (4—II)

Čačaturov A.

Hospodářská spolupráce evropských lidově demokratických států.

Průmyslová nakladatelství vydalo v knižnici zahraničního obchodu 70stránkovou publikaci »Hospodářská spolupráce evropských lidově demokratických států«. Je to překlad studie A. Čačaturova, vyšlé v ruském originále pod názvem »Vněšněekonomické svazky evropských stran národní demokracie« počátkem roku 1951. Překlad je doplněn přehledem nejzávažnějších událostí na poli hospodářské spolupráce v roce 1951 a první polovině roku 1952, jakož i seznamy výsadních společností pro zahraniční obchod v zemích tábora míru. Publikace osvětluje jednotné formy hospodářské spolupráce mezi SSSR a zeměmi lidové demokracie. Má velký význam pro pochopení nového socialistického pojetí zahraničního obchodu, naprosto se odlišujícího od kapitalistického zahraničního obchodu. Kniha osvětluje též úkol Rady vzájemné hospodářské pomoci a ukazuje, jak nezištně pomáhá SSSR při výstavbě a přestavbě hospodářství zemí lidové demokracie.

Ad.

Schema pro zpracování vývozních směrnic (Viz článek na str. 474)

0 Smluvní stav

- 01 Smlouvy s ČSR
- 02 Členství nebo účast v mezinárodních hospodářských organizacích a blocích
- 03 Diskriminace

1 Povolovací režim

- 10 Zásady dovozního a devisového řízení
 - 100 dovozní řízení všeobecně
 - 101 rozdělení zboží do různých kategorií
 - 102 zboží, jehož dovoz je zakázán
 - 103 možnost kompensací, reciprocity a junktimů
 - 104 dovozní povolení
 - 1040 postup při vydávání povolení
 - 1041 platnost dovozního povolení
 - 1042 rozhodující okamžik pro dobu platnosti licence
 - 1043 možnost prodloužení
 - 1044 směrnice pro využití resp. nevyužití dovoz. povolení co do hodnoty, váhy a míry
 - 1045 sankce za nevyužití
 - 1046 možnost překročení dovozního povolení
- 11 Devisové řízení
 - 110 devisové řízení všeobecně
 - 111 různost kursů podle druhu zboží
 - 112 zboží, na jehož dovoz se nepovoluje přiděl devís (dovoz za vlastní devisy)
 - 113 devisová stránka výměnných obchodů
 - 114 devisové povolení
 - 1140 postup při vydávání povolení
 - 1141 platnost platebního povolení
 - 1142 rozhodující okamžik pro dobu platnosti povolení
 - 1143 možnost prodloužení povolení
 - 1144 směrnice pro využití resp. nevyužití devisových povolení co do hodnoty, váhy a míry
 - 1145 sankce za nevyužití povolení
 - 1146 možnost překročení devisového povolení

12 Vývozní řízení povolovací

2 Platební styk

- 20 Všeobecné zásady platebního styku
- 21 Platba ve styku s ČSR
- 22 Placení volnými devisami
- 23 Platební podmínky a formality s tím spojené včetně poplatků, výloh, doby trvání úhrady atd.
- 24 platy předem
- 25 akreditivy
- 26 dokumentární inkaso

- 223 směnečné inkaso
- 224 úvěrové obchody
- 225 dobírka
- 226 Ostatní (vázané účty při výměnných obchodech, krytí dovozu složením garancie nebo deposita v domácí měně atd.)

23 Banky a peněžní ústavy

3 Zpracování trhu

- 30 Pomocná zařízení obchodní
 - 301 adresáře
 - 302 informační podniky
 - 303 obchodní komory, obchodní svazy atd.
- 31 Propagace
 - 311 tiskové propagační prostředky
 - 312 inserce
 - 313 veletrhy a výstavy
 - 314 film a rozhlas
 - 315 dárkové předměty
- 32 Vzorky
- 33 Distribuce
 - 331 geografické rozdělení trhu, hlavní obchody, střediska a přístavy
 - 332 způsob distribuce
 - 333 cenové předpisy
 - 334 předpisy o obchodních cestujících a zástupcích
 - 335 provizní otázky
 - 336 prodejní sezóny
 - 337 státní a bankovní svátky
 - 338 zvláštnosti trhu
 - 339 konsignační sklady

4 Značení zboží, balení a signování

- 41 Značení zboží
 - 411 předpisy o údajích země původu
 - 412 předpisy speciální o značení zboží určitých kategorií
- 42 Balení
 - 420 míry a váhy
 - 421 přípustné maximální rozměry nebo váha
 - 422 definice čisté a hrubé váhy, táry
 - 423 zakázaný balicí materiál
 - 424 zvláštní požadavky na balení
 - 4241 použití upotřebených obalů
 - 425 použití containerů
 - 4251 přibalení propagačního materiálu
 - 426 možnost přebalování v cizině
- 43 Signování
 - 430 způsob signování
 - 431 signování hromadných zásilek
 - 432 označování váhy a rozměrů na zevních obalech

5 Doprava a pojištění

- 50 Povšechná dopravní situace (včetně informace o době dopravy)
- 51 Volba dopravní cesty a vlajky
- 52 Možnost překladu

CONFIDENTIAL

CONFIDENTIAL

- 53 Transit
- 54 Dopravní parita
- 55 Dopravní pojištění

6 Průvodní doklady

- 60 Nákladní zásilky
 - 600 pro nákladní zásilky vyžadují se tyto doklady
 - 601 obchodní faktury
 - 6010 počet exemplářů, jazyk
 - 6011 obsah
 - 6012 doložky
 - 6013 legalisace
 - 60130 místo, které provádí legalisaci
 - 60131 doklady, které nutno předložit
 - 60132 termín provedení legalisace
 - 60133 poplatky za legalisaci
 - 60134 legalisace dalších exemplářů
 - 60135 provedení oprav
 - 6014 další manipulace s ověřenou fakturou
- 602 konsulární faktura
 - 6020 počet exemplářů
 - 6021 vyplnění
 - 6022 doložky
 - 6023 legalisace
 - 60230 místo, které provádí legalisaci
 - 60231 doklady, které nutno předložit
 - 60232 termín k provedení legalisace
 - 60233 poplatky za legalisaci
 - 60234 legalisace dalších exemplářů
 - 60235 provedení oprav
 - 6024 další manipulace s ověřenou fakturou
- 603 celní faktury (další sdělení jako u 601)
- 604 osvědčení o původu (další sdělení jako u 601)
- 605 dopravní doklad
 - 6050 konosament
 - 6051 speditérské potvrzení
 - 6052 nákladní list
 - 6053 náložný list (další sdělení jako u 601)
- 606 specifikace, balicí list, konsignace
- 607 pojišťovací doklad
- 608 dovozní a devisové povolení
- 609 jiné doklady
 - 6090 fytopathologické osvědčení
 - 6091 veterinární osvědčení
 - 6092 osvědčení o analýze
 - 6093 vážní list (sdělení jako u 601, pokud

přichází v úvahu

- 61 Letecké zásilky
 - (další sdělení — pokud přicházejí v úvahu — jako u 60, při čemž jako 615 bude figurovat letecký nákladní list)
- 62 Poštovní zásilky (— „ —)
- 63 Vozky zboží (— „ —)

7 Celnictví, skladování, vrácení zboží

- 70 Celní řízení
 - 700 hlavní zásady celní soustavy
 - 7001 způsob vyměřování cla a stanovení celního základu
 - 7002 diferenciací celních sazeb (autonomní, smluvní, preferenční atd.)
 - 701 celní odbavení obchodních zásilek, propagačního materiálu a vzorků
 - 7010 formální předpoklady proclení
 - 7011 lhůta, do níž možno provést proclení, sankce
 - 7012 celní deklaranti
 - 702 poplatky jiné než clo
 - 703 bezcelný dovoz
 - 704 protidumpingová opatření
 - 705 pokuty
- 71 Skladování
 - 710 druhy skladu
 - 711 svobodná pásma
 - 712 lhůty a jejich prodloužení resp. propuštění zboží na záruku
 - 713 poplatky
 - 714 dovolená manipulace se zbožím ve skladišti
 - 715 pojištění uskladněného zboží
 - 716 prodej ve dražbě
- 72 Vracení zboží
 - 720 možnost vrácení zboží
 - 721 formalitv a poplatky s tím spojené
 - 723 vrácení cla a jiných poplatků

8 Otázky právní

- 80 Právo vnitřní
 - 801 ochrana živnosten, vlastnictví
 - 8011 právo patentní
 - 8012 právo známkové
 - 8013 ochrana vzorků
 - 8014 ochrana proti nekalé soutěži
 - 802 právo směnečné a šekové
 - 803 promlčení
- 81 Právo procesní
 - 811 právní pomoc
 - 812 řízení před soudy řádnými a rozhodčími
 - 813 exekuce
 - 814 konkursy a vyrovnání

9 Různé

- 91 Měna a její kurs
- 92 Úřední a obchodní jazyk
- 93 zastupitelských úřadů

CONFIDENTIAL